

3555

6011

Rust marjad ei pao.

Wanemuise
naitelawa
+ TARTUS. +

[Faint red pencil scribbles]

B. 2656.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiiviraamatukogu

45418

Kust warjud ei kao.

Drama neljas waatuses.

Emil Rosenow.

Fõlkinud: A. Markus.

Wanemuise
näitelawa
+ TARTUS. +

Wanemuise näitelawa.

October 1913.

2.

Tegelased:

Wana lesk-naene Süxel

Prina, pesunaene.

Sisa, müüja töölise asunduse kaubaühisuses

Hanni, sigaritegija.

Pittjupp, närtaja kaevanduses

Jan Biggen, mäetöeline, Prina mees.

Wana Schmiermann, väljateenitud mäetöeline

Abiõpetaja Körtling.

Kaevanduse direktor Klöme.

Langenscheidt, kaevanduse büroos

Dr. Bonderscheer, kaevanduse arst.

Wittbräune, mäetöeline.

Mäemehed ja sulatuskõõvi töölised.

Asunduse elanikud.

See drama mängib Dortmundi lähedal, mäe- ja sulatus tööstuse asunduses, lese Süxeli majas.

Esimene wraatus.

Emma Lükeli elutuba.

Keskmise suurusega, kehwa, lihtsalt lubjatud tuba. Paremalt ja pahemal pool kaks külgsiina harilised pinnuksed, mis kõrwal tupepa miwad. Tagasiinas kaksel pääuks, mis esiti laudadest eeskotta, ja säält paar astet alla asunduse tänawale wiib. Selle ukse kumbagil pool kõrwal suur aken. Ees pahemal pool külgsiinas raud pliit, näutu ja maitsita. Säält ees puupink, säekast, kütmise abinõund. Pliita pääl keedu potid, säält kohal seinariiulil söögi-nõund ja pliita kõrwal pottide riikul söögi-nõund, ämber ja potid. Sernalt samas siinas kummut, selle pääl lamp ja köisruugu arjad. Püdetükid on ukse kõrwal maela otsa riputatud. Kaugemal tagapool, akna kõrwal seisab Hanni töölaud, suur ja näutu, kaetud suure hulga walmsi sigari kimbukestega, lahtiste sigari hunikute, tuba-

ka lehtede ja töö nõundega: suur, puurt keera-
mise vorm, potine kleebimise ainega, noad
j. n. e. Latta ees puu pingi peal on sigarid
suures võrnas kuivama lastud. Tagaseina
akendel on lihtsad ritsirudest pooled kar-
dinad. Aknalaudadel mõned lilled nasti-
des. Muudu on tagaseina veel mitmesugust
koli, kartisid ja lihtsaid puu-tooliseid ase-
tatud.

Paremal pool külgsõinas, taga, seisab suur,
vanamoodi kapp; ees pool, kõrvaltva unse
juures wana, musta wahariidega ületõmma-
tud sohwa, sääl ees laud ja puutoolid. Sohwa
kohal seina peal ripub trükitud piibli salm,
selle ümber päewapildid. Seintel, riin ja
sääl veel paar kirjut trükipilti, üks riin
piibli ja palwe raamatutega. Põrand on
walge liiwaga üle riputatud. - Alatasal lahti-
seiswatest akendest ja tagaseina unsest
päistab asunduse tänav. Sääl pool pikse
tänavat äärt palistab madal, kaugele ulatav
müür. Selle tagant kerkivad, hallilt, suitsu-

ga kaetud silmapiirilt terawalt wälja paistes, kaewandus ja sulatuse-lööwi chitused. Pehme-
mal pool näakse määratut, kaugelt weniwat
sõepuru ja jätiste mäge. Selle kõrvalt ja
tagant kerkivad masina-hoonete ja kaewan-
duse sissekäigu-wõlm-koja katused; nende
üle kõrgele ulataw kaewanduse-terw ja kõrge,
raudse töstetooliga ja alati liikuma hoo-ratastega.
Paremalt poolt paistawad sulatuse lööwi
katused, nende tagant, koguni üks teise
ligi, terni kujulised sulatuse ahjud, oma ise-
laadiliste raudkuplitega. Kõrge korsten,
mille hallid pilwed üle asunduse weniwad.
Näitelawale kostab wahet pidamata tume mü-
rin ja kempimine, töötawate masinate
wastukaja. Tihti kuulduw sinna wahel
awu kohinat, misama ka wedurite wihis-
tamist ja ähkimist ja edasi liikumate see-
rongide raginat. - Suwine päew. - Pärast
lõunat. Kogupilti tumestab kaewanduse
suits ja tahm. Säbi akna näitse wäljas
isa Schmiermanni walget pääd, kes kildusid

kokku pühis ja pange wiskab. Peie akna
ees künkitab Hanni tooli pääl ja wahib siru-
li-kalaga alla tärnawale. Plus, 16 aastane,
huwitawa näs ja mustade patsidega, wae-
selt, aga tuntawa ehtimise himuga riides.
Ema Sükel teineta toas ringi; wana, kehw,
murest keermatud naene. On seintelt
kuuseksa wannikud maha wõtnud ja
wiskab need plüta juurde maha.

Hanni [wahedega] Isa Schmiermann, jälle
tuleb rodu inimesi. Nad on juba perukoja
ja lambipue juures. Nüüd tulewad nad
juba wärawast wälja. - Isa Schmiermann,
kas see ei ole Pittjupp - mis?

Ema Sükel [kahnab wihaselt kepi järele] Na
kas sa teed oma tööd.!

Hanni [töölana juurde.] Ja ema. ma olen
ju juba. Ma tahtsin ju ainult waadata,
kas Pittjupp.

E. Sükel. Poiss tuleb juba omal ajal. Hemme
pean ma Durtmundi, härra Sinkensepi

puole kaupa ära viina. Kas su siga d wal-
mis on. hä?

Hanni. Ema, ma teen ju juba.

E. Sükel. Oh sääb kaewanduses täna ka kára.
Ema enese senu ei rulle enam. Mõni sada
sõewagunit on nad täna juba wälja weda-
nud.

Schniermann [tuleb sisse, mits walgete juukse
pääs, wanad tööriided, jalad kanged, pikal-
dane jalguwedaw kõnnak. Käes klaasi ja
poti kildudega täidetud puu pang.] Ja, ja,
ema. seda teeb, nad peawad paartuhat
tunni teras seemus tahwit Kieli jaoks
muretsema. Ja sütest saawad nad nüüd
ka lahti, kus ju sügise warsti käes.

[näitab pange.] Sükelit eit, see süin on kol-
mas pange täis. Kui palju kildusid, nii palju
enne.

E. Sükel. Ah, tühi lori. Kui kildud midagi
tähendaks.

Schniermann. Tasa, tasa, Sükelit eit. Pul-
maks peab kildusid olema. Kes perunt-

paarile hääd soovib, viskab kildusid
maja ette. No kõik kildud ei ole niid
küll häa sooviga. Han Franzi nägin
ma midagi viskama, ja kui ma välja
vaatan, näen et see pott. [Susistab
ema Süekelile midagi kõrva]

E. Süekel. Ah tühja, isa Schniermann.

Hanni [pahvatab heledalt naerma].

Schniermann [paneb naerdes oma pangi
plüta kõrvale maha ja sütitab oma lühi-
kese sawipäaga piiku põlema.] Üks ta

puhas Süekeli eit. üks ta puhas. Õnne saab
meie pruntpaaril olema, pangi aga tähele.

E. Süekel. Mina ütlen nenda, isa Schniermann:
kui Jumal nendega on, siis on neil õnne,
kui aga Jumala õnnistust juures ei ole,
siis ei ole ka õnne abielus... mis?

Schniermann. Ja ja, ja ja. [Sungiwalt].

aga kildusid peab ka olema, Süekeli eit.

See on juba wanast saadix nii. Armas
Jumal, ja.. aga kildusid peab ka olema.

[Käikse üle asunduse tänawa mäe ja sul-

tuse töölisi salkades tulewat, kes ärewalt kõne-
ledes kodu poole lähewad.]

Pittjupp [noor, 18 aastane pois, tuleb sisse. Määr-
dinud tööriided, müts, püksid jämedate, separte
saabaste sees, tööriistad õlal, plekk kann ja
toidu peolis punase taskuräti sisse kõi-
delt käre otsas.] Tere

Schniermann. Tere, mu pois.

E. Süxel. Tere... noh Pittjupp. Kus sa's jäid?
On juba üle tunni wahetuse ajast.

Pittjupp [kes wahel ajal oma tööriista ukse
juurde maha viskab, oma töö- kitli ja
saapad poliita juurde riputab, pantohwid
ja koetud kamsoni selga tõmbab.] Ja,
ja, nüüd on kaewanduses tublisti kraapi-
mist. Nüüd ei jõua wagonid ruttu küllalt
liini pääle tõugata. Ühtelugu muidkui aga:
„ruttu! ruttu! Saiselda wõid wäljas!“ Pool tundi
kulub töökohest trestemasinani jooksu.

Ja kui me parajasti sinna jõuame, on see
neetud kõis jälle kord juba katki läinud.

E. Süxel [surmani hirmunud.] Mis sa ütled,

mu peiss?

Pittjupp. Noh, noh. ei juhtu ju midagi. Neil on ju kinnitus küljes. Aga aega wõtab, enne kui niusugune parandus valmis saab.

E. Süxel. Peiss, peiss, et sa mul ettewaatlik oled, et sulle midagi ei juhtu.

Pittjupp. Üleswinnamise juures? Aja! Sääb teaksin ma teisi asju, kus kartma peaks. [Waatab ümber, kas keegi ei kuula] Kuudas praegu sääb, kus ülemale mõnikord niusuke käigud küllalt ruttu korda ei saa, puusepad siis terwed liinid nii ära wooderdawad, et - t - ha! - Kui sääb kord süsi ülewal enne aegu pragunema lööb, siis wajutab ta terve käigu wooderduse sisse kui midagi.

Teised kolm [seisawad suure hmnatuses].

Pittjupp. ma ei ütle midagi, ma tean, mis ma tean. Aga see on ju kõik meeste endi süü. Inspektor käib sagedasti küllalt. Aga kui sääb ühelainkeselgi kuraasi oleks ja ütleks kuudas asi en. Aga sääb

ei taha keegi oma töö naturkest kaastada.
Edükel [tingivalt] Et sina mul oma suud
 ära ei kärweta. Seda lase wanad teha
 jah?

Schmännann. Noh, aga kui see just olema
 peab.

Edükel. Mis? Sa tead küll, mis eest sul
 oma pajuk on... mu siis. Me oleme rüüm-
 sad, et elada saame ja tööd on ja et
 kaewanduse walitsus ütlemä ei tule.
 „Emand Sükel, meil on töölisete maja tar-
 wis, otsige omale linnas korter. Et sa
 mul oma suud ära ei põleta, peiss!

Pittjupp A ja [waatab aknast wälja] Ma
 mun, emä... säält tuleb pruut paar.

Härr. Ah..!

[Kõik lähewad suures wotuses akna juurde.
Jaw Biggen ja Prina astuwad ühekorraga
 sisse. Mehel on harilik, kantud, pühapäe-
 wa ülikond seljas, lillekimbuks näepau-
 gus, pääs mäemehe müts. - lihtne soldati
 müts, mäe töö riistu kujutawa märkidega.

Ta on umbes 30-35 aastat wana, tugew ja tuge, hääsüdamline. Naene kannab lihtsat püha-päewa riiet, kirju rätik üle õlgade wisatud ilma pääkatteta.]

Schniermann Noor abielurahwas elagu. !

Kõik Elagu. !

Jan Biggen Eeh, jätke, jätke järele. Meil hulgab pää weel cilasest. mis, Trina? Me tahame nüüd kord pidu pidamise järele jätta ja tublisti tööle hakata.

Trina Meil on nüüd kaua küllalt püha-päewad olnud, nüüd peawad jälle tei-päewad tulema.

E. Süxkel. Noh, natuke peate oma pulmi ikka pühitsema. See ei ole ometi nagu korvaks tantsule minem.

Jan Biggen. Ah, Süxkeli eit. . . meie juures on see ju kõik mööda. Paris õiged pulmapida-jad me ju enam ei ole. Mis, Trina?

Trina Seda ütlen mina ka.

[Nad on ette laua äärde istunud. Schniermann ja Pithjupp waatawad üksteiselle

etsa ja naeravad.]

Schniermann. Nüüd ütke õige, Jan sa ei tohi seda mulle pahaks panna. Kuidas teile siis ka meeldis see esimene öö oma enese pesas, ha?

[Prina ja Jan Biggen naeravad.]

Jan Biggen. Seda ütlen ma sulle kohe, isa Schniermann. Meie pole veel sugugi kodu saanudgi. [Üleüldine naer.]

Jan Biggen. Meie lüksime eila ametivenna Frohmega seltsis kodu ja üleval oma maja ees ütleb ta: „Jan“, ütleb ta, „mispärast te kaks inimeselast kuni linna tahate jooksta. Lääge minu juurde.“ Noh, ja siis magasime kõige lastega Frohme juures ööd, nii hästi, halvasti kui see lüks.

[Mees naer.]

Prina. Ja, ja, sellega tegime me päris õieti. Sest waadake, meil on linnas eige odav korter ja meie majaperemes ütleb: Prina Biggen, ütleb ta, teie mees on mäemees. Tal on nii raskeid töösaapad ja teie all elab

uninglik ringkonna kolmeis ter. Nisuke
 mees on pääst nerwiline, sellest igawesest
 tuderimisest. Ja sellepärast peab teie mees
 ilusasti saapad eeskojas jalast maha
 tõmbama, kui ta öösel koju tuleb. Na,
 ja siis ei läinud me parem sugugi kodu.
Schniermann. Ja ja... see ei ole sugugi na-
 gu pulm teil mõlemil. Kui minu õnnis
 isa alles elas, ta oli talupoeg... ja kui
 minu kadunud wend pulmi tegi, siis tap-
 sine terve härga ära ja ühe sea, ja ka-
 dumid õnnis ema küpsetas kookisid ja
 ja siis istusime naabritega koos kahessa
 päewa ja söime ja joime... hähä!

Jan Digger. Isa Schniermann, ära tühjalt
 rüta. Kui sa mulle sea muretsed, küll ma
 ta juba ära tapaan ja süümisega saaksi-
 me ka walmis... mis? [Kleikdine naer]

Schniermann. Ja ja... ja teisel pulmapäe-
 wa hommikul, just nagu tänaagi, sääl
 istus neorpaar laua taga. seda nime-
 tawad meie peolt talupojad „põlle lappi-

miseks;... hä hä!... ja siis tuleb iga pulma-
wõõras ja annab taaldri wõi kaks.

Jan Biggen [hüppab laua pääle.] Noh siin
ma niind istin, isa Schmiermann, harkka
aga siis põlle lappima ja ulata oma
paks pung wälja. [Üleüldine naer.]

Schmiermann. Ei, pagan wõtku küll.

Käed sa Jan, ma ei saa naeru pärast
kuidagi punga taskust wälja.

Jan Biggen. Isa Schmiermann, sa ei pea auu-
sat surma suurema, xui sa niind, pruudi
põllepaigaks midagi ei anna!

Schmiermann. No - xui sa nõnda raagid
Jan - na, siis tahame xord ka tõe rahwa
weas lustilised olla. [Ulatab raha.] Siin
on, Pittjupp. Karga õige ümber nurga
ja tee wiiu xrossi cest walget.

Kõik. Ha!

Jan Biggen [kargab alla.] See oli xord sõna
Isa Schmiermann elagu!

Pittjupp [jookseb pudeliga wälja.]

E. Suxel [toob juustu, leiba ja wõid.] Kõhud

on teil mõlemal küll ka tühjad, mis?

Siin on mul hääd nra juustu ja leiba.

Jan Biggen. Noh, mina tänan, ema.

Trina. Tänan, ema. Ja, ennemalt wahtisin ikka ema leiva kappi, aga nüüd tuleb waadata, kus ema leiva kannikas karwab.

E. Lückel. Noh, noh, Trina... kui raskest ajad tulewad, siis astu aga sisse. Miksana kui midagi saada on, saab jagatud.

Jan Biggen. Ah ema, need rusikad siin ja Trina emad, külap need jõuawad juuba paari näljase suu tarwis leiba muretse-da.

Sisa [tuleb sisse. Sisu tüdruk, üle 20a. tõi-
ne, rahuline, lihtsad riided.] Tere kõik
koos.

Kõik. Tere... tere, Sisa.

E. Lückel. Noh, said tänaseks walmis, Sisa?

Sisa. Jah, ema. Ah on see palga päewa ees alles töö kauba-ühisuses. Sääb peame kraami ette walmis kaaluma, et teisel päewal

hästi ruttu lähene, sest kui siis terve poode
 tüoliste naesi täis seisab, on kärsitus suur.

[Koputab üle öla päale.] Noh, Prina. ? Kas
 abiõpetaja härra käis juba sinu ema?

E. Süexel. Ei, laps. Ja mis ta sinu pidigi?

Lisa [tusaselt] Hm. Ta tahtis mulle ometi
 raamatuid tuua. [Wotab paar raamatut
 kummuti päält, lehitseb neid.]

Jan Biggen [naerab, ümised pilkawat.]. Oot,
 oot, mu tütreke.

Lisa [viskab raamatud pahaselt ära.] Jan,
 jätta ema rumal lera!

E. Süexel. Ei je, mis see siis ei ole?

Schniermann. Hähä see Jan... waadake
 Süexeli eit, ta nokib Lisat. Ja see ei ole õige.

Lisa ei jookse meeste järele.

Jan Biggen. Ma ei ütle ju midagi. Lisa,
 ära niid sünd wiltu tomba, kumled sa?

E. Süexel. Minu Lisa... ma ütlen ainult, kui
 nad kõik niisugused oleks, nagu minu
 Lisa, siis ei oleks häda. Hanniga, saäl
 wäikes sul õigus olla, aga Lisa...

Schniermann. Ja, meie Hanni... hähä. See on õige. Sääb ei tohi mitte mehe kinge asunduse kánawat mööda alla tulla, kohe on ta kael õieli wahtimas, hähä.

Hanni [messis]. Sorri sina ka weel, wana suuvsuu!

E. Sükkel. Mis see on? Kas sina tahnina tahad wana meest söimata.

Hanni. Sellepärast, et see aga tõsi ei ole.

Schniermann. Na, las ta olla, Sükkel ei t. Tä arwab, et ta wana mehile ette liisata saab. Aga minu silmad näewad hästi, need näewad läbi ja läbi, hähä. Need näewad ka, mispärast Sangenscheidt nii tihti siin ümber huljub ja sellel tuleb halb lõpp, seda ma ütlen.

Hanni. Mis on mul härra Sangenscheidtiga?

E. Sükkel. Kas sa oled.

Jan Piggeri. Külap Sangenscheidtile see on juba maitselis, ha?

E. Sükkel. Sangenscheidt tuleb tihti siia.

sa armast Surnal, wälja wisata ma ju teda ei wõi... eks? Ma ei tohi siin kõrsatagi.

Aga kui ma näeksin, et minu tütar...

[Wihaselt.] Näed sa, ma wotaksin malga, sina kolwatu lesm.!

Kõik. Noh ema Süekeli eit?

Pittjupp [tuleb wunapudeligaga sisse ja paneb selle laua pääle.] Siin on.

Jan Põiggen Nõema, siis anna aga klaasid siia. Mis Sangerscheidtisse puutub, siis elab see oma isa kulu pääl ja ei tea, kuidas aega surmeks lüüa. Külap see talle, just kõlbaks, see wäike Hanni, hähä.

E. Süekel [paneb klaasid laua pääle.] Oma elwaja olen ma sellest waadanud, et minu lapsed korralikult ja Surnala-kartuses ules kaswawad. Aga kui nüüd meie Hanni mulle häbi teeb - [klakkab nutma]

Kõik. Noh, Süekeli eit... no ära nüüd hulu ka wäl, ema... mis sääl siis huluda

on, ema?

E. Süskel [tõrjub neid ära ja istub ahju juurde]

Prina. Emal on päris õigus ja sa peaksid
ema kuulama, Hanni. See ei ole häa,
kui niusugune noor laps mees tega ümber
aaleb. Ja, kui ta niusukese mehe leiab, kel
mõtted auusad on, nagu minu Lero...

siis muidugi.

San Biggen. Hähä. Kui me üksi oleme
siis riidleb ta minuga ja teiste ees kii-
dab, niu et küll saab!

Prina. Ei San, ära sa selle üle naera.
Sa oled mulle truus jäänud kõik need
aastad. Sa oled meie kahe lapsekesele
auusa nime annud kõige ilma ees.
Ja selle eest oled sa mulle nii südamest
armas.

San Biggen. Oi je, sa hulud, Prine. mis?
Hahaha! [Sündleb] Niusugust hääd naest
ei oleks ma ju enam eluajalgi saanud
Ka, ja nüüd jamee eige kerra. Prost!
Schmiermann ja Pittjupp Prost! [Loovad]

Sisa [kes. messis näol akna juures istunud, teuseb ruttu üles.] Tere, härra abiõpetaja.
Abiõpetaja Körtling [suur mees, 30 keskel, valkjaois peenre juuks. Valkjas, lühike, harimata habe; rõhmas näos ribeduse ilme. Kantsud nuded; must, wana preestrikuub, küünarmukud ja alumised käised kulumud, vae läinivaks määrdunud. Mustad püksid, kõrgel üles kääritud, alt sawipritseid täis; tugewad maa saapad paksu periga koos; must, katkenud kewa wilt kübar; jäme kepp; raamatud kaenlas.] Tere, kõik üheskoos!

Küün. Tere abiõpetaja härra, tere.

Körtling. Tere, Süzekeli eit. Ma tulin praegu läbi asunduse ja sääl tuli mul meelde, et ma Sisale paar raamatut olin lubanud... Kus ta siis on? Ah, tere, Sisa preili. Siin toon ma teile need raamatud.

Sisa [niind väga lõbusalt.] Ma tänan teid na väga, abiõpetaja härra.

Körtling. Ei ole põhjust, armas preili.

Härra. Mis nad õpetaja majas peavad tol-
muma? Ma sooviksin, et mul veel paar
misugust teadusehimulist lugejat oleks.
ja. Noh, mis teie siis sääal teete, isa Schmier-
mann?

Schmiermann [kes napsi ära peita tahtis.]
Oige, abiõpetaja härra. Ma tahtsin ainult
meil on siin natuke napsi, väete.

Körtling. Na, ja seda tohite ometi ka juua.
mis?

Schmiermann. Ja... hähä... kui me seda
tohimme, abiõpetaja härra?

Körtling. Schampagneri te ju ometi juua ei
väi... mis? Kui siis... laske aga oma
napsuke hää maitseada.

Schmiermann [paneb pudeli jälle lauale.]

Sisa. Teie käsite vist maal, abiõpetaja
härra... mis?

Körtling. Jah. Sütgendertmundis on ühes
wana vaesterahvas, kes juba kaks aastat
enam kirikusse ei ole saanud. Noh, ja
sääal läksin siis tema juurde. Minu

saapad... haha... ja, need näewad ilusad
 wälja, armas preili. Õpetaja ütles ikka:
 „Kõrting, te peate oma wälimust rohkem
 silmas pidama.” Õpetaja häwra, ütlen
 mina, laste kingadens minu palk ei ulata,
 Meie õnnistegija küis palja jalul, ega siis
 see wana naesterahwas mulle pahaks ei
 pane, kui ma talle Jumalasona peristes
 saabastes wiin.” Mis?

Kõik [awaldawad nēmusolekut.]

E. Sükkel. Siis olete küll päris südamest
 nälgane, abiõpetaja häwra? Ja, kui ma
 teile midagi pakkuda tohiks, juustu ja
 wäid ja.

Kõrting. Minu armas Sükkel eit, ja, kui te
 aga tahate. Seal on säääl jämedat leiba...
 mis? See on wäga teitew. Kui te mulle
 sellest ühe wiiluka...

Prina. Siin on wäi, emma.

Hõrting. Ei, ei. Tükk niwa leiba... So, Jumal
 õnnistagu teid, Sükkel eit. [Hammustab.]

A — Ja kui teil nüüd weel klaas wett käe —

pärast veks. . .

Kõik. Aga abiõpetaja härra. . !

Kõrting. Ei, ei, armsad inimesed, tänan teesti. [Wõtab ühe klaasi ja ulatab ise omale nõuude pingi päält pangest wett.]

Ainult wett. Teie ei tea sugugi, mis häa wesi meil siin on. [Loob.] A - ! See maitsub mulle parem kui kõik see kraam. [Isutab kõrwale.] Noh Hanni, ikka nii wõrk? Ikka nende kihwtirullide kallal?

E. Sücek. Ja, ja, abiõpetaja härra, ta peab juba. Millest me siis peame elama.

Kõrting. Jah, nõnda see on. Millest te peate elama! Ja sellepärast peab see wäene laps oma kopsu ära kihwtitama.

Schniermann. Jah, ja kui näed, mis ta kõik sisse mässima peab. Selge senniks. Ja tüüliised peawad seda suitsetama.

Hanni [tuleb südilt ettepoole.] Ah, isa Schniermann, sääl eksid sa wäga. Minu

sigarid... neid suitsetab isegi lüüvidirek-
 tar Klünne mõnikord. Ma käisin korra
 neid ära viimas ja ütlen: „Tere, härra
 Finkensiep, sinu teen ma need neljapennis-
 sigarid kauba ühisuse jaoks.“ Sääal ütleb
 õpipeiss: „Lüüvidirektor härra Klünne
 tellis müssada Havannat, ja need on
 kõik otsa lõpunud.“ Noh, ütleb härra Fin-
 kensiep, „suis tee aga pleksid.“ Ja
 sääal wõtab õpipeiss minu neljapenni-
 lised ja prutsib neid salpctri hapuga,
 et nad nisuxsed muredad pleksid
 saawad, nagu päikese paistet. Ja siis
 ütleb ta: „So, sinu on nüüd lüüvidirektori
 härra Havannad.“ [Kaer.]

Körtling. Ja nisugust pihust peab laps
 ühes päält nägema!

E. Süexel. Jah, mis ta nägema ei pea,
 seda paneb ta koha tähele. [Puhartab

Körtlingi kuube.] Te olete enmast nature
 tulmuseks teinud, alibiõpetaja härra.

Körtling. Ah, ega see midagi ei tähenda,

Süekeli cit. See wana kumb. ta on õpetaja härra käest. Kute arjade jaoks ei ulata veel minu pool ja sellepärast estan ma temalt ta kantud kumed ära. Ah, ta annab selle raha waestele aga rüski. mina wõiksin selle raha eest omale leiba osta. Ja waadake.

[Peoleli jättes.] Noh, teie noor abiellu rahwas, teie waatate nüüd küll kõige pääle roosilise prilli läbi -- mis?

Jan Pigger. Na, seda ei wõiks just ütelda, abiõpetaja härra. Meie peame nüüd küll tublisti rühkina, mis Trina?

Trina. Ja, seda me peame, abiõpetaja härra. Aga nüüd me teame ka, mis jaoks Sapsukertel on nüüd isa.

Kürtling. Ja, see on õige. Nad wõiwad nüüd kõige ilma ees ütelda. waadake, see on meie isa.

Trina. Seda ütlesin mina ka, abiõpetaja härra.

Kürtling. Ja see on midagi wäart. Mina

olen Boohumi waertemajas üles kaswanud,
 ma ei ole isa ega ema tunnud... [Ennast
korru wõttes] Siis jooge ometi, inimesed, ja
 olge rõõmsad! Kulle näitab, ma olen teilt
 teie häa tujiv wõtnud-mis?

Jan Biggen. Na, waadake, abiäpetaja härra,
 meil waestel inimestel ei ole just ümberkar-
 gamine ja kelmistükid pääs.

Trina. Ja, ja, kui mured ja hädad on, siis
 ei taha hüpata. Ja nüüd läheme korraks
 ka endi korterisse, Jan, ja waatame lap-
 sukes te järele. [Põusewad.]

Körtling. Koh, muret ja häda saab teil kül-
 lalt olema, aga... pää püsti, Jan
 Biggen! Mis parast te siis oma napsi
 ära ei joo?

Jan Biggen. No ega me ometi ja abi-
 äpetaja härra mõtleb siis, et me mõned
 joodikud oleme.

Kürtling. Aga armas Biggen, ärge nüüd
 lollust kõnelge. Wõtke aga emad klaa-
 sid ja jooge endile julgust. Edasi, prona

Biggen, selle pääle, et teist tubli naene saaks. Noh, Pittjuppise, sina oled omale küll ka napsi ära teeninud, ja isa Schmiermann - ?

Schmiermann. Ja, waadake, mul on õigus ta pääle, abiõpetaja hävra. Mina ju ülepea selleks raha andsin omast suurest pangast, hähä.

Körtling. Na waata. Ja Sückeli eit..? Haha, ma usun, te joote ka mõnikord oma napsinuse kui just on. Mis?

Sückel. O je, abiõpetaja hävra, ega ma emeti.

Schmiermann. Muidugi joob ta klaasise, abiõpetaja hävra. hähä!

Sückel. Aga, Schmiermann, see en emeti! Mina wana inime.

Körtling. Haha. Noh, siis wõtke oma klaasise, Sückeli eit, ja lööge kokku. Teie laste terwiseks. So-o-o.

Käik. Prust!

Körtling. Kas näete. Mis pärasid ei peaks

teie oma abielu esimesel päeval rõõmsad
 olenna. Olge rõõmsad rõõmsatega. . . . Ja
 nüüd, et teie tütar wanemate majast lahkuks,
 peate temale oma õnnistuse andma.

Te peate ühe kõne pidama, Süexeli eit!

Kõik [rõõmsa naeruga] Jah, kõne peab ta
 pidama. Edasi, Süexeli eit. . . . oma kõnele
 onneti korvaks paar sõna. . . . oma ütle mei-
 le onneti mõni sõna.

Kõrting [lõikab ta ette poole] Sina peate
 seisama, enna. . . . sina. ja õige pühalikult, et
 ta lastele tõsiseks südame korutuseks oleks.

E. Süexel [seisab kohmetult, põlle nurk suu
 juures, kogeldab sõnu wälja, sattub aegapidi
 liigutusesse ja ärewusesse] Oh ei, oh ei.

mis mina wana inime tean ütelda. Ma
 ei tea ju midagi. Ma soovin teile kõige
 rikkamat Jumata õnnistust, ja. . . . kui
 te oma korterisse lähete, et te õnnelikud
 olete, ja. . . . ja. . . . mina olen ikka oma laste
 eest heolitsenud ja waewa näinud, et ma
 neid suureks saaks, sest et mu õnnist

meest ju enam teie eest muretsenas ei olnud. Ja kui teil nälga oli, siis olen ma sagedasti väimase leivatükikese võtnud ja teile andnud, ja olen ise nälga kannatanud. Ja nüüd lähed sa oma ema juurest ära, Triina, ja lähed, väib olla, mure ja häda sisse. Aga ära pääd norgu lase, Triina, ja looda ikka Sumala päale. Ma õnnistan teid, lapsed, ma õnnistan teid. [Paneb nuttes käed nende päade päale.]

Kõrting. Wanemate õnnistus ehitab laste vajad. Nüüd võite rahus minna. Tulevad aga mured ja hädad, siis ärge võtke seda alandlikult vastu, vaid võideldge oma saaturega nagu Jakob, eeldes: „Ma ei lase sind, enne kui sa mind ei õnnista!“ Ja kui hoopis wäljakannatamataks lähed, siis waadake wilkuwail silmil üles poole. Tema näeb teid, tema, kes ta weeseid awitab, see wiha ja kättematsumise Sumal! [Sarib iseene üle kohkudes rusikad alla langeda ja artub

cemale; tasare häälega] Minge rahus!

Teised [seisavad tabatult, ulatavad riis
üks teisele kätt.] Sumalaga. Sumalaga,
ema. Sumalaga, lapsed.

Schniermann. Me saadame teid kuni tä-
nawale. Mis, ema?

[Kad saadavad mõlemad Biggenid
wälja asunduse tänavale; ainult Körtling
ja Lisa jääwad maha. Hakkab pikka-
mööda pimedaks minema. Sulaturee lüü-
wi ja kaewanduse chitused endi hiiglaskest-
natega, paistawad mustade warjudena.
Nende taga wärwib õhtune taewas ennast
kõigest tulekumast weripunaseks. Wahet-
pidamata kolab töötamise mürin, wedu-
rite wile ja ragin. Wahetewahel kuuldu-
tune paugutus. Siis leegib üle sulaturee-
ahju leek kõrgele üles, ja täidab toa
tumepunase hõõgega, mis pikkanisi
jälle kustub.]

Körtling. Noh, Lisa, teie ei läinud ühes?

Lisa. Ei, härra abiõpetaja, ja ma tahaksin

peaägu, Brina ja Jan oleksivad üksi läinud.

Kõrting. Ja, mis pärast?

Lisa. Teie ütlesite neile nii ilusaid sõnu, härra abiõpetaja. Selle üle peaks neid järel mõelda lastuna.

Kõrting. Ja... ja süügi, ma ei oleks seda ütlenud pidanud. Aga see tuli nii häkitselt minu peäle, kui ma selle noore inimese paari otsa vaatasin, kellel wõitlemis eks ometi jõudu on. Need ei tohi igas asjas alandlikult alla anda... see on kuritegu oma enese jõuu vastu...! Amarakas lähed.

Lisa. Pean ma lamki põlema süntarna, härra abiõpetaja?

Kõrting. Ei, pahin, laske jääda.

[Subatusesahi leegib heledalt üles.]

Kõrting. Ah, see tore leek subatuses ahjust! Nii sagedasti kui ma õhtu pimeduses üle põldude sammun, on see mulle ikka unustamata pilt. Ma wain ennast sellest täitsa joo wastada... Teate, Lisa, nii kehiv

kui teie ema juures on, niisama mõnus on
 siin aga ka. [Istub unistades ahju juu-
 res.] Väikese poisikesena lugemin ma ikka
 tulise hirmuga muinaslugusid. Sellest
 on mulle midagi külge jäänud. Kui ma
 mõnikord vildemikus siin istun, nii üsna
 üksi ja eksitamata, siis tulevad mulle
 muinasjutud meelde. Igast pimedast nur-
 gast kerkiwad kujud üles. Kas mõni pä-
 kapikumees või mõni muinas luv printsess
 deemandist krooniga. Ja häkki lõmmab
 siis sulatureahju tule kuma kõrgle üles,
 nagu esivanemate Jaani tuli, mis mäelt
 mäele leekis. ? Mõnikord pean ma mõt-
 lema: tüxike vanast paganausust on
 veel meis igasühes varjul. [Süuseb üles]

Ah, teie leiate küll mind mu lapselik-
 kude mõtitega õige naeruväärilise ole-
 wat... mis?

Sisa. Oh ei, härra abiõpetaja. Ma kuulen
 teid häämelega päält. Waremalts oli
 mul meie elust ikka väga madal ar-

wamine, aga teie näitasite mulle niipalju ilusat. Ma pean teile selle eest ju nii tänulik olema.

Kärting. Ah, ärge uneti nõnda kõnelge, preili Sisa. Ja, ja, härra abiõpetaja, ma tean väga hästi, missugune rumal inimeseloom ma olin, enne kui teie siia tulite. Siis teite mulle raamatuid, olete mind juhatanud ja õpetanud.

Kärting. Ma olen lihtsalt teie sees uinuva teaduse himu ülesäratanud ja, nagu ma loodan, õige tee poole juhtinud. Ma sooviksin, et mul asunduse elanikkude seas palju niisuguseid õpchimulisi oleks. Ah, missuguse rõõmuga tahaksin ma nende õpetaja olla! Aga inimesed on aineliselt liig rõhutatud, et sellest aru saada, kui väga nad waimliselt nälgiwad.

Sisa. Ma usun, te saate minu üle naerma. Aga waadake, kui teie sin olete, siis olen ma nii õnnelik, abiõpetaja härra. Ja nõnda ripub terve asundus

teie küljes.

Kürting. Ma rõõmustan kaalati, kui ma oma jala üle teie läve tõstan, preili Sisa. Mulle näitab, nagu oleks meie mõlemate loomuses palju sarnasust. . . ma usun, kui meie öde ja wend oleks, me oleksime lahutamata. Mis, Sisa?

Sisa. Ja, ja. . . härra abiõpetaja.

Kürting [tema juures seisdes] Paljude inimestega saab küll luua nända olema. Nad lähewad wääralt üksteisest mööda ja on seepidi ometi üksteise päralt . . .

Wõiks tihti saatusega muriseda. . . Sisa. !

[Seisawad üksteise ligidal ja waatavad sõnata üksteisele otsa. Kui sammud tulewad, kohkuwad nad chmatades koxku.]

Sangenscheidt [noor mees, väikesed wurrud, kollane haiglane nägu, silmadel tumedad wargud, wäsinud kõnnak, lodew, energiata loomus, haiglaselt wahuldaw meeleolu, meelega pilkamine, tehtud lahnus, äkiline wiha. Tõredad riided: schotti ülikond, jeppe

põlvpüksid, pikad sukad, niis. kingad, müts.
Alati paberuss suus, mida ta praegu
alles põlema süüdates, tüdimult ära wis-
kab, et uut põlema panna.] He, Sückeli
 eit! [Duleb sisse.] Kus te siis olete? Ohtust,
 preili Lisa... Na m... Kes meil siis sääl
 on? [Astub õige ligi Körtungi ette, walgestab
 tikuga tal otse näkku.]

Körtung. Mis teil meelde tuleb...?

Sangenscheidt Palun, ärge äritage emmast,
 ma panin ainult oma paberussi põlema.
 [Düb seda, sü pilkavalt.] Ärge pange pahaks,
 kui ma chx excitunud olen.

Körtung. Ma pean ütleva... misugune
 haavamine...! Teie ei tea, kellega te rää-
 gite!

Sangenscheidt Mis inet te siis õieti olete?

Körtung. Seda tuhaksin ma teie käest kü-
 sida?

Sangenscheidt. Sangenscheidt... voluntär
 kaevanduse büraus.

Körtung. Ei huvita mind mitte sugugi.

51.
Sangenscheidt. Minu isa on nüüroogus ees-
istuja, s abanõuunik Sangenscheidt.

Körtling [kohmetades] ah... siis palun
wabandust, härra Sangenscheidt. Teie peate
aga isegi tumistama, et misugune
alandaw wüs. minia olen abiõpetaja
Körtling.

Sangenscheidt Teie olete abiõpetaja? Siis
ärge ainult minu walja pahaks pange,
härra. härra Körtling. Siis ei ole ma
ju igatahes mitte eksitanud - hähä.

Sisa. Ma muretsen rohe tuld. . .

Sangenscheidt Ärge uneti arjata sexeldu-
si tehke, preili Sisa. Minule põleb sulda-
tus, ahi huledalt küllalt. [Is tub.] Ma olen
juba direktor Klõnnele ütelnud, kui see mi-
nu teha oleks, peaksiwad asunduse elani-
kud kaewanduse walitsusele walgustusi-
raha maksma. Sulatusahi täidab täiesti
gaasiwabrikku aset.

[Wahe aeg.]

Sangenscheidt. Teate, äieti rõõmustab see

mind, et ma kard teiega tuttawaks saan,
härwa Körtling. Ma olen juba kaunis palju
teist kuulnud.

Körtling [wiltult.] So, so.

Sangenscheidt. Näis, et te meie tööliste seas
wäga lugupeetud olete.

Körtling. Ma ei usu wähemalt, et mul nende
seas waenlast olexs.

Sangenscheidt. Teie olete wist küll siit
ümbrusest?

Körtling. Ma olen Boohumiist pärit.

Sangenscheidt. Na, siis teate ju, kuidas
siinsete inimestega ümber käia.

Körtling. Ah, selles asjas ei ole mul kuna-
gi pääd murda olnud. Inimesed tun-
newad, et ma nende seast olen. Ma ei
taha enam olla kui nemad, ja pean
ka sagedasti häda ja waewa kannata-
ma, nagu nemadgi...

Sangenscheidt. F-hä. ! Teate, ma ei wõi
seda sallida, kui keegi alati nii wälja-
kutsuwalt oma wiletoostest kõneleb.

Kärting. Ja kuidas...?

Sangenscheidt. See tuleb just nii wälja, nagu: waadake emeti seda halba kumbe, mis mul seljas on, ja sellegipärast olen ma niisuguse tubli poiss! Meie ei ole ka just pääpääle kukkumid, wain ma teile ütelda.

Kärting. Ma ei mäista.

Sangenscheidt. Oh, ma tean juba, kuhu ma sihin. ! Noh, preili Eisa, kuidas siis käsi käib?

Eisa. Meil läheb üks päew niisama mööda nagu teinegi, härra Sangenscheidt.

Sangenscheidt. Siis peaksite ise endale natuke waheldust muretsema, hähä.

Eisa. Ma ei tunne selle järele mingit igatsust.

Sangenscheidt. Iksa nagu jääpurikas.

Kümme sammu emale. [Säheneb talle]

Peab siis inimene alati tõesine olema?

Olge emeti kard kergemeelne, Eisa. Olge natukeneigi... he? Hähähä.

Eisa. Härra Sangenscheidt. !

Kürting [kõhatab.]

Sangenscheidt [Kürtingile.] Ah, pardon.

[Sõgelebringi] Teie käite küll sagedasti siin, härra Kürting?

Kürting. Oh... minu amet teeb mind ainult wahetewahel ena tüdruki poole.

Sangenscheidt. Aha. Tüdrukud on siis nii umbes teie pihti lapsed? Mis minna siis nüüd nii teie silmis olen? Nagu mõni hunt lambakarja seas - mis? Ja, minu käest ei õpi tüdrukud midagi hääd.

Kürting. Mina ei tea ju mitte, mida teil meeldib nendele õpetada.

Sangenscheidt. Na, piib lisalmisid me küll päha ei õpi, häha. [Wiskab paberessa ära.] Ah! Täna on mul jälle päävalu! Ma ei saa parata. - - Päris lolliks wõid minna...! Teate, mind ajab ülepää ainult kõige koleدام igawus siia. Et mu isa mind siia sundis, selle eest ei jõua ta eluilmasgi wastutada.

Körtling. Andke andeks, aga nii palju kui mina tean, tahtis ometi härra salanõunik, et teie kui tema suurte walamisewal rikute tulewane pärija, seda tööd tundma õpite?

Sangenscheidt. Ja, ja seda tahtis ta küll. Aga kui selleks mingit tungi ei ole.

[Paneb paberassi põlema]

Körtling. Ei, sellest ei saa ma aru, härra Sangenscheidt. Sel ettekujutel, et ma rord niisugust hiiglatööst tuhandete töölistega, enda omaks nimetada wõiksin, oleks minu kohta lihtsalt kaasakiskuw mõju. Ma püüaksin kõike tundma õppida, et rord oma aset korralikult täita.

Sangenscheidt. Ah, tühi jutt. Kui alati see tundmus on, et sellel kõigel ühtegi otsustarb et ei ole.

Körtling. Ühtegi otsustarb? Aga härra Sangenscheidt.

Sangenscheidt. Ja muidugi. Mis pean ma siis sellega pääle hakkama? Meie

tööstusejuhiks on direktor säääl ja nii ja
 nii palju insenerisid. Need ajavad asja,
 valmistavad müügi lepinguid ja jas-
 tavad töö ära. Minu isa annab ainult
 allkirja. Ja nõnda saab minuga ka
 olema. Tahaksin ma oma tehnikeritele
 eeskirju andma hakata, siis sünnitak-
 sin ma sellega ainult segadust. Ütelge
 ise, on sel siis otstarbet, tööd tundma
 õppida.

Kürting. Aga peaks süügi arvama, et nii-
 sugune hüglatööstus.

Langenscheidt. Just sellepärast. Säääl kaob
 iga üksik ära. Kui ma kord oma isa
 asemele astun, siis on see ainult väline
 vormiari. - Ja ennast nii ülearune tunda.
 ma ütlen teile, see halvab iga tegemisejõu-
 du ja iga hinni.

Kürting. Kas ei wõiks aga teile siis seda enam
 teistsugused tööpõllud avane da?

Langenscheidt. Ütelge smeti mõni... ma olen
 otsinud ja otsinud... Esiti pidin ma müü-

dugi sõjaväe-karjuri tegema, aga sääb
 oli mul minu haiglane terwis taristuseks.
 Siis huvitas mind maalimine ja kuju-
 raamine. Kunstnikuks tahtsin ma
 saada! Os hirmu oli mul küllalt ja
 annet oli mul ka... ja muudugi. Ma olen
 häid algaja-tüüsid valmistanud. Olex
 ma üks väene kurat olnud, siis olex
 mind kaastundlikult julgustatud ja
 soovitatud. Nüüd aga olen ma miljonite
 pärija, kes endale ette kujutab, et ta ema
 rahaga kõigeks saada võib. Atse korja-
 nud olen ma mända hääkskitmise
 ja julgustuse sēva -- ah! Ja nōnda oli ka
 asjaga. Mitte midagi muud, kui rikas
 olla, on häbenata vähe.

Kõrting Minuarust en ka teie haigus teid
 asjata kibedaks teinud, hävra Sangenscheidt
Sangenscheidt [ümbeküündimist reisma
jättes] Aga nad peavad veel nägema, et
 nad minuga wale arwe on teinud! Keile,
 kes mu pääle üleõla waatawad, tahan

ma veel keerd näidata, kes ma olen! Wäri-
sema peavad nad minu ees! [Hiimus
lange kõha hoog.]

Kärting. Härra Sangenscheidt, teie ei peaks
ennast nõnda äritama.

Sangenscheidt. Ah... mõnikord tõuseb
minus niisugune viha.

Kärting. Kuulge, härra Sangenscheidt, teie
olete veel nii noor inimene. Andke
andeks, kui keegi noor on, siis ei lase
ta endale just häämelega oma aastate
vähest arwu meelde tuletada; aga see
on siiski üks eesõigus, noor olla. Ja
mina arvan, teie peaksite ennast kokku
võtma ja ise enese seest välja emale üht
aadet lüüa katsuma.

Sangenscheidt. Kus teie veel enese sisse?

Kärting. Jah, seda ma teen, härra Sangen-
scheidt, ja see on äieti veel see ainuke,
mis meid püsti heida suudab.

Sangenscheidt. Püsti heida...? Teate, see
elutarkus näib mul siiski teist rohkem

olevat: et jõle damat walelikku ei ole, kui see kes ise endale ette waletab.

Körtling [seisab kangelt] Ma arwan, see on parem kui ma ära lähen... ma wõiksin ennast muide unustada. [Wõtab kübara ja kepi] Jumal kaitsku ja wõrjaku teid...

Sangenscheidt [haarab tema käewarrest kinni] Palun, jätku mind rahule.

Körtling. Hääd õhtut, preili Sisa.

Sisa. Härra abiõpetaja.

Sangenscheidt. Hä...! Sice jäätate mind emal pihtilapsesega üksi?

Körtling. Sa. Sest kui mul enne wahest kartust oleks olnud, nüüd ei tarwitse mul seda enam olla. Hääd õhtut, preili. [Ära]

Sisa. Hääd õhtut, härra abiõpetaja.

[Sulatusahju leek lõemab kõrgele]

Sangenscheidt. Nüüd olen ma, nagu näha, teie sõbra ära peletanud.

Sisa [pahaselt]. Kui te härra Körtlingi nii teotawalt haawate.

Sangenscheidt [ärki, wihaga]. Sa ei pea

ennast üles puhuma minu es...! Teewad,
nagu seisaksid kõrget üle minu. Nemad
need tugewad ja mina jõuetuene. J- hä!
Kõige oma usuga iseenese sisse ei suuda
ta endale veel mitte puhast kumbegi selga
töötada.

Sisa Härra Sangenscheidt.!

Sangenscheidt Mis siis! Minul on ehk
wast rohkem julgust olnud kui temal.
Ja ülepää, kui ma ka midagi ei ole,
istun ma wõrd oma isa paigal, siis
olen ma wõeti enam kui nad kõik
kõik. Siis peab nii mõnigi minu es
rühutama, kes praegu minu päale
üleõla waatab. [Panub paberessi põle-
ma.] Sisa, ärge olge minuga kuri.

Sisa [älgasid kehitades] Te teate ju, et
meie endile kõik peame ütelda lastema,
meie oleme siin ju nii ilma iseseiswa-
scta. [Wõtab nurgast kasti mis e kannu.]

Sangenscheidt. Kuhu teie siis tahate minna?

Sisa. Meil on tüxine aiasaad. Ma tahan

widewiku walgel weel natukene kasta.

Sangenscheidt. Ja mind jätate siia üksi?

Sisa. Ei ei taha mind ometi uksunna panna, et te minu pärast siia tulete?

Sangenscheidt. Na, kaste seda nii selgesti teate, Sisa?

Sisa. Kui asi nõnda oleks härra Sangenscheidt, siis oleks teil kõige targem kohe jätta mina.

Sangenscheidt. Na waata. see p see just ongi. Siäl pean ma ju Hänniga sõber katsuma olla, härra.

Sisa. Härra Sangenscheidt, tahan ma teile midagi ütelda?

Sangenscheidt. Aga inka, Sisakene.

Sisa. On teil lugupidamist minu vastu, härra Sangenscheidt?

Sangenscheidt [inestades, siis kohmetult].

Na, aga preili: [Wõtab pinnakamisi ja kohmetult oma mütsi maha.] Kuudas te ometi nõnda kürida wõite, preili Sücek.

Sisa. Mina ei ole teile ka kunagi lugupi-

damist keelanud ja sellepärast ütlen
 ma nüüd teile: Meie wärske rumalale
 Hannile midagi ette pühuda, ei ole kel-
 legi kunst, aga kui te tema häbi sisse
 saadate. siis peaksin ma teie ees
 sülgama, härra Sangenscheidt. [Säheb
rahulikult löki pahempoolse toa wälja.]
Sangenscheidt [sisab silmapilgu kohme-
tult, annab endale siis närku.] Aeh.
 ära neetud lollus. !

[Sulatusahi leegib.]

Hanni [tuleb uulitsa poolt sisse, kohkub
ukse juures] Härra Sangenscheidt, teie
 see emeti olete?

Sangenscheidt [korraga rõõmsalt ja cla-
walt.] Hanni! Näed sa, see rõõmustab
 mind. Tule äige siia, Hanni.

Hanni [ünse all, nokkides.] Ei, ma ei tule
 sisse. Kui teie siin olete, siis ma sisse
 ei tule.

Sangenscheidt. Rumal tüdruk, mispärast
 siis mitte?

Hanni. Sest et ma teid ei usalda, wot
Sangenscheidt. Aga ma ei tee sulle ju midagi... Siis tule smeti.

Hanni. Kui te õige paar olete.

Sangenscheidt. Mis oles ju paar.

Hanni. Ei, te peate nurka istuma.

Sangenscheidt. Hüwa, ma istun juba. [Is-
 tub sohwa nurka, paneb käed põlvedele
 risti.] Waata, nagu väike poiss koolis.

Hanni. Sa te ei tohi üles tõusta, härra
Sangenscheidt.

Sangenscheidt. Ei, ei, siis tule smeti.

Hanni [hüppab sisse.] Kui te üles tõuse-
 te, härra Sangenscheidt. Kas jäete ka
 istuma. he. [Sipsab kummuti juurde,
 otsib tuletikurid, kusjuures ta Sangen-
scheidti nokkiwalt waatleb.]

Sangenscheidt. Mis sa siis saäl teed?

Hanni. Midagi, mitte midagi... Et te
 istuma jäete, härra Sangenscheidt. Kus
 nad mul siis... aha. [Sombab ühe tikur
 üles, tahab lampi põlema panna.]

Sangenscheidt [kargab naerdes üles.] Ei, et sind pagan wõtku. haha! [Puhub tikw ära ja tahab tal ümbert kinni wõtta.]

Hanni [kargab kiltgates tagasi.]

Sangenscheidt. Pst! Pst! Hanni. tulise-
pihta. 'Sinn õde on aias.

Hanni. Siis laske mind minna.

Sangenscheidt. Hanni, no ole emeti kerd meistlik. Waata, kui sa hää oled, siis sõidan ma linna kullasepa juurde ja estan sulle paar kõrwarõngaid

Hanni [urumotalt.] Ostate need mulle. ?

Sangenscheidt Muudugi. ära tee niisugust rumalat nägu. Sa müüd ütle õige, mis-pärast jooksed sa inka ära, kui ma siia tulen. he?

Hanni. Ah ja. [urisedes.] Minge emeti minu õe juurde.

Sangenscheidt [ärewalt.] Hanni, ära raagi nii rumalasti. Seda tead sa emeti wäga selgesti, et ma sinu pärast siia tulen.

Hanni. Minu pävast. ? [Seisab pool kohme-
tu, pool arg; tahab ukse juurde] Ma waatan
õige, kas Pittjupp veel ei tule.

Sangenscheidt [astub tee päale ette.] Seda
jätad sa ilusti.

Hanni. Härra Sangenscheidt, kui te mind
minna ei lase. . . !

Sangenscheidt. Siis waiki ometi. Ainult siia
jäama pead sa. . . Hanni !

Hanni [istub kurtlikult ja kohmetult esmi-
se laua äärde.]

Sangenscheidt [paneab paberossi põlema;
kõnnib] [Sulatusahi saadab leegi üles.]

Hanni. Hu. . . Nüüd on neil kaewanduses
alati suured õõtsõõd. [Waheaeq.] Meie
Pittjupp peab ka tulevast nädalast päale
õõtsõõle minema. [Waheaeq.] Mul on
nüüd ka alati tõiõõd. Wiistuhat sigarit
pean ma nädalas tegema. [Waheaeq.]

Härra Sangenscheidt, kas neis kõrwarõngas-
tel kiwid ka sees on?

Sangenscheidt [naerab ja tuleb laua juurde]

Ma muidugi on kivid sees, sa rumal laps!

Hanni. Oh, eh, ma ei ole sugugi nii rumal... ei. Hihihhi.

Sangenscheidt [istub õige tema ligi.] Mitte Na ütles õige Hanni, kas sa mulle siis ka natuke hääd oled... mis?

Hanni. O je. Seda ma ei tea, härra Sangenscheidt.

Sangenscheidt. Na seda pead sa emeti tradma, Hanni.

Hanni. Ei, ei, seda ei julge ma mulle sugugi ütelda. Hihihhi.

Sangenscheidt. Noh, siis waata mulle õige kord et sa.

Hanni. Ei, ei... hihihhi.

Sangenscheidt [tahab ümbert minni wotta.] Pead sa, sa oled niisugune ilus peiss.

Hanni Härra Sangenscheidt...!

Sangenscheidt. Mu pean alati mõtlema: et kui sind siidi undrukute sisse pista,

lax saapakesed jalakeste otsa tinnata ja moodne kübar päha panna tüdruk, sa näeksid piltilus wälja.

Hanni. Ei, seda ütlete ainult nõnda; sellega tahate mind ainult rumalaks teha.

Sangenscheidt. Ei, minule oleksid sa ilus küllalt, Hanni. Aga, mis päale, ma ostan see kõik sulle.

Hanni. Siis

Sangenscheidt. Jah. Ütle ei Hanni, kumpane wäljas on nii selge nagu päew. Kas sa ei tahaks minuga natukesse heinamaale kõndima tulla.

Hanni. Ei, härra Sangenscheidt, mis te siis arvate. Ma pean tööd tegema, et ema seimama ei hakka.

Sangenscheidt. Siis las' ta emeti seimata ja tule ühes.

Hanni. Ei, ei.

Sangenscheidt. Perwe pool arundust on wäljas aasa pääl.

Hanni. Jah, ja hamme sesistawad nad ter-
wes asunduses. Sürekli Hanni käib här-
ra Sangenscheidtiga.

Sangenscheidt. Ah, jata Hanni, tule ühes
Me wõime ka üles puies tikku minna.
Hanni. Ah je. ja mis me sääl pääle hak-
kame.

Sangenscheidt. Noh. noh sääl on ilus,
Hanni. Sääl wõime tuli. usikesi puunda.

Hanni [naerab.] Ei, waata emeti seda
kawal. Antsu! Seda wõite ju ka üksi teha.
ja siis toote nad siia mulle. Hhhihi.

Sangenscheidt [palawa õrnusega; tasa.]

Hanni, ma olen sulle ju nii hää.
Kädalate kaup ja oksen ma sulle järle,
et kard sinuga üksi olla, et sulle
kord ütelda, kui armas sa mulle
oled, Hanni. Ära neetud, ma wõiksin
igat rumalust sinu eest teha, sest
et sa nii ilus oled, tüdruk. ! [Pigistab
ta enda wastu.]

Hanni. Härra Sangenscheidt. kuulge

härva Sangenscheidt...!

[Paar tüelist tulewad üle amara arund-
se tänava. Üks pirtab pää walgusriuselt
läbi akna ja teeb: Bää-ä-äh! Siis pirtavad
nad suure naeruga juuksma.]

Hanni [karjatab, chmatades üles.]

Sangenscheidt [kargab niisama chmatades üles
ja juuksleb ukse juurde, wihaseelt wälja hüüdes.]

Kui ma selle araneetud kontuuse kätte
saan, lendab ta, seda wõite endile kõwataha
kirjutada, saatana narukaalad!

[Pilkaw naer eemal.]

Hanni [on wärisedes ja nuutsudes lamki põ-
lema siütanud, paneb selle laua pääle.]

Sangenscheidt. Tulise pihta, kui ma nad kätte
saan, siis on juuksupass neil kindel.

[Kohkub põlewat lampi nähes.] Ja, mis see siis on?

Hanni [nuuksudes.] Ma wõtsin tule üles, ma
chmatasin nii wäga.

Sangenscheidt [ühe silmapilgu jahmatamult,
paneb mütsi päha, karjub siis tüdrukule näe-
ku.] Sa oled üks rumal kana! [Säheb wihaseelt wälja.]

Hanni [irtub nuttes toas.]

[Ena Sürexel, Schniermann ja Pittjupp
tuluvad teiselt poolt tänava äärest.]

E. Sürexel [sisse astudes.] Ei noh. Hanni.
mis see siis on? Mis sa hulud.

Hanni [nutu] Ei, ena, ei... ma ei hulunud.

E. Sürexel. Sa, ja ise põletad sa lampi?

Hanni. Ja... ja ena. Selle pärast, et nii
pime oli.

E. Sürexel. Kuule, itte mulle äige, mis
see tähendama peab?

Hanni. Noh... waata. härra Sangenscheidt
oli ju siin...

Schniermann. Tälle see Sangenscheidt... hähähä.

E. Sürexel [pahaselt.] Härra Sangenscheidt.
Ei, on see siis misuke suur härra, et sa te-
ma pärast lampi pead põletama? Kas sulat-
tusahi küllalt haledalt ei põle? Kas sa
Sangenscheidtiga pimedas istuda ei wõi?

Hanni [põll näv es.] Ah ena, ma tean
juba, mis pärast ma tule üles wõtsin.

E. Sürexel [pahaselt.] Wana piirpill! Pane

Lamp töölaava pääle ja tee oma sigarisi. kái!

Hanni [paneb lambi rinna ja istub töötama.]

Schniermann. Hähähä, misa tunnen aja. hähähä.

Pittjupp. Na panen luigid rinni, mis? [Pittjupp
ja Hanni panevad akna, akna luigid ja ukseid rinni.]

E. Süxel, Kus Sisa on?

Hanni. Kastab aias.

E. Süxel [läheb pahemale poole tuppa, on kuulda,
kui ta hüüab:] Sisa! Sisa!

Schniermann [tuleb rüüvarvul ja vahib sigarid, mis
Hanni tööpingi pääl rüüvamas on.] Mis, sääl on juba
sigarid rüüvamas. Kui palju neid sääl on... he!

Hanni. Wiissada

Schniermann [näpsab ühe] La kui üks ära näpa-
takse, siis on veel paljalt 499. Hähähä.

Pittjupp [naerab]

Hanni [vihaselt]. Wana waras! Wana waras!

Sa oled mul sigarid warastanud..!

Schniermann. Pst! Pst! Ma tahan ju ainult proo-
wiks katsuda, kas sa liiga kinniseks ei ole mähki-
nud. Hähähä. [Paneb sigari põlema.]

Pittjupp [naerab]

Hanni. Wana waras. .! [Kõrvalukse juurde.]

Enna, nad warastawad mu sigarisi. .!

Pittjupp [haarab ta kinni, raputab enäm löbu-
salt kui waljult.] Waata sa, kui sa isa Schmier-
manni wastu nii häbemata oled, siis näitan
ma weel sulle. [Annab ühe müntu.]

Hanni [kilkab]

Pittjupp ja wana Schmiermann. Hääd ääd!

[Sähewad naerdes parempoolse tuppa]

Hanni [istub nuttes eesmise laua äärde]

[Söölauna juurde, arwoluukide pihta koputatakse.]

Hanni [kohkub üles, jookseb sinna]

[Kus koputamine]

Hanni [tasa] Kes sääl on?

Sangenscheidt [wäljas] Tee lahti, Hanni.

Hanni [awab lugi] Pst! Pst!

Sangenscheidt. Oled sa üksi?

Hanni. Nad on kõik kodus.

Sangenscheidt Hanni, kas sa ei taha ühes
tulla. . he? Süle, Hanni.

Hanni. Ma pean teed tegema.

Sangenscheidt. Ära ole rumal. Süle Hanni.

37.
heinamaale.

Hanni. Ma tahaks küll.

Sangenscheidt. No ära siis mötle ja tule.

Hanni. Aga mu emä?

Sangenscheidt. Na, ega ta sind ei hammusta,
hähä.

Hanni. Ma ei saa ju, wõti on Pittjupi käes.

Sangenscheidt. Ah sa rummal. Astu aga laua päale.

Hanni. Härra Sangenscheidt.

Sangenscheidt. No tee juba. Edasi. So-o-o - Niid
pane jalg akna laua päale. So. Ja niid hüppa
pa aga!

Hanni. Härra Sangenscheidt. !

Sangenscheidt. Tulise pihta, siis hüppa ometi.

[Kobin kõrwal pahempool toas.]

Hanni Säält tuleb emä.

Sangenscheidt. Hüppa.

[Hanni hüppab alla ja waljusti karjatarles
Sangenscheidti kätte wahela. Mõlemad jookse-
wad naerdes minema.]

Eisa [tuleb pahempoolt toast.] Hanni. Kus
ta siis on? [Käeb awatud axent, kohkub, waa-

taab wälja ja hüüab alla uulitsale.] Hanni.!
 Hanni...!

E. Sücek [tuleb pahempeelt toast.] Mis siin siis
 on... hä?

Lisa. Ema, Hanni on ära.

E. Sücek. Ära...? Kuhu...?

Lisa. Ma nägin neid Sangenscheidtiga heina-
 maale jookswat.

E. Sücek [kohkudes.] Sangenscheidtiga. [Ku-
mardab axnast wälja.] Hanni! Hanni!

Ma ei näe neid enam. Oh Jumal, oh Jumal.
 ta ei lase emale nüü anda. ta ei taha
 ema wana ema kuulata. [Ustas nuttes
ahju juurde.] Mu laps... mu laps...!

[Säbi awatud akna punas sulatus ahju
nõrgele lõõmaw leek.]

(Eesriie)

Teine waatus.

Enna Sückeli elutuba.

(Kõnnin. Tehaste suits ja tahm tumestavad pilti. Väljas töötamise mürin. Kõnn pesuga seisab ahju juures. — Üle asunduse tänawa lähewad mäetöölised salgad tööle. Enna Sückel tallitab pesuga. Pittjupp seisab oma tööriietes ja raswete saabastega ees laua juures, sööb leiba ja juob sawinruusist kohwi. — Wali, pinale menin wile.)

Enna Sückel. Koh — — kumled? Tee nähem!

Pittjupp. Ja, ja... (pahas trijus.) Wõtku pagan weel! Inna see arjus... Kus mu tööriistad siis on?

Enna Sückel. Eks sääl, rukur sa neid eila wis-nasid, sina kurn!

Pittjupp — (lähel pahaselt naise juurde ja riputab sääl maas seiswad töönaund üle üla.)

Enna Sückel. Nüüd edasi. Sääl lähewad juha

Han-Franz ja Pittermann müda. Need on alati kõrge viimased.

Jan Biggen (tööindes, töönoend seljas, müts, rased saapad, naatab arnast sisse). Ema... Tere ema. Kas Pittjupp...? Ah, sääl sa ju veel uled. (Tuleb sisse). Auru, piiss. Wittbräunse on tänal kontrolli pidamas ja see salakoi annab igakuise üles, kes vähe hiljaks jääb.

Ema Sückel. Oje, kas sa näki alla lähed... mis? Ahina mõlesin, sa käid walamisekajas.

Jan Biggen. Ist... ema, tee mulle ainult seda meelehääd ja ära ütle Trinale midagi. Tema ei taha ju, et ma naevanduserse lähem.

Ema Sückel. No selljäärast...

Jan Biggen. Nii suure wananaeste lori. Kust tüüd saada on, peab kinni haxkama.

Ema Sückel. Aga sa tahtsid ju ometi walamisekotta...?

Jan Biggen. Nad ei tarvita praegu sääl inimesi. Siis wõttis Wittbräunse mind seniks naevanduseresse. Süiskirchen on iheasa oma kätte saanud, ma aitan sääl. Kui walamisekoda suure silla-

ehitamise karuba ära teeb, siis saan koju sinna.

Emma Sücekil. See on väga häa.

Jan Biggen. Ja, ja... aga Triinali ära sa midagi ütles... eks? Tema teada jäägu, et ma uska walamisekojas tööd teen. Kas saad aru? Tal on niisuke rumal hirm naerwanduse eest.

Emma Sücekil. Häa küll, häa küll. (Wile)

Sääb - - kuulete.

Jan Biggen. Na, nahku, Pittjupp.

Pittjupp. Ah... ja kui ma õige korra minemata jätkan? Korra lillat teesin. Tead mis, Jan? Wiska oma kõõrunud nurka ja tule lähme ihes wälja nasa pääle. Laseme endile korra ka päikest korra waheli paista.

Emma Sücekil. No noh... mis see siis... kuule oneti seda minatarka jõmpsiat.

Jan Biggen (annab talle müksu). Nah, niisuke laiskmait! Edasi! Kui sul kord naene ja kaks last kuita on, kaowad niisugused niiguriid pääst... Önn kaasa! (Sücekil Pittjuppi enese ees wälja ja lähewad üle asundu-

se tänawa ära).

Ena Sückel. Önn kaasa! (Wahil neile arnast järele. Wile.) Kärmest, kärmest! Nad liiwad teil meel nina eest wärawa lüxxu. (Tuleb tagasi) Hähähä... päikest kae waheli wahtida lasta tahab ta. See olus talle moksa müüda jah, selle wedelijale, hähähä.

(Kammi ja wana Schmiermann tulewad sisse. Kammi wiskab pääri ära, mistal ümber oli köidetud.

Wana Schmiermann paneb ühe näkoni tüökaua pääle ja hakkab tubassilehe pakkisid wälja wõtma.)

Kammi ja Schmiermann. Tere... e.

Ena Sückel. Tere tere. Nah, mis on? ... Kas ära wõttis, Finkensiepi härra?

Kammi (raha lugedes). Ja... wõik wõttis ära. Aga kuus krossi tõmbas maha.

Ena Sückel. Kuus krossi...

Schmiermann. Nah, nad olivad tall liig halvasti nähtud, ütles ta —

Ena Sückel. Halvasti nähtud? No jah, kui see laisk loom niisugest lohanat tööd teeb...!

Hanni. Kii kiix lehed pudadad ja katkised
on....

Ena Siickel. Ei, sellepärast et sul töö juures
hoolt ei ole. Aga ma sulle veel näitan. Sel iga-
õhtusel ümberhullamisel on nüüd lõpp, muu-
du tuleb maks... (Tuob kepi.)

Hanni. Ena....! Ena!

Schniermann. Aga eit, ta teeb juba oma töö.
Ja siin... materjali on tal ka. Kans tuhat
tükki peab ta tegema, ütles härra Finkensiep.

Ena Siickel. Siis asu aga kuhu kallale. Edasi,
oma laua äärde. Ma tahan sulle veel kohut
ja nõrda õpetada!

Hanni (istub nuttes oma laua äärde ja hakkab
tubakalehti arendama.)

Schniermann. Kus mu kohut siis on, eit?

Ena Siickel (tõstab talle savikuusi ette). Siin.

Schniermann (süües ja juues). Hähä... Need
kaupmehed, need tunnevad juba asja... hähä.
Ja veel see Finkensiep! Sääb tunstib ta sigarite
seas ja kurdab halbade hindade üle, ja siis teeb
ta teisa margaks ja ütleb, me olla pooled lehed

ära näpanud, ja tubak, see ei olla tema tubak...
ja selle juures kõmbab ta muudkui ühe krossi
teise järele maha... hähä.

Ena Sückel (lueb raha laua pääl ja pistab selle
kõheloleks tasku). Ja selle paari krossiga peab
teid nüüd ära süütma. Kui mul pruissi ei
oleks ja Sisat...

Schniermann (tähtsalt.) Noh, ja minu pajus,
Sückeli eit?

Ena Sückel (jämedalt). Ah, sina oma paari
krossiga. Need süüd sa ise nii libedalt maha,
sääli ei jää na mitte pennigi minu jaoks üli.

Schniermann (urisel pahaselt enese ette).

Zangenscheidt (unse es, ratsapiits, sigar, rõõgib
oma kuveraga.) Na, kõi nimelik... ja et sa ära
ei jookse, muudu (piitsalööri). Hei, et te mul
kuvera juurest lasete, ära neetud jõmpsinad,
muudu saate veel midagi... jah? (Tuleb sisse).
Tere kõin koos.

Schniermann (pühilo närmest taoli puhtaks).

Tere, härra Zangenscheidt... Kui te ehk istuda
saavite, härra Zangenscheidt....?

Zangenscheidt. Täna, isa Schmiermann, na
su wanad jälad kannavad sind aga ikka
weel -- he?

Schmiermann. Ja, ja, härra Zangenscheidt, eks ta
lähe ka nii ühest päevast teise, härra Zangen-
scheidt.

Zangenscheidt (sigar). Siin -- võta omale üks
sigar.

Schmiermann (võtab). Palju tänu, härra Zan-
genscheidt, palju tänu.

Zangenscheidt. Tere, Zückeli eit.

Enna Zückel (horisedes). Te-re.

Zangenscheidt (seisab Hanni juures, selle töölausa
naigale taetades). Koh, Hanni ... hähä...
hähähä.

Hanni (hätelikult enise ette naerdes). Hihi.

Zangenscheidt. Mähid aga jälle need kihviti-
pulki... he? Pead sa siis sellepärast oma napsu
ära rikkuma, et töölistel midagi imeda oleks...
mis? Kuidas te ometi seda kannatate, Zückeli
eit?

Enna Zückel (poniseb midagi).

Klanni. Ah ja, kui ma ei peaks, härra Zangenscheidt. ... Aga kui juba nõrd peab ... eks ole? Koh, näete nüüd.

Emma Zückel (mihaselt). Kas sa pead oma suu! Mis sa tegema pead, on su emal ütelda. Ja nüüd pane oma asjad kokku ja käi välja! (Klanni parub aralt oma tööasjad kokku ja jookseb nõrwale pahem. poole tuppa. Wana Schmiermann teeb salamatti suuri kukkumise märkised.)

Zangenscheidt. Na nu ... see käib küll minu pihta, emand Zückel? Kas teate, ehk wast, kes te es seisab? Kui ma teiega wahel natukene lahken olen, siis mõtlete kohe, et häbenataks võite minna. Ma ei ole mõni poisine, saate aru!

Emma Zückel (araks tehtult). Ahina ... ma saatsin ainult oma lapse välja, härra Zangenscheidt. Häbenatust ei tahtnud ma endale lubadagi.

Zangenscheidt. Seda tahaksin ma ka soovitada! (Söök piitsaga mihaselt laua pihta; lähed ukse poole, pöörab järsku ümber.) Zückeli eit, mis siis teile vieti sisse on fikunud ... he?

Ena Sükkel (nutma hakkatus). Mitte midagi, härra Sangenscheidt... mitte midagi. Ma tahan ainult, et minn tütreid... ja nad peavad amsalt üleskasvama, et keegi meile midagi ettekuita ei võiks. Ja... ja see ei ole õige, härra Sangenscheidt, et te meil Hanni võtuti siit kodust ära viite.

Sangenscheidt (kohmutult). Ära neet... (naljatades). Aga Sükkel eit, ärge nüüd ennast nii rumalaks tehke, mis? Mis sellest siis on? Natukene jalutama väisime. Seda uneti veel tohiks.

Oli ju parajasti täiskuu, Sükkel eit... hähähä.

Ena Sükkel. Ja, ja... külap ma tean.

Sangenscheidt. No olge nüüd jälle mõistlik, Sükkel eit. (Patsutab talle üla pääle ja raputab teda lõbusalt) Olge jälle häi... ütle õige, isa Schmiermann, kas ta ei ole naljakas naesterahvas... mis?

Schmiermann. Koh, härra Sangenscheidt, ärge seda mulle pahaks pange, aga... igal inimesel on, näete, oma kärkus. Ja... ja meil tööinimestel on ka oma kärkus. See isa tahab,

et teist tubli inimene peab saama... see on
teie isa kärkus. Ja... ja meie tahame, et me
tõdemusid amsaks jääks, näete, ... see on
meie kärkus... ja.

Sangenscheidt. Ütle õige, tead sa, kus asunduse
kärts on?

Schniermann. Jõmmidugi, härra Sangenscheidt,
ja mmidugi.

Sangenscheidt (annab temale). Säh... siin
on sulle viis krossi. Kasi kus —

Schniermann. Ja mmidugi, härra Sangenscheidt,
jõmmidugi. (Sähel kartlikult wälja)

Sangenscheidt (siütab uue sigaretti põlema, istub).
Kas teate, Šnickeli eit, ma tahtsin juba ammu
teiega õige korra rääkida... Hanni pärast, ja.
See ei lähe uneti, Šnickeli eit. Krisugune ilus tüd-
rus ja istub iga Jumala päew selle rihntititüs
kallal.

Ena Šnickel. Ah mis, härra Sangenscheidt. Ta
peab uneti midagi tegema. Siin meie nurgas
istuvad juba väikesed lapsed sigarimähkimi-
se kallal.

Sangenscheidt. Ja kui ta selle juures tiisikuse saab, tuleb see teie hinge päale. Ja muudugi, Sückerli eit.

Enna Sückerli. Ja, aga... millest me peame elama?

Sangenscheidt. Kas siis muud tööd enam ei ole, wätku pagan! (Kõnnib ringi).

Enna Sückerli. Ei teaks midagi. Meie Triina teenib ju perupeseemisega ilusalt raha. Aga selleks on Hammi liig nõrgane. Nii tulime sigaritegemise päale, sest sigaritest näete, saab ta ruttu lahti... ja.

Sangenscheidt. Na... kas ta siis linnas unale mõnda teenistust ei võiks otsida?

Enna Sückerli. Oh, seda oleme juba kõik katsunud. Aga sääl on naisuse kergema tüuga raha jaoks neid inka enam kui tarvis.

Sangenscheidt. Teate, prona Sückerli... mina maataksin õige korra teie ja teie Hammi eest, kas midagi ei leidu.

Enna Sückerli. Teie? ... Härra Sangenscheidt, siis ütlen ma, see oleks nii suuremeelne teie poolt...

Zangenscheidt. Na, jätkke aga, Säckeli eit, häähä.

See maksab ju ainult mõne sõna - nii siis.

Mul ongi juba midagi... kui ma ainult teaksin, kuidas teie selle üll mõtlete, Säckeli eit.

Emma Säckel. Hm. So, so. (umbusklikud pilgud)

Zangenscheidt. Ma tunnen saäl ühte kübarategijat.

See otsib just usavat tütarlast, kes kübaraehit-
mist tahaks õppida. Kas see mitte Hannile ei
külbaks?

Emma Säckel (tagasi tõrjudes). Eh... eh...

Zangenscheidt. Ärge olge rumal, emma Säckel.

Kübarategija teenib suurtes linnades
palju raha. Ja muudugi. Saäl on mõned, kes
enne merivaesed olivad ja korraga on neil
pangakonto ja sõidavad gummiratastel.

Emma Säckel. J, kuule nüüd...! Ja seda kübarat
on nad kübaratega teeninud?

Zangenscheidt. Na, millega siis nüüd?

Emma Säckel (aralt). Ei, härra Zangenscheidt, see
ei ole midagi meie Hanni jaoks. Kübarate raha,
seda ei teenita auusalt. Ei, ei... saäl jäägu ta
parem oma vaesesse elusse.

Sangenscheidt. Noh, nagu te soovite, Sückeli eit. Minul ei ole sellest midagi. Ma teen ainult ettepaneku. Aga ma mõtlen, kui inimesele nõnda võimast pakutakse kõrgemale saada, sääl peaks ta kinni haarama, mis?

Enna Sückel. Ja, ja... ja siis ei ole meie Hanni ka vasa küllalt, mõtlen ma.

Sangenscheidt. Kübarategemist õpib küll Hanni paari kuuga ära... Kuidas? Mis?

Enna Sückel (kaaludes ja aralt) Waadake, härra Sangenscheidt, seda ei tohi te minust mõelda, et ma vna lapsel tee pääl eis tahaw seista, kui ta paremale saab. Siis peaks Sückeli eit halb enna olema ja seda ma ei ole. Aga muu laps ei tohi ka paha laps olla, ja kus me nüüd ilma sigari tõi palgata midagi läbi ei saa...

Sangenscheidt Na, jätku juba järele, Sückeli eit, hahha! See paar krooni! Kripalju mul meel ikka mestitasus m.

Enna Sückel (jähmatab) Ei, härra Sangenscheidt, sääl pean ma, näete, tänama. Raha kinnida... meie Hanni eest raha kinnida, seda ma juba

tean, kuidas seda nimetatakse. Ja seda Šüickeli
eide juures ei sünni.

Sangenscheidt (seisab käelistatult, miskal siis viha-
selt sigaretti otsa ära, süütab muu põlema ja
kõnnib pahaselt ringi, jääb seisma). Noh, Šüickeli
eit, nüüd olete jälle kuri...? Mis? Kähähä.

Enna Šüickel (pesuga tallitades). Ei, härra Sangen-
scheidt, seda mitte... aga... ma palun, mitte
üht sõna enam sellest kõneleda, härra Sangen-
scheidt.

Sangenscheidt. Hüüa, hüüa, kähähä. (Kõndides)
Ütlege õige, mis siis Pittjupp teeb, mu he?

Enna Šüickel. Noh, hoolas ta on. Aga ta teenib kui
kärntaja väga vähe. Ja, kui nad ta kaevajaks
vastu võtaks, siis...

Sangenscheidt. Seda ehk saaks teha. Ma räägin
õige kurra Wittbränkiga... see seisab ju küis
kema käes.

Enna Šüickel. Oh, kui te seda võiksite, härra
Sangenscheidt...

Sangenscheidt. Ahidugi. Kuhe kõnelen ma Wittbrän-
kiga. Küll ta juha ja ritleb, sellepärast mõite kindel olla.

Ena Sückel. Härra Sangenscheidt, ma oleks teile
nii tänulik....

Sangenscheidt. Hää küll, proua Sückel, hää küll.
Mitte sõna enam.... Ja ja, närutajana ta
palju kudu tina ei saa, aga kaevajana....
sääb võib ta ju, kui ta vähegi kärmas on,
kaherõrdse palga teenida.

Ena Sückel. Nõnda see küll on. Ja see oleks suur
abi meile vaestele inimestele.

Sangenscheidt. Mis Hanni sigaritegemisega
saab, selle teenib ta kindlasti ära. Ja Hanni
paari penni ei ole teile siis enam tarwis....

Ena Sückel (Kogeldades). Ja, ja... seda küll...
hmm.

(Pause)

Sangenscheidt (naer). Te mõtlete nüüd: ei tea
mis ta küll Hannist tahab... mis? Aga midagi,
ena Sückel; see on mul paljalt niisugune tüüp.
Näite, ma tahaksin häämeelega vaese tüdruk-
ku hääks midagi teha.

Ena Sückel. Härra Sangenscheidt, kui te seda
Hanniga niisama auusasti mõtlete, nagu meie

Pittjuppiga, siis peate arvama, et ma klannil keel es seisab. Ei, seda mitte, ja kui ta ise tahab....

Zangenscheidt. Na, küll ta juba tahab, ema Süchel. Hanni (tuleb sisse). Ma tahtsin ainult vnaale kimbu mähkumise lehti viia, ema.

Zangenscheidt. Nüüd ütles õige, klanni, sinu ema küsis sulle: kas sa tahaksid linnas kübara-tegemist õppida.... mis?

Hanni. Kas ma tahaksin.... ma ei tahi ju, härra Zangenscheidt.

Emal Süchel. Ja, vaata klanni. Sinu ema tahab ainult, et sa tublik ja auusaks jääd. Ja kui sa seda veld, siis ei taha ta sind taxistada... ei, ei, siis ütlen ma: antsin Jumal õnnistust!

Zangenscheidt. Nii siis, klanni....

Hanni. Koh, mina tahaksin juba....

Emal Süchel. Siis mine, ja vaata, et sa midagi mõistlikku üpid.

Zangenscheidt. Hahaha. Na, see oli vmeti nörd sõna, Süchel eit.

Hanni (märi plaksutades). Ah tüesti... jääb see nii,

ema? Minu armas emake! Siis võin ma ju kohe täna nina asjad kokku panna ja minna?

Sangenscheidt (annab talle asjata märku).

Emma Sückel (kohkub). Asjad kokku panna?

Ja, kuidas?

Hanni. No ja... kui ma nüüd linna kübarategija juurde lähen.

Emma Sückel. Sa tahad kodust ära...?

Hanni. Härra Sangenscheidt ütleb ju...

Sangenscheidt (kohmetult). Ei, ei, Sückeli eit,

hääbõ. Rumal lori...! Ma küle mäletasin, et

Hanni kohe linna võiks kolida, aga... (viskab sigaretti ära.) Äranectud!

Emma Sückel. See noor laps peab kodust ära.

(Pea nuttes). Härra Sangenscheidt, see ei lähe

ometi... ei, see ei lähe.

Sangenscheidt. Ma arvan ju ainult... eks ole.

Sest kui ta siia peab jääma, ei õpi ta eluajalgi

kübarategemist ära. — Ja nüüd olete te ju ometi

korid ja ütelnud, Sückeli eit, siis ütlege meel korid

ja, ja asi on korras... mis? Hääbõ.

Enna Säckel. Ei, seda ei või ma lubada. Kuidust ära? Mis ma nüüd teev? Need on ku malad lood. Kürting (astub sisse). Tere Jumalime kõik koos. (Näib Sangenscheidti, tuleb tameda näo).

Sangenscheidt. Ah võtku....

Enna Säckel. Abiõpetaja härra, teie olete! Oh küll olen ma teile tänuks. (Täitsta nagu abiõpetades kemale ligi)

Kürting. Aga mis teil siis on, minu armas nana emake?

Enna Säckel. Te peate ikkale vanale inimesele unalt poolt näo andma, abiõpetaja härra.

Härra Sangenscheidt tahab meile vaestele inimes-tele häätigu teha, ta tahab meie kannid midagi õppida lasta, et ta sigaritegemise juures kiisiku- se ei jians. Kiivarategemist peab ta õppima....

Kürting. Ja aga.... see on ju... see on ju miidugi väga suur haldus härra Sangenscheidtist....

Sangenscheidt (järsult). Ah, see on ju ainult paljas mõte minu poolt. See ei ole mulle sugugi meele- pärast, et Säckeli eit sellest räägib.

Kürting. Väene naesterahvas peab teile miidugi

näga tämblin olema selle humituse eest. . . .

Emma Sürkel. Meie Klanni peab aga rodust ära, ähispetaja härra. Ta peab linna. . . .

Kürtling. Kuidas. . . ?

Emma Sürkel. Eks ole? Ma ütlesin rohu, et see õige ei ole.

Kürtling. Ja, seda peab muudugi ligemalt läbi kaaluma, härra Sangenscheidt. . . .

Sangenscheidt. Läbi kaaluma. . . . Ma ei taha ju mitte midagi. See on ju paljalt ettepanek. (Ainult vihaseks saades). Nõpää on need minu erakasjad ja ma soovitan tungivalt igat mahelisegamist jätta!

Kürtling. Koh, roh. . . . mina ei taha muudugi mõista. . . . aga, maadase, mina olen nende vaeste inimeste sõber ja säääl võib uneti oma nõuu. . . .

Sangenscheidt. Mis sinunisse puutub, ma tärnan teie nõuu eest. (Panib vihasele mitigi päha ja tahab minna.)

Kürtling (pinkamisi kindlamaks minnes). Ma pean ütleva. . . . kõige auustamise juures teie

naastu, härra Sangenscheidt ... ma leian teie ettepanekku väga imelikult olewat.

Sangenscheidt (silknaw naer).

Körtling. Ma palun teiega paar süna kõnelda, härra Sangenscheidt.

Sangenscheidt (kehitab põlgawalt ülgasid, naerab lihidalt, istub pooleldi lüana pääle paremale poole.)

Emma Zückerl (ütalab pesukorwi, aralt kannile.)

Kanna kinni, kanni, wiine pesu naabri poole pleksima. (Sähel ruttu kanniga üle tänawa.)

Körtling. Härra Sangenscheidt, kas tahate mulle iht küsimist lubada.

Sangenscheidt (kehitab pilknawalt ülgasid.)

Körtling. On teil oma ettepanekuga tüesti tõi taga?

Sangenscheidt. See peab küll nii umbes üleküllami-
ni olema.

Körtling. Mitte sugugi.

Sangenscheidt (ärxi nihaga.) Siis jähataksin ma teid ka teie päridesse tagasi!

Körtling. Palun, olge nii hää ja kuulake mind wähemalt päält. Nii noort last wanemate majast

mälja nina ja sellega kõigi elu hädaolude
 kätte anda, see on minu meelest ometi nii vas-
 tatuserikas teguviis . . . .

Sangenscheidt (süütab rahulikult paberossi põlema.)

Körtling. Ja . . . kas te sellest mastitusest siis
 ann ei saa, härra Sangenscheidt?

Sangenscheidt. Seda peate isegi tunnustama:
 et ma süükelitele sellega ainult hääd teen.

Körtling. Mis neile needmiseks võib saada . . .
 ja muudugi, härra Sangenscheidt.

Sangenscheidt. Hoidke parem niusugused sal-
 vitud kõnekäänd kantsli jaoks alal.

Körtling. Ma liian, et need sõnad teie suust
 väga kahetsemiseväärilised on.

Sangenscheidt. Teie peate siis mõistlikumasse
 muut teiduskut siin istuda lasta, kuni sisse-
 hingatud tubaka tolmu kumru nii võrd
 ära hävitab, et ta haigemaja jaoks küps on.

Körtling. Seda ei ole ma ütelnud.

Sangenscheidt. Sv . . . hähähä.

Körtling. Härra Sangenscheidt, ma usun, teie
 võlgnete mulle veel selle täenduse, et teie plaan

puhtast ja armuast põhjusmõttest tekitab, sest...

Sangenscheidt. Mis...?

Kürting (talsutab ennast).

Sangenscheidt. Kuidas...?

Kürting. Ma ei saa salanõuniku Sangenscheidti poja vastu, kelle nimme ma armustan, ialgi lugupidamisest nõwali jätta.

Sangenscheidt. Seda tahaksin ma ka teile suunitada! (Viskab paberussi vihaselt ära).

Kürting. Kuid siiski ei suuda ma seda tähendust alla suruda: kui teie härra ja salanõuniku härra, teie plaanist teaks, et teie ihe noore tütarlapse elutundmatust ja iseseisvusetust... ma ei taha midagi pikemalt ütelda.

Sangenscheidt. Ütelge ometi otsekohe välja, mis te mõtlete! Palun! See on teil ju keele pääl!

Mina tahan unale linna armuast suutada.

Tahan väikest sädal ülespidada. Siis ütelge seda ometi, siis ütelge ometi! (Kõhahügg).

Kürting. Kui te seda just teada tahate... see on täepoolt minu arvamine.

Sangenscheidt (põlgav naer). Ja kui see ka nõnda

oleks, siis ei lähe see ometi teile midagi korda.

(Pöörab minema).

Körtling (äritatult) Ja pean ütlemas, et naisugine toorus....

Sangenscheidt. Mis.... Kuidge õige, walvake oma sõnu, kas saate aru? Teie ei suuda nimelt mul mitte imponeerida. Ja rülpää sletu teie see minnane, kes suud pruukida tahib.

Körtling. So.

Sangenscheidt. Teiega saab meil valmis. See oleks alles rali....

Körtling. Siis tahkasin ma teada....

Sangenscheidt. Waite seda teada. Arvate teie, et see kuttaw ei ole, mis sarti alioõpetaja ametit te asunduses ajate?

Körtling. Minu waimulise tegevus.

Sangenscheidt. Kaewanduse walitsusel wõib ehk wast põhjust olla, teile asunduses käimist ära keelata, ja mis te siis pääle hakkate, wõib meile üsopuhas olla.

Körtling. Kulle ära keelata....

Sangenscheidt. Arvate teie, seda ei teata, et te asun-

duses töölistega niina olete jäänud ja neid
suis kaevanduse-valitsuse vastu üles ässit.a-
nud....!

Körtling. china....

Sangenscheidt. Ja et te juba pikemat aega kõigis
asunduste majades ümber nukite ja assitate.
See lõpeb kind halvasti, ütlen ma teile. Mis teie
inimestele õpetate, ei seis kusagil piiblis ega
juttuse raamaatus. Kui see mõni teine oleks,
oleks juba ammu asjast kinni hakatud, aga
teie peidate ennast usuteaduse varju! Usu-
teadlane....! Hä....! Teie näebate usuteadla-
seks nagu esel viinlimängijaks. (Tahab minna).

Körtling (rusinas kätega). Ah sina....!

Sangenscheidt (piirkava rahuga). Mis sa ütled?

(Süür pitsaga õhku). Hääd hunnikut.

(Ähkel pikkanisi nälja. Näljas vilistab ta oma

koera.) Nah, tule siia. (Pitsa lõu). Ära neetud

luum. (Ähkel mööda tänavat alla).

(Körtling seisab ja mõtleb oma ärenust alla surudes,

siis istub ta vhaies maha ja toetab päa käte

näjal).

Sisa (tule sisse, võõrsa üllatusega). Ah... tere
hommikust, härra abiõpetaja. Kas see ei oleks
härra Zangenscheidt... mis?

Kärting. Tere hommikust Sisa... Ja, ta oli siin.
(Ägedaks saadis). Ah, et ennast nõnda teutada
peab lasema ja astla vastu ei tuhi lüüa...

Sisa. Mis on juhtunud, härra abiõpetaja?

Kärting. Tere ema rutsus mind ahv... Ah,
ma ei suuda seda teile ütelda, Sisa.

Sisa. Ma usun, ma tean... (vaatab Hannit
otsides ümber)

Kärting. Ei, seda ei tea te mitte. (Allasurutud
häälega) Ta tantsitab Hanni eluteadmast.
Ta tahab teda kodust välja vedada, et ta siis
tema võimuses oleks.

Sisa (kehitab õlgasid ja istub laua juures).

Kärting. Mõtlege uneti, misugust abita last,
kes teda pimedast pääst nõeldab, petab, meelitab,
ja unustab ta malega, kuni hukatuseni...

Kujutage seda unale ette, Sisa!

Sisa. Härra abiõpetaja, ma usun, Hanni teab

väga hästi, mis nüun Zangen scheid'il temaga
on.

Kürting (seisab tarretult), Siisa: ...! Ja, kas te teate
na, miste seal ütlesite? Teie süüdistate oma
õde ühes nõlvatuses. ...

Siisa. Oh ei, härra abiõpetaja.

Kürting. Ja, Siisa.

Siisa. Teie peate meid alati inglites ja ... näete,
seda ei ole me mitte, härra abiõpetaja.

Kürting. Siisa, see võib olla; ma olen nii väga
idealist, et ma sagidesti tõsised olud silmist
kaotan, aga kui see tõsi oleks, miste Hännist
ütlete. ... kui niisugune purn noor laps. ...
ja, mis peab siis veel uskuma?

Siisa. Hänni ei ole halb. ... seda mitte, aga ...
Waadake uneti kord meie juures ringi, härra
abiõpetaja. See niileks elu, supane asuandus, ...
mitte raasugi rõõmu. Ja siis see tüü, mille
kallal ta oma kupsu ära hävitab. Sellest
peab uneti arm saama, kui ta kõigest sellest
mälja tahab saada.

Kürting. Aga niisugusel kombel, Siisa.

Sisa. Ah, sääl ei küsita kama. Kui aga
ainult välja saab.

Kärting. See tähendab... Sääl ilmub Sanger-
scheidt tüepvolest nagu häategija... nagu
häategija! (Sõikaw naer. Jämsu ägedalt)

Sisa....! Siin tuleb mulle korraga praegu
kole mõte. Kui teie mitte ka veel kard....

Sisa!

Sisa (nahib oma ette, siis). Härra abiõpetaja,
igaüks tõrgub ja naitsel enmast, kuni ta jul-
guse kaotab.

Kärting. Seda ei tahi teie mitte, Sisa. Ärge
arvake, et ma pime olen, kõige selle muu
vastu, mis teil on. Heie, wapsed inimesed
kanname küis sedasama isket.... kindra
pean seda ka kandma, Sisa.

Sisa. Ja, teie.... aga naisterahval ei ole
nii tugevad olad kui mehel.

Kärting Sisa, see mõte on mul välja kannota-
mata, et teie kard patusteid peaksite minema....
sest see oleks patt, seda teate te küll, Sisa. Üks.
kord peab amiti küis muutuma ja sellepärast

peatu te tugew olema, Sisa, kuni .... (ruugeldada)

Sisa. Kuni .... ?

Kürting. Ma ei leia kunagi julgust, seda rüüja
ütelda ....

Sisa (tasa ja igotsevalt). Siis ütlege omi ....

Kürting (vaatab talle otsa). Mulle näitab .... cha
palun teid, Sisa .... (astub otse vastusega temast
eemale). Ma pean veel linna minema.

Sisa (ohkab ja istub kurnalt maha).

Hanni (tuleb sisse, ilma Kürtingi tähelepanemata).

Tere Sisa. On härra Sangenscheidt ära ?

Sisa. Ja, Hanni .... Ütle õige, Hanni, on see
õige, et Sangenscheidt sind siit ära viia tahab ?

Hanni (seisab mässis).

Sisa. Ja seda tahad sa teha, Hanni ?

Hanni (paraselt). Ma ei tahi ju mitte.

Sisa. Aga kui sa tohiksid, siis ....

Hanni (seisab vaikides).

Sisa. Ja kui ta nüüd sind häbi sisse saadab,

Hanni ?

Hanni [tuleb piknamisi Sisa juurde, põlvitab
lana äärde ühe tooli pääle. Kohmaksalt ja müttles

Sisale küsimusi ette pannis.) Ntle ometi, Sisa,
sa oled ju vanem kui mina... sa pead seda
ju teadma.

Sisa. Mida siis, Hanni?

Hanni. Mis sa küll mõtled, mis meist kahest
tüdrukest ükskord saama peab... he?

Sisa. Mis saama peab?... Vah, me peame
ikka tubliste tüüd tegema, et emal raha majas
oleks.

Hanni. Hm... m. Ja midagi... ja... saad on
sul küll viigus. Aga näed sa, meie isa on ju
surunud... eks? Ja meie ema, see sureb ometi
ka.

Sisa. Aga Hanni, mis siis seda ette mõtlema hakkab.

Hanni. Ma arvan ainult, Sisa,.... see mõiks ometi
kord alla, eks ole?

Sisa. Ku ja, aga mis siis...?

Hanni. No vastu siis, kui ema kord sureb, siis
peame meie siit majast välja... mis?

Sisa. See võib juba olla.

Hanni. Hm... m. Ja mis sa siis tegema hakkad,
Sisa?

Sisa. Ah, mis sa kõiks ei küsi.

Hanni. Ei, ei, seda pead sa mulle ütleva, Sisa...
jameidugi. Mii siis, mis meie Finasse puutub,
sel on juba mees, üks söekaevaja. Ja sina, nõnda
mõellen ma, otsid omale ka vist asundusest mehe,
eks ole?

Sisa (puudutatult). Asundusest...? Jal ei võtaks
ma meest asundusest.

Hanni. Ja mispärast siis mitte, Sisa?

Sisa. Mispärast...? Mispärast...? Hanni, jäta
oma küsimustega järele.

Hanni (nargab üles). Sa pead seda mulle ütleva,

Sisa. Sest näed sa, nüüd saan ma aru, sa tahad
niisama hästi asundusest mõlja, nagu minaagi.

Sa võtad ainult, kuni see õige tuleb, kes mind viib!

Sisa. Aga Hanni...!

Hanni. Ja, ja... nüüd olen ma sellest aru saanud.

Ja pean ma sulle ütleva, kes see on...? He...?

Sisa. Hanni...! Sina...! (Käsi lõõmisuks).

Hanni (näomvõnnutusega). Bää-ää-äh! (õnnast
ümber pöörates, näeb Kõrtingi.) Ahüpetaja härra...

ah. Jumal, ahüpetaja härra...

Kürting (mis korral seisnud, segaselt). Häi küll, Hanni . . . , häi küll . . .

(Kürting ja Sisa seisavad ja vaatavad sõnata-
misteise otsa. Hanni hiilib kiviarmul aralt
vna tööläna juudele - käre väljas. Sisa ja
sina hünded. Väikse ärevuses asunduse ela-
nikka, mehi ja naesi ja lapsi edasi - tagasi
juoksmat.)

Emma Sichel (tulib sisse, vaatab ümber). Tere rõik
koos . . . . Zangenscheidt on ära . . . ? Kas rääkisite
temaga, aliõpetaja härra ?

Kürting. Jah, emma, ja ma usun, et ta teile nii-
suguste plaanidega enam meestki tulla ei julge.

Emma Sichel. Eks ole . . . ? Seda, ei lohi ta enam
mõtande, minu last majast ära viia. Siin peab
mind aitama . . . . Hanni tehes tööd, et taast
tubli tüdruk saab. Kas mina ei pidanud ka
vna emma sõna kuulama, mis ?

Kürting. Laske olla päälegi, Sichelil eit. Ta ei tule
teile enam hirmu tegema.

Sisa. Mis käre see siis asunduses on ?

Emma Sichel. Ah saäl kõibe juht ringi, kaevandu-

ses olla midagi juhtunud, ja nüüd juureswad nad
na võiks juha.

Kürting. Mis sääl siis võiks juhtunud olla?

Ena Sückel. Ei tea. Ühed ütlevad, et kösterkarvil
kraatkuis jälle katki on läinud, teised, et küste-
masina juures midagi rikkis on. See on alati
kõige niisuke ärevus, ja kui sinna saad, pole
mitte midagi ulnud.

Kürting. Aga omati inimeste elu hädaohus ei ole?

Ena Sückel. Oh ei, nii kergesti ei juhtu omati
midagi. Kõige pahemal korral ei tule nad töökorra
vahetusele, sest et nad wälja ei pääse.

Sisa (kes arnast wälja on waadanud.) Kui inimes-
te elu hädaohus olles, siis teatakse omati midagi.
Aga töökudades töötatarese edasi.

Ena Sückel. Nüüd tehate küll arina, mis?

Hanni. Tahassime küll, ena.

Kürting. Ja mina lähen linna.

Schmiermann (tuleb sisse, purjus). Hähähä...

hähähä... tere võiks kuus... tere abiõpetaja härra.

Te ei tohi seda mulle pahaks panna, abiõpetaja
härra, aga... hähähä... me toon väinase kilgi kaa-
sa... hähähä.

Kürting. Juba hommiku vara, isa Schmiermann?

See ei ole minu arvates õige.

Schmiermann. Aga see härra Zangenscheidt... hähähä...

Kürting. Ah see, Zangenscheidt...

Schmiermann. Pst, aluspetaja härra, pst. Zangenscheidti üle ei lase ma midagi ütelda. See on alles mees, kes maailma sünnib... hähä... Sel on isiklik näsi kassus. Siin on sulle 5 krussi, ütelda, kasi koradile. Hähähä. Ja siis läks vana isa Schmiermann... kurt korat kae välja sirutas, sinna läks ta sisse. Hähähä, hähähä.

Emma Snickel (annab talle müüra). Istu oma murra, vana larekass!

Kürting. Laske alla, Snickeli eit, laske alla.

(Kära väljas lähed väljumaks. Tallegi näikse äritatud inimeste salakasid üle tänava jooksvat.)

Eisa (kummardab arvast välja). Kuldge, mis on siis...? He... kuldge?

Trina (tuleb sisse). Tere võik koos.

Küis. Tere.

Trina. Ei, eme, sa oled siin? Ma mõtlesin, sa oled juba koemanduse platsil.

Ena Sückel (äkilise hirmuga). Mis... Trina...

ja, kui sa nändad sõnuled...?

Trina. Kas Pittjupp alla läks?

Ena Sückel. Jah, täna hirmuiski läks alla.

On midagi halba juhtunud, Trina?

Trina. Ah, nad räägivad õnnetusest.

Kärting. Õnnetusest...? Ja, ka te siis midagi
ligemat ei tea, proua Biggen?

Trina. Ei... ma ei tea. Üks ütles ühtu, teine teist...
suurem jagu räägib, et üks kaevanduse käik
on sisse langenud.

(Küis kohkuvad).

Kanni (akna juures). Ena, küll on aga palju
inimesi! Mõni paarsada inimest seisab kaevan-
duseplatsil.

Ena Sückel. Trina, sa teed mulle hirmu...
Kui sa midagi kindlat ei tea, siis ei pea sa
oma vanale emale muret tegema.

Schniermann. Nad on rübe nagu ilma päata,
abiõpetaja hävra. Kas te teate midagi? No jah.
Miste siis oma päid muurate.

Kärting. Aga isa Schniermann, see on ju uneti arm

Kui meil hirm on... mis?

Trina. Ma nägin Wittbränket linna juureswad.
Üteldi, et tulla tohter Vanderscheeri.

Enna Säckel (kaaswawa hirmuga). Jah, aga kui
nad kaewanduse tohtert toowad, siis peab umeti
midagi juhtunud olema....?

(Häältekõnnin wäljas.)

Liisa (nutu ettepoole tullis). Enna... ma mõtan omale
midagi ümber. Nad aja wad inimesed wälja, nad
panewad wärawad sinni....!

Kürtling. Jumal taewas kaitseks meid ise...!

Enna Säckel. Jah Liisa. Mõta omale midagi ümber
ja waata, kas sa midagi kuulda ei saa.... Aga
seda ütlen ma sulle, Liisa, ära sa nii ette tungi,
et ülemad sind näewad, et siis jälle üteldakse:
nu jah, Säckelid, need on ka alati esimesed...
kuia taga poole, Liisa....

Liisa (on ühe mõtiku ümber wisanud, tumalt
wälja.) Küll ma juba tean, enna....

(Äritatud inimuste salgad juureswad üle tänawa.)

Enna Säckel (peaaegu nuttes). Ei seda ei wõi kee-
gi mulle pahaks panna, kui siin hirm tuleb.

Minn Pittjupp on all kaevanduses... waevalt koolist wälja poisine, abiõpetaja härra...

Körtling. Noh, noh. Ärge ennaegne kaotke, emma. Wiimati on küin tühi lümm.

Trina. Ja, ja.

Schniermann. Küil ei ole pääd otsas. Kes teab, wast lasenad nad mõne tühjaks tehtud kõigu lange-da, ja siäl ei ole mehed, kes tugesid ära karjawa-d, küllalt ette waadatud - ja mägi on nad sisse rühunud... hä.

Körtling. Ja, aga... kui inimustele hädaohus on, isä Schniermann?

Schniermann. Ja - a. Meid wõnu mäemehi ei sa araks teha. Minu ajal jäi uskord ka üks maa alla, ja kui nad ta wälja kaewawad, sirutab kurraga surmu käe argust wälja ja karjub: „Hui, andke kõige päält naps sira, et ma ennast kosutada saaks!“ Hähähä, hähähä!

Körtling. Ja, kui te arvate, et hädaohu ei ole...

Trina. Mis neisse wana mäemeestesse puutub, abiõpetaja härra, need on koored, need määgirwad alles siis õnnetusest, kui terve kaevandus kas

upkumud või kooku langedud on. Ei, ei . . .
see asi on halb küllalt, sääl teisel pool on nii
mõnigi surma saanud . . .

Emma Sückel. Ja, ja, sääl on sul küll õigus. Sääl
sai teil isa surma ja tema vend sa surma ja . . .

Trina. Kaevandus, see võib umole iga aasta
paar inimest asundusest ära.

Kärting. Nüüd teete te aegapidi mind ka
kartlikus . . .

Trina. On ka pühjast, abiõpetaja härra, sest
sääl juhtub kergesti midagi. Saal nad sõidavad
hommikul alla ja ei mõtle midagi paha, lähivad
oma töökohale ja raijivad oma süsa. Sääl ei
taha korraga kaevanduselamp põleda, ja
kuna nad teda keeravad ja säevad, kohiseb
ja sihiseb neil ümber pää. Ja korraga käib
välv ja paugatus ja siis on ka õnnetus juha
kõrs ja plahvatus on nad surnuseks lõõnud.

Emma Sückel. Trina, sa ei pea nõnda kõnlema.
Kul tuli korraga niisuke hirm . . .

Schmiermann. Tä ajab wana ema päris segaseks
oma juttudega.

Trina. Ja, ja, mina tean, mis ma tean. Ja sellepärast ei kannatanud ma ka, et minn Jan kaevandusesse lähed. . . .

Ena Säckel (suunani kohkudes). Siin Jan. . . . ?

Trina. Ja. . . Jan. Ta ei tahi mul enam kaevanduses töötada, ta käib nüüd valamisekujas. Kuid ta ka niipalju ei teeni, kui kaevanduses, see on ükskõik. „Jan”, ütlesin ma, „mis see aitab, kui meil küll tükise leiba rohkem on, aga hirmuga palakese juures kurgu kinni pigistab. . . . chine sina valamisekotta. . . ära sina oma elu kaalu päale pane. . . . Lase teised minna, aga sina mõtle oma naise ja lapse päale.” Nanda ütlesin mina, abiõpetaja härra.

Härting. Ja. . . vieti. . . pean ma ritlema, et te äiti oleks teinud.

Ena Säckel. Siin Jan. . . .

Trina. Mis on ema?

Ena Säckel (langub nuttes tooli päale). Oh Jumal, mul on niisugune hirm. . . . !

(Ärevuses inimeste salu tänaval.)

Härting. Aga Säckel eit. . . kuulge prona Biggen.

jätke samased jutustused.

Schmiermann (anna juures). Nad jooksevad
kui hullud... Neil ei ole pääd otsas.

Hanni. Sääb jookseb Wittbräunke kottiga.

(Ülemkõhine Wittbräunke tuleb arst Vonderscheeriga kiirelt mööda).

Vonderscheer (väljas) Kuulge — teie. Sääb on
abiõpetaja. Ah, üks sõna, härra abiõpetaja.

Wittbräunke (mäeneste ülem, sõjaväemüts,
kohalise ametinõuiga, pikad saapad,
parem tööõlikond, kergab äärmalt sisse.)

Härra abiõpetaja! Meie otsime teid juba isalt
pool. Me tarvitame teid.

Vonderscheer (külm, kare mees, sisseartudes).

Härra abiõpetaja, ... mina olen kaevanduse
arst Vonderscheer... üks silmapilguks...

(Võtab kättingi kõrvale ja sosistab talle midagi)

Kätting (kohkudes, haarab kübara ja kapi.)

Hinnu Jumal...! Aga midugi, doktori härra,
ma tulen kogu ühes. (Sükelitele). Jumalaga.

Sükelid (kurruga hirmus, ema ja Trina püü-
avad Kättingi kinni hoida.) Mis see on...

abiõpetaja härra, mis see peab ... mist on midagi hinnat juktunud ... Te teete meile niisugust hirmu ... Ütelge meile ameti, abiõpetaja härra.

Kürting. Siis laske mind ameti ... ma palun teid ... Ma annan teile, midagi ei ole ...

Vonderscheer. Issand Jumal, inimesed, võtke ameti mõistus päha! Teate te siis, kas see teisse puutub? Ärge meid ameti kinni pidage!

Wittbränke (vabastat abiõpetaja ja lükkab need tagasi) Sahti laske, tulise pihta! ... Wõisemiseks ei ole müüd aega. Laske lahti, ütlen ma ...!

Vonderscheer. Tulge ... ruttu, ruttu ...

(Vonderscheer ja Kürting ruttavad välja, vaesed hviavad Wittbränke tagasi).

Süerelid. Härra Wittbränkel ... mis on juktunud...?

Ütelge meile ... ütelge ...!

Wittbränke. Laske mind, ma pean kaevandusesse. Muidugi on midagi juktunud, üks käis on sisse langenud. Need puusepa nändud on jälle kard lohakat tüüd kinnud.

Ena Süerel. O Jumal, on inimesi ka hukka saa-

nud. Mis? ... Wittbränke...? Teil on sur-
muid!

Wittbränke. Mis mina tean. Me ei või midagi
selle eest... Siis laske mind...!

Trina. Kus kohal on sisse langenud?

Wittbränke. Kus Lühiskircheni uka tüütab.

Emma Sierkel (karjatab). A... h! Sääb tüütab
ka meie Pittjupp.

Trina. Minu mend...!

Wittbränke. Muidugi, sinu mend ja sinu mees.
Sellepärast laske lahti...!

Trina (pöörab tagasi). Minu mees...? Seda
sa waletad! Tema näib walamisewojas!

Wittbränke. Na, kui sina paremini tead, kus
su mees tööd teeb, kui ülewaataja...!

Emma Sierkel (haarab Wittbränke näwarrest kinni,
sunnit teda wainima.)

Wittbränke (kugeldades). Ah so... no ja... nah...
wõib olla... ma ei tea mitte... siis tüütabta wala-
misewojas... Jumalaga. (Tahab minna)

Trina (kes harutult sisnud, karjub.) Sa jääd!...
sa jääd!

Wittbräunke (aralt). Mis sa minust tahad ?

Trina (küleda rahuga). Kus mu mees on ?

Wittbräunke. Mina... ma ei tea mitte... sa ütled
ta olla walamisekujas...

Trina. Kas läks Jan Biggen kaewandusesse? Ja
kõi ei ?

Wittbräunke (wainib nõutalt)

Trina (hoiab lauast kinni, langeb ägedes tooli pääle)

Wittbräunke (nuttab aralt wälja)

Ena Siickel (sekeldab Trina ümber). Trina... Trina!

Trina (tõukab ena tagasi, kargab üles, peksab enere
ümber.) See on ju kõiis kummal leri! Ta andis
mulle tänä hommiku nätt ja ütles; „Trina, ma
lähen walamisekotta. Walamisekotta, walamisekotta,
mitte kaewandusesse! Jan ei walda, Jan ütleb mis on.

Ena Siickel. Ja siis... siis peab ta küll walamise-
kujas olema... ja. Aga mina pean Pittjuppi järele
maatama. Oh jumal, oh jumal, minn paeq. Wõta
omale midagi ümber, Trina, tule.

Trina. Mis Pittjupp! Mul on enesel lapsed, ma
kõisin: kus on mu mees ?

Ena Siickel. No tule nüüd, Trina, waada, see mõis

ju siisgi olla, et Jan kaevanduses on...

Trina (vaatab talle lähitungi vält otsa). Sina...
(haarab tást kinni ja raputab). Ema, tead sa,
kus Jan on, siis üttele mulle! Üttele ära! Schmier-
mann...! Hanni... te teati seda!

(Wana Schmiermann ja Hanni tõrjuvad aralt tagasi).
Ema Sükkel, Trina, lase mind... vaata, ta käis ju
täna hommikul siin...

Trina (karjatades). Ta käis siin, ja...?
(Ema Sükkel mainib).

Trina (hirmus nutt). Ema, taeva halastuse nimel...!
Sa tead kus Jan on. Ta ei ole all kaevanduses... mis?
Ta on valamisekojas... mis? Ema... ema, üttele mulle.
Eks ole, see ei või ju sugugi võimalik olla, et
Jan kaevanduses on... ema!! (Ta kisub una juuks-
seid ja paritskab nõdrameelselt naerma, mis ägedaks,
natsikaks karjunniseks üle läheb, kus juures ta kättega
enese ümber persab, siis pöörab ta ümber ja juakseb
karjudes wälja! Wäljast kuuldu tema lähilõikaw nisa).
Jan...! Jan...! Jan...!

Ema Sükkel. Ta teeb omale midagi wiga. Oh Jumal,
oh Jumal!

Schniermann. Lähme meie Pittjuppi järele kuulama,
ema... mis?

(Eemalt kuulduv tume, kõrgist lünnist üle kõlar
vile. Teised viled ühinevad kaasa. Siis sügav
vaikus. Säärangide ragin vaikib, töökojade
tagumine ja kopsimine vaikib, kösterarvvi
häärattad seisavad.)

Sükelid (on arast kuulanud). Mis see on...?
Mis see on?

Schniermann. See on ju korraga vaikne naagu
sunnias.

Emma Sükel (vaatab aknast välja; karjatus). A... h!
Töökojad seisavad!... Nad jätavad töö seisma...!

Schniermann. Jumala pärast...!

Emma Sükel. Ma pean Pittjuppi järele vaatama...
ema Pittjuppi järele...! (Tõuseb nuttes välja).

(Näitelavale kostab tasane summasella helin.)

Schniermann triigub pikkanisi ettepoole, langeb ühe
kvali pätele, võtab mütsi ära ja paneb käed
palveks kokku.)

(Eesriie.)

Kolmas waatus

Enna Siickeli kutuba.

Selge ilm. Arunduse tänaw on tühi ja töökojad seisawad. Sargnawa sündmuse ajal kuuluse kargelt pühalikku maestekoori laulu, mis pikkanisi kaob. Natukesel aja pärast kargelt pasunakoos: „Jesus õnnistegija, en mu laotus kuni elan.“ Sinna juurde wähetpidamata linna kirkukellade helin, kuni matuseksid üle arunduse tänawa tagasi tulewad. Klanni Camabanna pääl ja wahib äkki kaelaga tänawat mööda alla. Parempoolt toast kestab heigamine.

Klanni [kargab üles ja awab ukse wahicagadega] Mis en, Pittjupp? Eare oma jalq paigal seista, siis ei ole walu. Pean ma sulle wett andma? Hä? Mitte? Noh siis ole waguri, Pittjupise, enna tuleb koke, tohter tuleb ka. Niind en mature.

rong juba surumaial, nüüd kestab wast kuu
weel pool tundi, siis on ema siin. [Panub ukse
tasakesi kinni ja hiilib kiviwarwul ära.]

Sangenscheidt [waatab rutuga aknast sisse.]

Hanni!

Hanni. Ah, härra Sangenscheidt!

Sangenscheidt. Kas ukse oled... mis?

Hanni. Pst! Pst! Pittjupp on kõrwal toas.
Ta kuulab kõik.

Sangenscheidt. Sa siin ema...!

Hanni. Nad on ju kõik üheskoos matusel.

Sangenscheidt [tuleb sisse, viskab enda rei-
dunult ühe tooli pöäle.] Fündruk, anna mulle
klaas wett!

Hanni [ulatab seda kartlikult.] Siin on...
härra Sangenscheidt.

Sangenscheidt [pääle selle, kui klaasi ah-
nelt tühjendamud.] Ah, mul on nii wilets
tiju... wõtku pagan weel. Ma jooksin
kohe minema, kui rong tuli. Ma ei wõi
niisugust asja näha. Kümme puusaarki...
ja need inimesed! Naased ja lapsed hulu-

wad. . . mehed hiliwad niisuguste wahakarwa
nägudega. Ah! Süda lähleb halwaks
terwe selle hea juures!

Hanni [põll näo ees.] Meie Grina. meie
Grina ei hulugi enam. Ma usun, ta on
mõisture kaotanud.

Sangenscheidt. Lundas wõtan, pole ka kel-
legi nali. Müüd istub ta sääl oma lastega
ja mees kabeleis. Kui kama nad olid abielus?

Hanni [nuuskudes.] Kaks päewa enne õnnetus
oli neil laulatus.

Sangenscheidt [wahib tarretult enese ette.]

[Hoigamine kõrvalt äast]

Sangenscheidt [kargab üles.]

Hanni. See on meie Pittjupp. Ta ei jões
wälja kannatada walu pärast. Pareml jalga
oli tal paljude wahile jäänud. Ah, see
näeb kole wälja, härra Sangenscheidt, ta
lähleb päris mustaks

Sangenscheidt. See on päris häbi asi. Mi-
nu isal on ju õnneti ka kaewandus, ja meie
ema ei ole vähem kui see. Meil nü

palju õnnetusi ei juhtu... Aga see on see
arvaneetud Wittbräuxe! See närv lasub
puuseppasid teha mis tahavad ja ei waa-
ta järele.

Hanni. Pst, mitte nii kēvasti, härra Sangen-
scheidt. Piti jupil pole tarwis kuulda, et
tee siin olete.

Sangenscheidt. Na, jätta nüüd nutmine
järele, Hanni. Õnnetus on juba kord
sündinud, seda ei tee üksigi nutt enam
häüks. Hanni. [Koputab talle selja
pääle] Na ole nüüd mäistlik, tüdruk.
tule siia. [Tõmbab ta sülle]

Hanni. Ei, ei, härra Sangenscheidt.
Sangenscheidt. Na, tule nüüd. [Tõmbab
ta sinna]. Waata kord, ma tein sulle
midagi kaasa. [Wõtab ühe karbikese
riewarõngastega taskust]. Ehk deeman-
did, linnast kuldsipa juurest, maksas-
wad mul häbemata raha. Säh, wõta
nad.

Hanni. [istub tema süles, rõõmu pärast

enesest ära.] Kärva Sangenscheidt, ja need on minule... need on minule? ah Sumal.. ah Sumal...!

Sangenscheidt. Häha, kuidas see veel rõõmus-tada võib hahä!

Hanni [laseb lapselikult rõõmuga kivisid sara-da, annab järsku nad petetult tagasi.]

Sangenscheidt. Niisaks.

Hanni. Ah Sumal, ma ei tohi neid ju emeti kanda. Oma lõõks mind poolsumuks.

Sangenscheidt [sisab mõeldes, vilistab läbi hammaste.] Nüüd ütke õige, kas ei peaks ma õige veel kerra sinu emaga rääkima, et ta sind linna laseks?

Hanni. Ta ei lase mind. Te teate ju, abiõpetaja

Sangenscheidt. See neetud papp...! Aga Hanni, kui sa nüüd lihtsalt ära lähaks, ja ei küsiks ema käest sugugi?

Hanni. Ei, sus temete minu ema halvasti. Siis laseb ta mind politseiga tagasi tulla.

Sangenscheidt [kaib pahasti ringi.]

Hanni [pehitab tooli pääl, nokib teda.]

Hihhi, mis teil siis õieti minust on, härra Sangenscheidt? Minge oneti mõne teise juurde, hihhi. Mul on ju ammugi juba oma kalline. . . hihhi ja muudugi ja veel niusuke ilus, suurte wurrudega niusukestega. hihhi! Kuu ta sunnib, siis rõõditab see nii kenasti nina all, hihhi!

Sangenscheidt [tahab teda kinni wõtta]
 Südam, ma olen päris hull sinu järele!
Hanni [hüppab nagu laps toas ringi]
 „Mu kalline on ratsamees, ei ole kangelast“
 Saxe mind lahti, ma karjun. Pange tähele. Nüüd tõmban ma sinu kiip-
 su, [tõmbab kotsaga ühe joone] so- o- o-
 Ja nüüd, nüüd tohite ainult veel kuni
 kiipsuini tulla, hihhi. [Hüppab kiipsu
 pääle ja kargab tagasi, kui Sangenscheidt
 tuleb.] Kss! See on keelatud. Nä sin ma
 olen. nä sin ma olen. . . Kss-aga härra
 Sangenscheidt, härra Sangenscheidt. !
Sangenscheidt [on ta kaenlasse tõmmanud]

ja ründleb termiselt.]

[Heigamine kõrvalt]

Mõlemad [põrkavad kooft ära.]

Hanni. Härra Sangenscheidt, müüd pea-
te^{te} minema, ehk müüdn lähem mina.

Sangenscheidt. Hanni, kuule... säh wõta
oma deemandid.

Hanni. Mis ma nendega teen.

Sangenscheidt. Siis wõta ometi. [Surub nad
talle kätte] Hanni, ära ole müüd nagu
wäike laps... kuula päält. Mina kirjuti-
tasin oma isale, ma tahan jälle kodu
minna. Ma ei taha kauem siin wiletsas
kohas olla.

Hanni. Ah, ja siis lähete jälle kodu?

Sangenscheidt. Huvitab see sind?

Hanni [wahib enese ette, wiskab kewraga
deemantide karbikese põrandale. Ma
ei taha teie kõrwarõngaid saadaagi.

[Nutab.]

Sangenscheidt [wõtab karbikese üles,
näeb, et teine nutab, surub ta termiselt

kaenlasse.] Hanni! Hanni!

Hanni. Ah laske mind oneti lahti,
laske mind.

Sangenscheidt Hanni, kuule nüüd mind.
Minu isa kirjutas, et ma oma õpeaja
süü wälja pean kannatama. Aga
ma ei jäe mitte. Ma panen omad asjad
korkku ja teen putret.

Hanni [nuuses] See on mulle ükskõik.

Sangenscheidt Ei, see ei tohi sulle mitte
ükskõik olla. Sest näed sa Hanni
sina pead kaasa tulema.

Hanni [kohkub üles, siis naerdes] Hahahaha,
seda jätan ma küll tegemata, härra
Sangenscheidt.

Sangenscheidt [kärsitu küüusega] Ei, sa
pead kaasa tulema, Hanni. Näed sa,
mul on palju raha, ja mul on igas pan-
gas krediit. Me wäime teha, mis me tahame.
Ma annan sulle ilusad riided, ma teen sind
dameks, sa pääsed siit jäädawalt wälja.
Hanni!

Hanni [mõtles] Ja mindugi... ma olen
nii rumal. Murekorraga on teil keegi teine
ja siis istun ma seal.

Sangenscheidt [haarab pea nüttes tema käed.]
Hanni, ma ei taha ju kellegist teisest mida-
gi teada, ainult sina. Mulle jooksevad nad
kõik järel, aga ma ei salli neid. Ma olen
põis hull sinu järel, ma ei saa enam
millegi muu peale mõelda kui sinu
peale. 'Wõta omale midagi ümber, Han-
ni, tule kaasa!'

Hanni [jookseb aralt ringi.] Ei, ei, ma ei
tee seda mitte. mul on niisugune hirm!

Sangenscheidt Hanni, kui sa ei taha, siis
on mulle kõik ükspuhas, siis siusteen
ma endale otse peale. [Kisub oma tas-
kuna wälja] Siis lõikaw ma ennast sinu
sinu es tuksuoned lähel!

Hanni [kisub varjatades tal noa ära.] Härra
Sangenscheidt.! Härra Sangenscheidt.! Ma
tahan ju kõik teha, mis te minult nõuate.
Kuga siis.!

[Keigamine kõrwaltas.]

Hanni Pst! Pst! [Joorseb akna juurde
ja waatab wälja.]

[Wäljas lähevad pühapäewa nudes töö-
lised ja asunduse clarikud mööda.]

Hanni. Säält nad tulevad matuselt. Mi-
nu ema tuleb. . . minge!

Sangenscheidt. Kuisa ühes tuleb.

Hanni. Ja, härra Sangenscheidt. Ah Su-
mal, ma olen teile ju nii häa. . . mul
on ainult nurgune hiim.

Hanni Ema tuleb!

Sangenscheidt. Pane tähele. siin on sulle
raha. . . säh. Siis wõta ometi, tulisepihta!

[Sunnib talle kätte.] Kella kum ajal läheb
Anna waksalist kiirrong. Tule sinna, ma
seisan waksali juures, kuled sa? Ja kui
sa mitte ei tule. [Raputab teda metris-
kult.] Kuisa ei tule!

Hanni. Ma tulen, ma tulen. aga nüüd
minge, härra Sangenscheidt

Sangenscheidt [joorseb ukse juurde.]

Hanni [lühkub pahempoolse toanukse lahti]

Tovkse süit wälja. hüpare läbi akna, ja
siis läbi kapsasäia uulitsale.

Sangenscheidt Sunnalaga, Hannu. . . Kui
sa ci tule. ! [Wälja.]

Hanni. Ma tulen! [Sööb ukse tema järelt
kiinni.]

[Wäljas lähewad wahet pidamata salgad
matuselt tulijaid asunduseelanikkra mü-
da. Wana Schmiermann pühapäewa riides
tuleb nuus pääga sisse. Tema taga tulewad
pirkamisi Triina ja ema Süexel. Triina on
täiesti mustas riides, on musta räti üle
wisanud ja artub emä toetusel]

Süexel [tallutab Triina lüana äärde tooli
pääle.] So. istu siia, Triina. so-o-nõnda
stoh, ja nüüd mõtle wahel ka millelegi muu
pääle. Sa pead sellest üle saada katsuma
Arasega tema hana raha. [Kettes] Kas
mul ci ole ka küllalt kannatada. Wäi-
mees surmud, poig sant. . . Sa pead seda
kandma, Triina.

110.
Prina [istub tuimalt.]

Schniermann. Ja, ja, see on raske randa, aga nüüd muidkui katsu, et pääd ei kaota.

E. Sückel [kõrvaga peeraselt, annab tal-
le müksi.] Wana nari!! Sul on hää leua-
ta! Kas sina ei võinud see olla? Pidiwad
need noored mehed otsa saama! Kas
nad sinu kiivanud kendid aasta wa-
rem mulla alla ajavad, see on ometi
ükskõiks!

Schniermann. Pst, Sückeli eit, Jumala
pärast! Seda ei pea te'üttema. Igale ühule
on ta elu armas, kas ta nüüd noor
wõi wana on.

E. Sückel [par. pool ukse juures.] Oh, Pitt-
jupike, mu armas waene peiss. Kuidas
on? Kas magasid? Mitte? Oh Jumal,
oh Jumal, ta ei saa walu pärast magada.
No oota nüüd, mu peiss, kohe tuleb tohter.
ta murtsib sulle kergitust. Jah, seda ta
teeb, Pittjupike. [Sisab Prina'esse.] Prina

Prina. mu armas Prina. [Raputab teda ja karjub.] Prina, ära istu sääl nõnda, ma ei wõi seda päält waadata!

Prina. Mis on siis, ema?

E. Sükel. Sa ei peä nõnda istuma. Sa kaotad wäl meisture, kui sa ennast kokku ei wõta.

Prina. Ma wõtan ennast kokku, emake.

E. Sükel. Kui teie isa rui, siis karjusin mina ka ja hulusin. Aga siis wõtsin ma ema jänu kokku ja hakkasin teie eest muretsema. Ja, näed sa, Prina, sina pead oma laste päälle mõtlema, siis jõuad sa ära kanda.

Prina. Minu lapsed... minu lapsed...

[Hakkab tasakeri nutma.] Minu lapsed.

E. Sükel. Prina.

Schmerrmann Pst, lasta olla. Saake ta wälja nutta.

Prina. Ma ütlesin talle nii tungiwalt, Jani, ütlesin ma, ära mine kaewandusesse. Nüüd on see clu see naese ja laste pärast.

"Ära pane oma elu mängu peäle." Ja
 ta läks süügi... et meil rüüa oleks, selle-
 pärast ta läks. Kõin need aastad rõõ-
 mustasin ma selle aja üle, kus mul kord
 mees on ja lastel isa. Peru olen ma perse-
 nud nõnda et ma mõni päew kinni-
 mähitud rättega ümber jooksin, nii oli
 mul wahu maas. Ja kuudas me rõõmus-
 tasime, kui meil jälle raha koos oli,
 leiva, kapi, wõodi wõi teoli jaoks. [Enna
ärwamalt.] Ja koha esimese korraga sur-
 miks, see tugew mees surmiks, surmiks!
 [Metsikult wälja püsskades.] Ma ei usu
 midagi enam! Ei ole ühtegi õigust ega
 habastust enam! [Wiskab metsikult
karjudes pää lara peäle; tema kisa
minutub kramplikuks nursumiseks.]

[Wahcag. Heigamine korwaltwaas]
E. Suwel. Prina, wõta julgust. Süle, mine
õige Pittjupi juurde... mis? Sa on
sinn wend, ta tahab sind näha oma
walus. Mine tema juurde, Prina.

Grina [lähel ema najale tšetades kõrvale
tuppa.]

Schmiermann [tahab pipu põlema panna,
paneb ta aga valusa liigutusega jälle ära.]

Ja, ja ... seda hädakest küll, mis nüüd
meil tuleb.

Hanni. So ... arvad sa, isa Schmiermann?

Schmiermann. Häda ja nälga.

Hanni. Hm.

Schmiermann. Me peame Grina ja tema
laste cest muretsema hakkama, sest
see paar penni, mis kaevanduse valitsus
talle annab, ei ulata kuhugi. Ja peiss...
uge, uge, see nature abiraha. Sääb peate
teie tüdrukud tublisti ühkrima.

Hanni. Ma pean veel rohkem sigarid tege-
ma... mis?

Schmiermann. Seda sa küll pead. Pats erimis-
tel on nüüd lõpp.

Hanni. Ja emal kepsu tööga haigenes
teguema, et mina ka summalale saaks.
mis?

Schniermann. See ei lähe ju nii ruttu.

Hanni [seisab lüüsi juures, kaaludes.] See
da ma küll ei tee, isa Schniermann.

Schniermann. Ja, ja, sa pead aga.

Hanni [jalaga trampides.] Kuu ma
aga ei taha!

Schniermann [kehitab õlgasid.]

Hanni. Ma tean, mis ma teen. [Sõhleb
haige tupega.]

Schniermann. Mis sa ka teha tahad, ru-
mal tüdruk.

[Körtling ja Sisa ilmuvad, tööliste sal-
gast ümberpiiratud, ukse ette.]

Körtling [väljas inimestele]. Ja nüüd minge
raju, inimesed, aga pidage seda kohutavat
sündmust meeles. Ärge teha unustage!
Ja ärge laske endile ütelda: see oli Jumala
taktimine. Niisugust jumalatahtmist ei ole
olemas! Paratav mõistus ütleb: see oli
jumalatahtmine, aga südame tunnistus
kayub: see oli kuritegu! Ja südame-
tunnistust kuulake, inimesed!

[Hääled wäljas: „Seda me teeme, abiõpetaja härra. Ja niidugi, abiõpetaja härra.]

Kerting. Jumal olgu teiega, inimesed!

[Hääled: Jumalaga, abiõpetaja härra. abiõpetaja härra!“ Salu lahkub. Kerting ja Sisa astuvad sisse.]

Kerting. Pere jumalime.

Schmiermann. Pere, abiõpetaja härra.

Kerting. Kuis teised on?

Schmiermann. Nad on Pittjupikese juures.

Kerting. Ja Sina?

Schmiermann [nõnuta õlgade kehitamine.]

Kerting. Ma olen niisuguses meeleolus. Ah, ma väiksin nagu hull läbi asunduse jooksu ja karjuda. karjuda. karjuda! Sisa.

Sisa [kus tuimalt istunud.] See ei oleud õige, mis te saäl wäljas inimestele ütlete, härra abiõpetaja.

Kerting. Kuudas...?

Sisa. Ma ei saa parata, aga waadake...

Ma oleksin teile kõige armsamini käre
suu ees hoidnud

Kõrting [ribeda naeruga] Ma pean siis nii
nagu õpetaja nende kümne lahtise
hana ette asumata ja ütleva: „See kõik
on Jumala tahtmine, seda peate te rahu-
likult vastu võtma, kellegi päale ei lange
süüd.“ Ja selle juures seisavad rüüdlased
just tema ees.

Sisa. Mina ei mõista ju kõigest sellest mi-
dagi, aga seda tean ma: kui inimestel
seda truusti enam ei ole, siis on nad
väga õnnelikud.

Kõrting. Ah.

Sisa. Ja muudugi, härra abiõpetaja.

E. Sücek [tulib nuttes sisse]

Kõrting. Emma Sücek... mimum armas wa-
na emake.

E. Sücek. Oh, abiõpetaja härra.

Kõrting. See ei tohi enam nutta, emake.
Te peate hambad kokku pigistama, ja,
seda te peate.

E. Süreel. Jah, seda olusin ma ka taha
 tahtnud, abiõpetaja härra. Aga kui
 ma säääl hana ääres seisin ja õpetaja
 härra nii ilusasti ütles „See on Jumala
 tahtmine. Säääl mõtlesin ma: Mis see
 sulle aitab, et sa wõitleid ja wastupa-
 ned. Nagu seatud on, nõnda tuleb, ja kõik
 inimeste teod ei aita midagi. Ja, kui see
 mitte nõnda ei oleks. [Metsikult käsi-
 tustes] Ja, siis tahaks küll. siis. [Behnelt]
 Aga see on Jumala tahtmine, ja säääl peab
 ennast alanduses paenutama.

Kõrting [seisab tarretult] Ja, ma Süreel.
 ja

Sisa [waatab talle otsa, läheb siis wainides
 haige tuppa].

E. Süreel. Pittjupike küsis juba teie järele,
 abiõpetaja härra. Se wainrite teda
 trööstida.

Kõrting. Ma tulen juba, ma. [Läheb nõiis
 pääga haige tuppa].

E. Süreel [läheb talle järele. - Natukere aja]

pärast tulewad kaevanduse direktor Klönne, Dr. Vander Scheer ja vaimnees Wittbräune üle arunduse tänawa.]

Wittbräune [lihtne pühapäeva ülikond, astub teenistusewalnilt sisse] Palun, härra direktor... siin elab Süekeli perekond.

Klönne [tugev, wanapoolne mees, rohkem karm kui peenikene] Pejale on õnnetus juhtunud, kus ole?

Wittbräune. Ja vaimnele, - kaevaja Biggen

Klönne [siutab wana Schmiermannile isalikult kätte] Ah, teie olete küll isa Süekel, minu armas wana...

Wittbräune. Ei... wana Süekel on surmud. Kui me alles weel ilma masinata alla sõitsime, kukkus ta alla. See saab ahiraha.

Klönne. So, so. Hm... kus on siis proua Süekel?

Schmiermann [kes kõige suuremas kohmetuses wahetpidamata kumardusi on teinud:] Ma lähen kutsun ta kohe, kõrge-

auuline direktori härra. Ma palun kõrge-
auulist härrat ühe silmapilgu.

Klönne. Hää küll, hää küll.

Schmiermann [paterdab haige tupea.]

Wittbräunke. Schmiermann on ta nimi, wa-
na kaewanduse töömees. Saab juba paar
aastat väikest akiraha.

Vonderscher [kalk, tõuseja mees] J hä!

Mulle näitab, pool aruandust elab akiraha
kassast.

Klönne [jookseb ringi.] See on et kurat wõtku!

Kui me selleaastasest puhtast kasust wähe-
malt kolmkümmendtuhat marka ei wõta,
on akikassa pankrott. Aktsionärid mulle
militari ütlemä ei hakka [Wittbräunke]

Ja käik see tuleb niisugusest lohakast üle-
waatusest. !

Wittbräunke. Ma palun, direktori härra.

Klönne. Wait. Ma ei taha midagi kuulda.

E. Sükkel [tuleb aralt sisse.]

Klönne [sirutab temale käe wastu.] Pere,
armas prona Sükkel. Tääduse direktor

126.

Klönne. . . Te tunnete mind ometi? Ma taht-
sin teile oma südamlikumad kaastund-
must avaldada, selle raske hooke pärast,
mis teid puutunud. Ülemjuhatus on juba
kõigeväljuma nurimise ette võtta käski-
nud. On vähematigi süüdi olemas, ei hei-
deta kellegi päale armu. [Pilek Witt-
bräuke päale] Mitte kellegi päale.

E. Sückel. Ma tänan. ma tänan. See on
ju Sumala tahtmine, sääl ei ole midagi
teha.

Klönne. Ja, sääl on teile üsna õigus. Kaete,
see rõõmustab mind, seda teie suust
kuulda, proua Sückel. . . Ma dakter, siis
katsuge haige läbi. Ja palun, õige põh-
jalikult. . .

Vonderscheer. Ja, enam kui läbi katsuda
ma ei saa. Muidu võite ju ise waadata.

Klönne. Ei, tänan.

Vonderscheer. Noh siis [oma Sückelile] Ja
on sääl sees - hä? Plus. [Säheb haige tuppa]

E. Sückel [hirmutäis]. Direktori härra . .

ärge pahaks pange ja ma tahtsin teid
paluda. Muretsege meie eest, direktori
härra!

Klõnne. Aga kuidugi, mu armas. päälegi
kuulsin ma, teie saate juba abiraha oma
surunud mehe eest?

E. Sürexel. Jah, aga seda ainult paar penni.

Klõnne. Na, see on vähemalt ikka midagi,
eks ole? Peab selle järele sisse seadima. Mi-
nimegusel jääb ka veel küllalt seewida.

E. Sürexel. Kui mu poiss enam tööd teha
ei saa... meil ei ole tükkestgi leiba enam,
direktori härra.

Klõnne. Rahustage ennast ainult, armas
preua. Meie abikassa on hääs korras.
meie arstid on heledad inimesed.
See saab teie korraldatud.

E. Sürexel [läheb mureliku näoga hange teppa]

Klõnne [kõnnib murelikult ümber]

Witt räuke. Härra direktor lubavad mulle
kaks sõna...

Klõnne [järevalt.] Ei.

Wittbräune. Härra direktor, mul oli juba
prokuräri juures ülekulamine, mind
taheti wangi wõtta. Härra direktor, mul
on naene ja neli last. aidake mind,
härra direktor!

Klõnne. Ei tule meeldegi. Kandke aga
ise wastutust. Hispärast laskeite mi-
nugust lohakat tööd teha.

Wittbräune. Härra direktor, kui te seda
ütlete. kontoris kihutati terve päew. Eda-
si, Wittbräune, peab rütemini tähtsatud
saama. Me peame kasulikka turu tingi-
misi tarvitama. "

Klõnne. Mis... ja seda julgete te nüüd
niivisi seletada. !

Wittbräune. Härra direktor, ma palun
wabandust, aga...

Klõnne. Wait nüüd. Siin on ukssed ja
aknad lahti. Asunduses walitseb paa-
legi misugune ärewus... inimesed wahi-
wad misuguste pilkudega otsa, et

Wittbräune. Härra direktor, see on ässi-

tamise tagajärg. Inimesi kihutatakse
üles.

Klönne. Ah, minge.

Wittbräune. Ja muudugi, härra direktor.
Abiõpetaja Körtling jookseb ümber. See
inimene asitab kortsis ja kodus. See
on üks kardetaw kihutaja. See annab
weel nõrd kaewanduse walitsusele tege-
mist.

Klönne. Abiõpetaja Körtling? Mulle on sel-
lest inimesest juba räägitud. Mind hoia-
tatu otse tema cest.

Wittbräune. See asitab igal pool. Ja usku-
ge mind, härra direktor, kui praegu üks
lahti läks, nägin ma teda juba jälle häi-
gewoodi juures seiswat.

Klönne. Mis! Misugune häbenatus... Kuten-
ge mul see inimene korraks wälja!

Wittbräune [lähel] Ja muudugi, härra di-
rektor.

Klönne [järsku uue mõttega.] Pea, Witt-
bräune. Satne pääle. Seda peab järeleka-

Linnu. Sääb teeme endile, wäib olla,
 enam waiju kui kasu. [Käib ümber,
 jääb seisma] Kõige selle järele, mis
 ma sellest mehest kuulnud, peab tawat
 ettewaatlikult kinni hakkama... Palu-
 ge emeti abiõpetaja härrat silmapil-
 guks minu juurde wälja.

Wittbräune [lähub haigetuppa]

Klönne [jääb Hanni töölauda ette seisma].
 Wõtab lauda päält ühe sigari, waatab; tēm-
 bab siis järsku äkilise huwitusega tas-
 kust oma sigari ja wärdleb neid terawalt,
 wiskab siis teise ära ja paneb oma tasku]

Na, minu omad on emeti paremad.

Wittbräune ja Körtling [tulewad sisse]

Klönne [pääle selle kui ta Körtlingi ühe
 silmapilgu on tunnistanud] Dööstuse
 direktor Klönne.

Körtling [wäga tagasihoidlikult ja tegevalt]

Abiõpetaja Körtling.

Klönne. Härra abiõpetaja, andke andeks,
 kui ma teid teie hingekarjase tegevuses

ehk eksitanud olen, aga... waadake, mul on tung teiega kord põhjalikult rääkida.

Kõrting [ei liiguta ennast]

Klõnne. Ma käin praegu meie kaewanduse-
arstiga mõnda asundust, et ise arja sei-
suerda tundma õppida ja õnnetutele
abi anda. Seda pean ma oma inimese-
kohuseks.

Kõrting [wiiwitates] Abi on tungiwalt tarwis.

Klõnne. Muidugi... ja ma wain teile ütelda,
terwe kaewanduse walitus on otse hirmu-
nud, selle koleda õnnetuse üle, mis meid
tabanud. On siindlasi olemas, nad ei pea
ningit halastust leidma.

Kõrting. Kuudas-teie usute siis ise mingi
siinte sisse, häwra direktor?

Klõnne. No... see tähendab... ma ei taha,
et minust walesti aru saadakse. Kes
tõhiks julgeda, praegu, kus uurimine weel
käsil on, midagi kindlat tõendada ja
kes tõhiks julgeda ilma pikemata wastu
tõendada?

Kõrting. Ja, üsna õige.

Klänne. Sjal juhtumisel olen ma teile tänu-
tulisk, härra abiõpetaja.

Kõrting. Kuudas...?

Klänne. Noh, meie ei saa wiimati muud
anda kui ainelist troosti; teie aga an-
nate kõrgemat, waimlist troosti. Kõige
selle järele, mis ma kuulnud olen, leida
teie meie inimeste ees õiget, südamesse-
minewat teeni.

Kõrting [pilkega]. Ja, kui härra tööstuse-
direktor seda mulle ütleb...

Klänne. Palun, mitte wõõriti mõistmist, här-
ra abiõpetaja. [Usaldawalt] Ametlikult
ma seda midugi ei ütles, aga siin oma-
keskel. [Haarab soovalt tema käed] Minu
amustatud härra Kõrting...!

Kõrting [noikuwaks muutudes.] Mul on
tõesti piinlik, härra direktor... mul oli
hoopis teistsugune ette kujutus, ja... Ma
näen teis nii inimlikult ja wabalt mõtle-
jat meest...

Klõnne. Aga ma palun teid, mis pärast peaksin ma siis teisiti olema? Wõimati olen mina ja kaewanduses ka ainult palgaline, eks ole? . . . Küll kõrgemates sootsialluses, aga. . . Kaewanduse walitsus wõib mind ära ajada, nagu iga teist, . . . hahaha! Oled lihtsalt ka pöörutatud naisuguse kooli õnnetuse läbi.

Kõrting [Kaewandus]. Ma tahaksin teilt peaaegu andeks paluda. . . [Südamlikult]. Teie ei ole veel tõeligi pöördunud, härra direktor.

Klõnne. Aga palun, laske olla, armas. . . armas härra abiõpetaja.

Kõrting. Härra direktor, et teie nüüd awalikult minuga olete rääkinud, ei taha ma mina salata, kui arutatud ma olen selle üle, kuidas inimeste eluga ümber käidakse, nagu ei oleks nad midagi wäärt.

Klõnne. Noh. . . noh. . . nõnda ei tohi muudugi ka mitte rääkida. Waadake, just selle pärast, et me wastastikku üksteist mõistame, lubage mulle kui wanemale ja wäib

olla ka elutargemalle, teile ütelda; kuidas
me ka iganes peaxime mõtlema, endi
otrustes peame inka tugarihoidlikud
olema.

Kõrting. Kuidas ?

Klõenne. Ma arvan, meil peab alati see
teadmine olema, et meie otsus rohkem
kaalub kui teiste oma.

Kõrting. Just sellepärast peab ka julgust
olema ütelda, mis on.

Klõenne. Muidugi, muidugi. Ainult
et need meie otsused ükskord meie
endi vastu ei pööra.

Kõrting. Ma ei mõista teid.

Klõenne. Arusaam härra abiepetaja,
ma mõistan täielikult neid tundmu-
si, mis teie otsust juhivad. Ma olin ka
ükskord noor, nagu teie; waene nagu
teie, terav ja radical nagu teie. Kõigete-
ravam sõna ei olnud mulle veel wali-
küllalt. Kui aga siis teistruugusesse
eluvorda astud. . .

Kõrting. Ma ei teaks, kuidas see minu juures
 väiks sündida. Teie ütlesite, ma olla väene.
 See on tõsi. Ma olen kerjus ja ei hääbene selle-
 pärast mitte. Siis peate aga ka arm saama,
 et mul mitte direktorite toa tundmuri ei ole,
 vaid selle õnnetuma asenduse mõtte viis.

Klõnne [tõrjuv liigutus käega, kõnnib nae-
 ratades ringi.]

Kõrting. Andke andeks. . . aga sellert mõtte-
 viisist pean ma oma terve elu aja kinn-
 ni, niisama hästi, nagu ma eluks ajaks
 kerjuseks jään!

Klõnne. Eluks ajaks. . . [Kaer] Härra abi-
 õpetaja, teie väimvannetega ei jääda ker-
 juseks. Teile saab niisama õnnetund tu-
 lema, nagu ta mulle on tulnud.

Kõrting. Wabandage, aga. . . tühiste kõnekäa-
 nude jaoks oleme me mõlemad ometi
 liig teelised mehed.

Klõnne [paneb rahustades käed Kõrtingi
 õlgadele.] Minu meelest on just nagu kuu-
 leksin ma iseenest rääkima, kui ma

alles 20 aastat noorem olin. Ja ometi
 on kõik teinuti läinud kui ma rekord
 mütsisin. Teiega saab seesama lugu olema.
 ja midugi. [Sungwalt] Teie istute, võib
 olla, aastate kaupa mure ja häda sees
 ja ei tea ühtegi nõnu. Ja just siis, kui
 teie häda kõige suurem ja teil wimane
 lootus juba maetud on. koputatakse teie
 ukse taga. Teie lähete sinna, avate ja...
 sääl seisabgi õnn! Ja kui te siis wälja
 astute enne päikesel paistele ja oma pilku
 tagasi heidate, nende pääle, kelle jaoks
 wõinud ei kas ja kellega te kord olete ela-
 nud, siis kahetsete te igat wälja sõna,
 igat nutulist otrust. Need on surinawad
 nooled, mis teile järele lendawad.

Kõrting [seisab wähe aega sõnata] Ma
 pean ütlima... weel keegi ei ole wawaks
 wõtnud minuga niisugisi rääkida.

Kind põlatakse...

Klõnne. Ah!

Kõrting. Ja midugi!

Klönne. Teie kibedus kujutab seda teile ette.

Körtling. Teie olete praegu ühe lootuse minu südamesse istutanud.

Klönne [waatab talle otsa]

Körtling [umistawalt.] Ma tahaksin ka nii häameega kord päikese paistel seista.

Klönne [tähendusrikkalt.] See seisab teie enese käes.

Körtling [waatab talle kindlusega otsa, siis watab ta pikkamisi wiivitades kübara ja nepi laua päält, ulatab direktorile kahtlaselt näht.] Sumalaga.

Klönne. Sumalaga, härra abiõpetaja.

Körtling [lähed pikkamisi norus pääga wälja.]

Wittbräunke [kes talle arnast järele waatab] Sa lahkub asundusest!

Klönne [halwaks paneu näehigutus] See ei lausu sõnagi enam. . . Naete, inimestega peab erkama ümber käia.

Vonderscheer [tuleb sisse] Nii siis, härra direktor. . . ma olen Süxeli põhjalikult

Käbi katsunud. See on ainult jalg, muid
wiga ei ole ta saanud. Aga mees peab veel
täna haigemajasse. Jalg tuleb maha
wõtta.

Klönne Puhat ja tuline! [Wihane pilk
Wittbräunke pääle]

Vanderscheer. Na, kui na, ometi on parem,
et see ainult jalga maksab ja mitte pääd.

Klönne. Üksa õige, aga sürgi. Meil on
üks töewõimetu rohkem.

Vanderscheer. Paris töewõimetuks ei jää
see mees mitte. Ja üleüldse. mäetöö-
liste ametiühisus peab talle abiraha
andma.

Klönne. Ja, sääl on teil õigus. Ma lähen
ometi korvaks sisse.

Vanderscheer. Palun.

Klönne [karedalt Wittbräunkele] Sice
jäate sira ja ootate mind.

Klönne ja Vanderscheer [haigetuppa ära]

Wittbräunke [alandlikult] Ja muudugi,
directori härra. [Üksi, hirmu avalda-

des ümber kõndides] Oh Sumal. oh Sumal..!

Schniermann [tuleb haigetest, tase.] Ja, ja, see on halb lugu, härra Wittbräuke. Ma usun, nad tahavad tal jala maha lõigata. Wittbräuke Mis see sinule kerda läheb, wana kambapää! [Järskuse mõttega] Pea, wana mees! Sa wõid kord ka midagi minu häaks teha. Sin [annab] on sulle mis kressi napsi jaoks, kas saad aru?

Schniermann [wiivitades] Ja midugi, härra Wittbräuke.

Wittbräuke. See on sinu oma, wõid ära juna. Küüd lähed sa aga wälja ja otsid paar last ja mõned wanad kokku. Suis asute keisr seda ukse ette ritta ja kui direktor Klönne wälja tuleb, siis karjud sa nii waljusti kui sa jõuad. „Direktori härra elagu!“ - Saad aru?

Schniermann. Ja midugi, aga. härra Wittbräuke.

Wittbräuke [tõukab ta wälja.] See see juba, tulise pihta! Sa elad sin ka -

wanduse kulul, wõid kord ka midagi teha.

[Schniermann lähel. - Hanni, Trina
Sisa toetusel tulewad haigetoast.]

Trina [silmas Wittbräunet.] O, sina!

Wittbräune [taganeb kartlikult.] Mis
suis on? Mis ma sulle olen teinud? Mi-
na olen misama hästi sinna jääda
wõinud, kui sinu mees. Nüüd tulewad
kõik minu kallale; mina olen see
patuwinas, teiste järel ei küsi keegi.

Trina [istub tuimalt laua äärde.]

[Klönne, Venderscheer, ema Sücek
tulewad sisse.]

Klönne [kõnnib mossis näoga ringi.]

Venderscheer [tumbab pakeri ja kirjutus-
nõud tassust välja ja kirjutab laua
pääle haigewastutwõtmise tunnistuse.]

Kuidas tüe poja nimi on - hä?

Sücek. Pitter Jausepp.

Venderscheer [kirjutades.] Peter Josef.

Sücek. ... kantsaja, mis?

Sücek. Jah.

Vonderscheer. Wanadus?

Es Süexel. Saab rahesateist.

Klönne [naksutab keelt, vihane pilk Witt-
bräunkele.]

Vonderscheer. So-o-o [Kirjutab veel midagi]

Doktor Vonderscheer. Sa müüd kirjutage
alla, proua Süexel.

E. Süexel [watab rulle, kohkub] Mis, see on üks
haigemaja sedel.?

Vonderscheer. Kä müidugi. Siin ei saa te
peissi ometi ravitseda. eks?

E. Süexel. Sa aga. haigemajasse. Mis
te siis temaga teha tahate.?

Vonderscheer. Seda peavad haigemaja ar-
tid kindlaks tegema.

E. Süexel. Haigemajas on nad inka kohe
lõikamisega näepärast.

Vonderscheer. Kuu tarvis on. [Lamedalt] Ka,
kas tahate alla kirjutada, wõi ei taha te
mitte alla kirjutada?

E. Süexel. Oh Sumal, oh Sumal. mis ma
ometi teen. abiõpetaja härra. [Waa-

tab ümber.]

Klõnne. Abiõpetaja läks praegu just ära.

Sisa [jähmatab üles] Säks ära. Sa ütles emeti, ta tahab. Kuhu ta läks?

Klõnne [üksõkselt] Mulle näis, et ta asundusest ära läks.

Sisa [vaatab talle tungivalt otsa]

Klõnne [huwitusega] Kas te abiõpetajat ligemalt tunnete, preili?

Sisa [nokkub nokku] Ei... ei...

Klõnne. Abiõpetaja näib küll tihti teie pool?

Sisa. Ei, ta laenas mulle ainult raamatuid.

Klõnne. So.

Sisa [wahib tarretult enese ette, istub ahju pingile]

Vonderscher. Nüüd olge korras meist-
lin, proua Süskel. Kui jalg maha tuleb
wõtta, siis tuleb ta maha wõtta ja parem
on emeti, teie poeg jääb ühe jalaga,
kui et teile üldse poega ei jää. mis?

E. Süexel. Direnteri härra, ma palun teid...
aidake mind wana naesterahwast.

Klõnne. Ja, armas pruua... mina ei
saa selles asjas kahjuks midagi teha...
Usaldage aga meie arstisid. Meie tahame
ju teile teie poja alles hoida... et see õn-
netus teile weel suuremaks ei lähe...
eks ole? Noh, ja siis... meie tööstuse hai-
gekassa maksab ju ka 13 nädalat teie
poja eest haigemaja kulud. Noh, ja nüüd
kirjutage aga alla... [On teda pihmelt sun-
dinud.] So-o-o.

E. Süexel [istub pääle kirjutamise tava
nuttes Cava äärde]

Vonderscheer [paneb paberivõrku] Noh,
ja nüüd muretsem ma wankri ja paar
meest... Ja mis ma weel ütelda taht-
sin, pruua Süexel, sääl sees on täitsa
riikutud, halb õhk. Pange peiss siia
akna alla natukeseks istuma, see ei
teu talle midagi wiga. Ja... ärge talle
midagi ütlege, et ta ennast arjata ei

äritars... Härra direktor.

Klõnne Hääd küll. Säheme siis. Suma-
laga, prona Sükel. [Annab nätt] Katsu-
ge seda ära kanda. Kaewanduse walitus
saab, niipalju kui wõimalik, aidata
püüdnud. [Annab Trinale nätt.] Sumala-
ga, prona Biggen. Pää püsti, prona
Biggen. Niisuguste koledate sündmuste
wastu oleme meie, inimesed jõuetud.
See oli Sumala tahtmine.

Trina [kargab üles]

Klõnne [kohkunult, kogelewa häällega]

Wähemalt teie wanaema ütleb. ja te teate,
wanni inimesi peab auustama.

Trina [pöörab ära ja lähub pikkamisi
wälja]

Sisa [teatab teda] Ma saadan sind koju,

Trina.

Klõnne. Ja, minge ühes, preri. teatage
teda.

Trina ja Sisa [lähewad pikkamisi üle
täna]

Klõnne [vihane pilk Wittbräunkele] See on lihtsalt —

[Mehed pööravad minema. Kui Klõnne ukse pääle ilmub, kuuldu Schmiermanni hääl: „Direktori härra elagu! Kaasacitawad elagu hüüdid.]

Klõnne [rõõmsa üllatusega.] Aga see on ometi kena neist inimestest. Sige rõõmustaw! Ma tänan teid inimesed, ma tänan!

Wittbräunke [rõõnawalt.] Kas näete, direktori härra, meileolu asunduses on väga hääl!

[Mehed lähevad üle asunduse tänawa.]
Schmiermann [tuleb segaselt sisse, astub tasa ema Süekeli juurde ja paneb wiekrossilise tema ette laia pääle.] Säh, ema.

Süekel. Mis ma selle wiekrossiga pean tegema?

Schmiermann. Ist. Se peate selle eest midagi astma, ema.

E. Sükel. Hõia ema viis krossi enesele. Sa võid neid paremini tarvitada kui mina.

Schniermann [wisalt tagasi tõjudes] Ei, cv. Ostre emale midagi, ema.

E. Sükel [üles tõustes ja raha tasku pannes.] Inelikud tüjud on sul. Sa võid õige aidata Pittjuppi akna alla istuma panna, isa Schniermann.

Ena Sükel ja Schniermann [lähivad haigetuppa]

Henni [kes laua taga on istunud, kargab üles, waatab ettevaatlikult ümber ja wahib aknast wälja. Siis wõtab ta Sangenscheidti raha wälja ja waatab seda. - Kohin haigetoas. Pistab wäikse raha tasku ja kargab kiirelt ja pahempuole tuppa.]

E. Sükel ja Schniermann [lühkawad ühe wana-moodi, kõrge leeniga, polsterdatud tooli haigetoast wälja. Selle pääl istub, üsna tekide sisse mässitult, Pittjupp, surmահատու näsoga ja sisse langesnud

silmadega. Sa ägab tase enese ette. Nad
liikuvad tooli akna alla, nihutavad ühe
harulise puutooli lähemale, panevad padja
selle päale ja tustavad siis Pittjupi purus-
tatud jala, mis sidemetesse on mässitud,
sinna päale.]

E. Sükel [selle sündmuse ajal] So-o-o,
Pittjupike, tule nüüd, istu nüüd hästi
akna alla, so-o-o. Näed sa, siit võid
sa tänavale vahtida, kuidas lapsed
mängivad. Ohk ei tee sulle midagi wiga,
ütles tohter. So-o-o. Sa nüüd ole lusti
rahulik, Pittjupike. mu armas poors.
Pittjupp [tuimalt istudes, nõrga häälega]
Ma pean haigenajasse, ema?

E. Sükel. Jah. noh. mis sest ka on, Pitt-
jupike? Waata, tohter ütles seda. Saäl
on sul parem woodi, hää ohk ja ra-
witsimine ja... näed sa. [Muret awal-
daw liikutus.]

Pittjupp. Sa minu jalg, ema?

E. Sükel. Noh, mis saäl siis ikka on?

Nad panevad ta sul gipsi sisse, ütles
tohter ja siis weid sa paari nädala pä-
rast jälle ümber jooksta. Enn, isa
Schmiermann?

Schmiermann. Ja, ja. [Pühib silmi, ta-
gasitõrjum liigutus; lähel pekkamisi
välja üle tänawa]

E. Süekel [otsib ühe pudeli wälja] Jan
Schmiermann andis siin mulle üks krossi.
Ja nüüd pane tähele peiss, missugune
hää wanaema sul on. Nüüd lähem
ma kertsä ja estan oma peisile kannu
punast weini. See kosutab sind, see maitsel
mu haige peisile, mis? ... Hanni. !
Hanni. !

Hanni [tuleb wüwitades sisse.]

E. Süekel. Mis sa sääl õiendad - mis?

Hanni [mussis] Midagi.

E. Süekel. Kas sa lähed oma tööle? Su ema
tarwitab rahu!

Hanni. Ma ei taha mitte!

E. Süekel. Mis...? [otsib keppi.] Siis wätren

sind see ja teine.!

Hanni [häbenatalt] Ma ei lase ennast enam peksta! Ja ma ei taha emale türi-
kust kaasa töötada! Kas saad arm!

E. Sücek [laseb ehmatusega kepi kukkuda]

Ja mis... ja... ja... Oh Sumal, mis ma
küll pean tegema!... Kui sina mul ka
enam sõna ei kuula, mis pean ma siis
küll tegema, kõige selle õnnetuse sees!

[Säheb waljusti nuttes oma pudeliga üle
tänavaa:]

Hanni [waatab talle järele; viirusega]

Pittjupp, kulle, kuhu ema läks?

Pittjupp. Ma usun, waini tooma.

Hanni. Hm. Siis tuleb ta ruttu tagasi.

Pst, Pittjupike. [Lipsab kõrvaltuppa,
termab uhe jälle kaenlatäie riidetük-
videga tagasi, wiskab need laua päale,
otsib metsikse kiirega sääl sees ringi,
paneb uhe kübara päha, tõmbab uhe
wana jani selga.]

Pittjupp. Mis sa teed, Hanni?

100
Hanni, Mina... hnn... Näed sa, ma
pean Finkensiepi juurde minema, tu-
baxut taoma.

Pittjupp, Sellepärast pole sul emeti
waja riidesse panna.

Hanni [walub ühtelugu rahutult akna
poole] Ja, ja -- näed sa. [Wihaselt]
See ei lähe ülepää sulle korda!

Pittjupp, Kui ma üles wõiks tõusta, ma
wiskaks sulle midagi näkku.

Hanni [keelt näidates] Bää-ä-äh! [Kii-
relt otsides] Pittjupp, kuul. ... ära ole

nüri, Pittjupp, ma pean linna. Kas
sa ei tea, kus paber on? Sääb on.

[Wõtab tüki paberit, kirjutab oma töö-
lana pääl lendawa rutuga, paneb
riis paberi silmapaistwalt lauale;
aknast wälja waadates] Siin... so...

Ja nüüd pean ma minema... Et sa
emale midagi ei ütle, Pittjupp - eks?

Ma kirjutasin talle üles, küll ta säält
leeb.

Pittjupp [hirmuga] Hanni, mis sa tahad teha?

Hanni. Midagi, mitte midagi. Jumalaga, Pittjupp. [Suudleb teda] Ja et sa jälle terveks saad.

Pittjupp [hoisab teda rinni.] Hanni, ma ei lase sind. Ma karjun, et ematuleb!

Hanni Pst! Pst! Lase mind lahti. ' Näed sa, kui sa karjud, siis.

Pittjupp. Ma ei lase lahti. ' Ma karjun!

Hanni [püüab asjata lahti saada] Pst, Pittjupp, siis lase emeti. ' Pittjupp, pane tähele. Kui sa mind minna lased ja emale midagi ei ütle, siis... siis ütlen ma sulle midagi, mis sina veel ei tea.

Pittjupp. Mis mina veel ei tea?

Hanni. Sus ütlen ma sulle, mis nad sinuga teha tahavad.

Pittjupp [suure hirmus] Minuga...?

Hanni. Kas lased mu lahti?

Pittjupp. Kui sa mulle ütled.

Hanni. Ja sa ei karju ka emat?

Pittjupp [laseb lahki.] Ei, ei. üttele mulle
üttele mulle ainult!

Hanni Siis pane tähele. [Sasare häälega]
Sa pead haigumajasse. nad tahavad
sul jala maha leigata.

Pittjupp [kole karjatus, langeb toolile tagasi]

Hanni, Pittjupp, Pittjupp.! [Seisab
nenutalt, haarab siis akni tasku ja
tahab talle ühe raha kätte suruda]

Ara nuta. kuulid sa. Waata, kui
palju raha mul on; kui sa ei nuta,
siis annan ma sulle raha sulle.
säh. wõta aga. säh. [Paneb raha
töölana pääle, seisab rõhuldes, wõttib
ennast siis kerkku ja lähub ara pil-
nudega Pittjuppi waadeldes kirelt
uksest wälja ja üle tänawa minema]

Schniermann [wäljas] Hanni.! Han-
ni! [Sisse astudes] Ku üttele siige Pitt-
juppike, kuhu see Hanni siis lennutab
hä? Ja kubar pääs? Kuu ema seda
näeb, hähähä. siis saab ta midagi

waeste kassast. t-hähähä

E. Suurel [tuleb weingarisse.] So-o-o, mu
peiss, müüd pead sa karastust saama. [Soob ühe
klaasi, kaldab sisse ja segab suhkurt weini
sekka.] So-o-o. Keegi on kaastundinust mu
waise periga. Sa kiertsimees Schmitz, see an-
dis kobe peole rohkem weini, sest et see
Pittjupile on. [Maitseb.] Ei. hm. m. Noh, sa-
ha mu peiss.

Pittjupp [täikab ta tagasi.] Ma ei taha sinu
weini!

E. Suurel Mis? Sa sedawusi teed sa oma wana
emaga? Mina toon sulle weini ja sina
lukkad mind ära! Weini mina sinna mi-
dagi parata, et sa ma alla jäid-hä?
Siis waata na, kuhu sa jääd!

Pittjupp [nõdrameelse hirmuga, teda medi-
tades.] Oma, ära ole pahane. tule, mu
armas ema, tule, ma joon ju su weini.
näed sa... so-o-o. Ma kuulen ju sina, ema.

E. Suurel [annab talle weini.] Noh, näed sa?
Mis sinuga ameti oli? Müüd oled sa jälle

minu armas peiss.

Pittjupp. Sa, ema, kui ma jälle jalul olen, siis tahan ma sinu eest tööd teha... ööd ja päevad, ema. Mitte tilka napsi ei joo ma enam, mitte tubaka raasu ei osta ma enam. Iga penni pead sina saama, ema.

E. Süreel. Sa muudugi, ja muudugi, äga nüüd ära ärita ennast, Pittjupike.

Pittjupp [kaswawa hirmuga]. Äga, ema. eks ole, mul ei ole waja haigemajasse minna. eks? Ma jään kodu, kui ma terveks saan, ema.

E. Süreel. Sa, näed sa. see ei lähe ometi. see on ju nüüd kõik tohtriga maha tehtud. Sa teab juba wankri.

Pittjupp [metsikult wälja karjudes]. Ema, ära lase mu jalga maha lõigata...!!! [Lõieb käed näo ette, langeb patjadesse.]

[Ema Süreel ja Schiermann seisawad surinani kohnumult]

E. Süreel. Kes seda sulle ütles? .. Pittjupp, kes seda sulle ütles...? [Seda kallistades]

Pejane, see en ju tühi leri. Kes tahab siis
sinu jalga ära lõigata? Ära kardda mi-
dagi. Nad tahavad ta sul gipsi sisse pan-
na ja sind rabiotseda, muud midagi.
Säh, jee oma weini so o o, mu peiss.

[Vonderscheer tuleb paari töölisega sisse]

Vonderscheer. Na, müüd tahame siis aha,
sääb ta ju istub. Kuudas en, Süemel-hä?

Pittjupp [emast rinnihoides] Ema. ema!

Vonderscheer. Na nah. mis siis lahti en?

E. Süemel. Oh je, tohtri härra, ta ei taha
haigemajasse.

Vonderscheer. Mis. 'De ei ole temale ometi
ütelnud. ?

E. Süemel. Mina mitte.

Schniermann. Mina na mitte, tohtri härra.

Vonderscheer. Ära neetud.

Pittjupp [hädaldab enise ette] Mitte jal-
ga ära lõigata. mitte jalga ära lõigata.

Vonderscheer [tungiwalt] Arge kusse en-
nast ummalaks teha, Süemel. Kes tahab
sis teil jalga ära lõigata, he? Punal

Lora! Derwerts tahame teid teha, ja muidugi
 Te tahate ju ometi kord ka soldatiks saada,
 he? Na ja. Meie ei harkka ometi kuningas solda-
 titel jalgu ära hõikama. Tulge aga rahulikult
 ühes eks? [Sünnestele tasa.] Eoduri.

[Mehed tõstavad rätas tooli üles ja kannu-
 wad Pittjupi, kes tasa enese ette kaebab, ette waat-
 likult wälja ja üle tänawa.]

Vonderscheer Ette waatust, ette waatust. Hoidke nõwast
 rinnist. Ja mitte kuhugi wastu tõugata. ette waat-
 tust, pagana pihta. so-o-o. Sumalaga. Te saa-
 te haigemaja walitsuselt teadust. [Meeste järele ära.]

[Sel ajal seisawad emad Sückel ja Schmiermann mit-
 tes eemal. Siis langub emad Sückel ühe tooli
 pääle; Schmiermann waatab wiigatele järele.]

Schmiermann. Ma annan emad paa, seda on
 Hanni talle ütelnud.

Sückel [wihasekelt üles karates.] Hanni. [Kõrwale-
 tupepa.] Hanni!

Schmiermann. Seda ei ole sääl.

Sückel. Mis...?

Schmiermann. Sa jooksis kübar pääs arundu-

rest wälja.

E. Süekel. Mis? Kuhu ta siis läks...? [Wäel nideid tõelana
pääl, järskuse hirmuga] Mis tal siis ema niitega arja
oli? Schniermann, kuhu ta läks...?

[Nõunta ümberwaatamine]

Schniermann. Siin on ju üks sedel. [Wõtab selle]
Ja on midagi üles kirjutanud.

E. Süekel. Sedel. Loe sa mulle ette.

Schniermann [weerides] Noh, kuidas see siis käib? Ma ei
wõi enam teie juures... enam wälja kannatada... ma ei
taha enam... nälga kannatada... ma läksin härra Sengen-
scheidtiga ära!

E. Süekel [lihike karjatus] Ära! Sengenscheidtiga! Oh
Sumal, oh Sumal, mis ma küll teen. tüdruk on nüüd
tema waimuses. Sa saadab mu lapse hukka... Mis hõnna
ma pääle. Kas mind siis keegi ei awita...!

Schniermann Sääb on ju raha. Issand jumal, paha küld tühid.
Süekeli eit, näl, waadake emeti. [Hoiab raha talle wastu]

E. Süekel [haarab pääst rinni, karjatus] Seda en nad mulle
mu lapse eest annud!!! [Sangeb selili põrandale]

Sisa [kes sisse astudes unse alt arjade näinud tahele on pan-
nud, tõmbab ema juurde] Ema! Ema!

[Eesriie]

Neljas vaatus.Õma Säckeli elutuba.Päevaeg. Töökujad ja kaevandus täies tege-
muses. Töötamise lämm kustab näitelavale.Siisa (istub sigarite valmistamisega ametis, lamnis
töölana taga; peatab töös ja vahib unistavate
pilnudega enese ette; laulab:)

Kaks kuningalast nord ulid,

Kes armsad iinsteisele.

Ei pääsemud kokku nemad-

Weed sügavad liiate.

Trina (tulib vähe aja pärast, pääratignuga hari-
lises tööriides sisse). Tere Siisa.Siisa. Tere Trina... juba jälle siin?Trina (ahastades määlja purtskades). Mis ma pean
tegenma! Mul ei ole ju kedagi! Mul ei ole ju ühtegi
inimest, kes mind aitab!Siisa (edasi töötades). Ja, ju.Trina. Sina teed niid sigarid?

Sisa. Jah, ... ema ja mina. Kui ma karikühi-
susest kodu tulin, siis aitan ma teda, et see
töö meil kõigest ei lähene.... Eila istusin ma
peale ööni.

Triina. Waeue Sisa.

Sisa (ohates). Kui olema peab.

Triina (ees louna ääres istudes). Kas Hannist mi-
dagi teate?

Sisa (raputab peäd)

Triina. Ko ütli mulle ainult, mis peab Hannist
saama?

Sisa (kehitab õlgasid). Tead sa, Triina, ... wimaks
on see meel tema õnn.

Triina. Sisa, kuidas võib see tema õnn olla. Sel
tuleb halb lõpp. Sangenseid, kellele nad kõis järele
jooksewad.... Tead sina, mis ta Hannis leiab?
Sellis wiletsas pilikakeses?

Sisa. Võib olla just selle pärast. Kui noorukene,
peaagu laps alles.... wist?

Triina. Ja kui ka.... Tal saab temast marsti
hinnu täis. Ja siis jätab ta tüdrukku istuma ja
see on utsas.

Sisa (unistawalt). Noh, utsa saanud ukses ta siin ka, selle miletsumise töö kallal... ja kui ta ka utsa saab... (igatsuses laiali kätega). Ta on oneti kard elu näinud!

Trina. Sisa, ma ei tea, kuidas sa nõnda ütelda müid. Muina ema asemel, jookseksin surma-hirmus ümber, kuni ma oma lapse jälle kätte saaksin.

Sisa. Ema jookseb ju ümber. Aga kuhu ta iganes läheb, üteldakse: „Pst, kas te küll oma suu peate! Katsuge aga awalikult selle üle rääkida!“ - Kaewanduse direktor ütleb: „Kui ainult midagi awalikuse ette ei tule; kui me ainult salanõuunniku härralt selle käbi eemal jätame huida? ... Meie klannist ei kõnele keegi.“

Trina Ja, ja... Kus ema on?

Sisa. Ta on Pittjupi juures. Täna on haigemajas waatamaskäimise päew.

Trina. Kas tal jälle hästi läheb?

Sisa. Oh, ema ütleb, nad lasta ta 14 päewa pärast wälja. Nad on kalle punjala teinud.

Trina. Mis ta siis nüüd tahab pääle hakata?

Sisa. Ta peab vaatama, kus nad sääl santi tar-
mitada võinud.

Trina. Hm. Ntke õige, kas sa ei võiks kord abiõpetaja-
ga rääkida ?

Sisa (Kohutab ära). Abiõpetajaga... mis pärast, Trina ?

Trina. Noh, abiõpetaja käib laialt ringi. See
võiks talle küll tööd muretseda.

Sisa (vahtub kartetult enese ette, siis). Kürting ei ole
mitruid nädalal enam siin käinud.

Trina. Oh Jumal, ja kui ta ka sant on, tal un-
nema elu sees... ja, see tal on. (Nutma püües kaob).

Aga minu Jan, minu väene Jan on surmuseslöödud.
Ma ei taha teda unustada, oma Jani.

Ena Siickel (tuleb lihtsas pühapäevariides, pöä-
rätiga sisse). Tere ka. (Käksatab Trinat nähes.)

Trina ja Sisa. Tere, ena.

Ena Siickel (luuravalt). Noh, Trina... kas jälle
siin ?

Trina. Jah, ena.

Ena Siickel. Mis sa siis ena juurest tahad, he... ?

Trina. Oh... sind näha... ainult.

Ena Siickel. Ja muid midagi ?

Trina. chira... ei... nah... paluda tahtsin sind, et sa muu näljastele lastele midagi kaasa annaksid.

Emma Sücek (vihaselt wälja karjades). Seda ma mõtlesin, et sa jälle kerjama tule!.

Trina. Emma, ma ei leia ühtegi teist nänu?

Emma Sücek. Kas sa pesemisega ei wõi raha teenida?

Trina. Emma, ma teen ju tööd, aga see läheb mul iüris, sest kui nad mul katuse pää päält ära wõtawad, mis ma siis pean tegema!

Emma Sücek (nisub kaidukapi ukse lahti ja lööb jälle kinni). Mul ei ole midagi! Siin wahi ise. Me peame nüüd isegi nälgima!

Trina (paluwalt). Emma, kui sa mulle ainult tükinese leiba annaksid, et ma seda lastele wessupi sisse saaks puetada... Täepoolt ja tõesti, emma, see on wiimane kord, et ma paluma tulen.

Emma Sücek (rusika huop lüua pihka). Küünd jäta juha järele!... Jah? Üleeila käisid siin... „nüüd ma enam ei tule“... Eila käisid siin... „nüüd ma enam ei tule“... Täna oled sa juha jälle siin „nüüd on see wiimane kord“... ja

mees on rõõmus, kui ta abielusse oma ilusa
nurga kaasa saab.

Trina (pahaselt). Äma...! Jan ei ole veel külm-
ja sina räägid juba teisest mehest?

Äma Sückel. Aga ja, mis mis siis?

Trina. Mina ei lähe enam mehele, äma.

Äma Sückel. O je, maata uneti keblarut. Tema ei
taha enam mehele minna. Kuidas sa siis seda
asja üteti mõlled, he? Kes see siis sinu lapsi
peal kütma? Ahnu käest ei saa sa warsti
enam midagi ja sina ise neid uneti kaita ei
jõua... Kii siis, ole rõõmus, kui sa warsti
teise mehe saad, jah?

Schnierrmann (tuleb purjus sisse). Hähähä. Önn
kaasa...! Önn kaasa...! Ei, maata uneti,
Trinaxe! Ha jälle siin, hähähä.

Trina. Vah, ma tahan küll iga veel oma äma
juurde tulla!

Schnierrmann. Kas ma siis midagi ütlesin?

Ma räägin ainult mis. Hähähä. (istub ahjuspingile).

Katsun õige oma piidusest. (Panab piidur suitsena).

Äma Sückel Sina kannad ka oma wiimased wossid
kärtsi.

Schniermann. Pst, Šniceli eit, pst... Kõrtsis ma
 alin... see on küsi. Aga raha see mul ei maresa.
 Hähähä. Ja mispärast? Täna on palgapäev, seal
 istub siis ka isa Schniermann kõrtsis. Ja siis tule-
 vad wanad seltsimehed... need peavad wanast
 isa Schniermannist lugu... ja, seda nad teevad.
 Ja siis muudkui aga: "Hollo, isa Schniermann,
 siin on sulle üks mäike!" Ja meel üks, ja meel
 üks... hähähä. Ja kui siis isa Schniermann
 kodu lähel, siis süidab terve asundus tema
 ümber karuselli, hähähä. Sest waadake, maaxenel
 on üks telg, ja selle ümber ta keerleb, (karjades)
 sellepärast kõik ta ringi! - (Purjus naer, järskw,
sest et kõis waiseseks jääwad, kõsises muutudes).
 Ah, soo... ja, ja... ütlege õige, Šniceli eit, mis
 siis Pittjupise teeb?

Ena Šnicel. Jah, ..., wähe kahmatu on ta meel. Aga
 esimesel tahawad nad ta juba ära saata. Ta
 katsub juba oma purjajalaga kõndida.

Schniermann. No wasta... siis võib ta naerda.
 Kui nad talle aga ta jala eest tublisti maksawad.

Ena Šnicel. Jah, see on niid pääasi. Mis me

muudu küll pääle pearsime hukkama . . . !

Schniermann. Ja . . . ja kuidas jääb siis Hanniga?

Ena Zückel (mitaselt talle pääle karatis). Kas sa pead oma lünad! (Tassa teistele). Meie ei pea ju selle üle rääkima.

Trina. Jumalaga, ena, Jumalaga Zisa.

Zisa ja ena. Jumalaga Trina.

Schniermann. Ja mulle ei ütlet sa jumalaga, Trina.

Trina (kõhitab õlgasid.)

Schniermann. Ma pean sulle palju terviseid tooma, Trina.

Trina. Kelle käest siis?

Schniermann. Kobanski, poulaka käest.

Trina. Kobanski . . . ?

Schniermann. Ja, Trina, sepp, sa tead juha. Ta on sinu pääle silma misanud. „Vaata, see on Biggeni ena“, ütles ta, „see on alles naene, kuidas ta astub, kui ta läbi asunduse lähel! See meeldiks mulle.“ Hähähäh.

Ena Zückel. Kas kuulsid, Trina?

Trina. Kobanski? Jan ütles alati; Kobanski laulub.

Ena Sücekil (huvitusega lähemale astudes). Noh, seda võid sa tal ära mõrntada.

Trina. Kus, mina? ....

Ena Sücekil. Nii ja .... (meelde tuleb) ah see ....

Schiernmann. Kubanski, see võib juha vahel vana napsikuse juua. See teenib raha, hui! „Kui mina nõud naise mõtan“, ütleb ta, „minu naasel ei ole tarvis pesema käia, see võib terve päeva akna pääl vah-tida ja inimustel päha sülitada.“ Hähähä.

Ena Sücekil. Noh, kuulid nüüd, Trina .... mis?

Trina. Ma mõtlen, sepad peavad praegu pool nädalat ilma töota olena.

Schiernmann. J, Kubanski mitte. See teeb vile-tundisidgi, ja midugi. Tema on üks „24-tunni-line“, nagu nad töökajas ütlevad. Tema teeb 24 tundi ühtejoont tööd, ja mõtab ainult mahete vahel sekka napsikuse ja natuke süna. Ja nõnda teeb ta mõni kalm nõnda nädalas ....

Trina, vana 60 marka tuleb tal iga kord palga-sedeli pääle.

Ena Sücekil. Trina!

Trina (seisab järulkaalus).

Lisa (kesktagaseinas päält kuulanud, kannilt.)

Need "24-hunnilised", nendega enamiste pirkka ilu ei ole. Paari nädala pärast on nad haigemajas ja paari kuu jookul surmaial.

Schniermann, J, Kobanski mitte! See on mees kui metsa puu, Kiisuke... hähähä. Ja naljakas on teda vaadata. Parem pool, millega ta ahju poole seisab, on tulest isna punases kõrbenud, ja parem pool müsti karvu täis nagu riisul. Hähähä.

Trina (kuulab hirmukate silmadega ja ihkava ilmega päält.)

Ena Säckel. Trina, see Kobanski... vastu, selle üli peaksid sa järele mõtlema... mis?

Klönne (astub sisse, kübari pääs, lähidalt.)

Tere. Ma saavin emand Säckeliga rääkida.

Käin (pääle Lisa, roomavalandlikult.) Tere direktori härra... direktori härra.

Klönne (jahudalt). Emand Säckel, ma olen vaevares mõtunud isiklikult siia tulla, et teile üht teadet tulla, mida ma teile arvan walg-nema... Ilm. Täna hunnikul oli Dortmundi

maakohustus protsess meie endise tuovaataja Wittbränke vastu ees. Wittbränket süüdistati huuleitus järelvaatamises, mille tagajärjel ühe kaevanduse nälgus wooderdus enneaegu kokku langes. Selle õnnetuse puhul saidad ka teie unarased ja sugulased kahjuks tabatud. Wittbränke on siinud leitnud ja mitmekuulise margistusega karistatud. Kaevanduse valitsus annab seda teile avalikult teada, et te näekis, et see süü oma taev on leidnud.

Koiso (pääle Sisa). Oh Jumal, direktori härra... see väene Wittbränke... tal on ju ka lapsed... seda ei oleks ma temale küll soovinnud, direktori härra.

Klönne. Palun... mul on teile siis veel midagi muud teada anda... (Pilk naise poole). Kas teil alati uksed ja aknad lahti seisavad?

Koiso (pääle Sisa). Ah paneme ta kinni, direktori härra... ja aknad ka... so - o - o. (Panemad uksed ja aknad kinni.)

Klönne (kõmbab ühe poogna välja, ja vaatleb oma markusid). Ütelge üige, emand Sückel... ma

olen harvilisemas arvanud, valitsuse raamatutest
ennast teie alukorraaga tutvustada.

Ena Sückel (kohkub, siis alandlikult). Ja mui-
dugi, direktori härra.

Klönne (lugedes). Teie pajurist, mis teile kui
surma läbi lahunud näemehe Peter Josep
Sückeli lesele raevanduse abiandmise kassast
makstakse.

Ena Sückel. Vah... elame. Seda on paljalt neli
taolrit kuus...

Klönne. See teeb aastas 144 marka, üsna kena
summakene, mille eest juha tänan võib ütelda

Ena Sückel. Ja muidugi, direktori härra, ma
olen ka väga tänulik...

Klönne. Hääl küll. Siis on teil üks poeg, kel-
lele näritajana raevanduses õnnetus on juhtu-
nud.

Ena Sückel. Ja muidugi... meie Pittjupine,
direktori härra.

Klönne. Ja kes ühe liikmenastuse eest tulevikus
abiraha hakkab saama.

Ena Sückel. Ja muidugi...

Klönne. Teie olete kasvandusevalitsust palunud, et ta noortmeest tema poolikus kehajõu kohases teenistuses edasi peaks.

Tema Sütsel. Ja, sest et ta mindu ju ei tea, mis ta tegema peab.

Klönne. Kasvandusevalitsus saab teie palmet tähele panema.

Ena Sütsel. Ma tänan teid, direktori härra, ma tänan.

Klönne. Siis on teil üks täiskasvanud tütar Katharina.

Tema Sütsel. Sääb ta ise on, direktori härra.

Klönne. So, so. Ah ja, õigus. Teie olete olete surma läbilahkunud mäemehe Biggeni abielunaine.

Trina. Ja, direktori härra... mina olen tema lesk... naks last on mul. Kui te midagi meie hääses teha võisite, direktori härra...

Klönne. Kasvandusevalitsus on teie poolt sisse antud lese-pajuki saamiseks kohjuse eitavalt otsustama pidanud.

Trina. Direktori härra... oh Jumal... mis pean ma siis küll tegema....!

Klönne... sest et mämees Biggen iileüldse
ainult 5 aastat, mitte aga nüüd vähemat arvu,
18 aastat, naevanduses töötanud on, ma olen
siiski läbi viinud, et teile vabast tahtmisest
niikana väike igakuune toetuseraha marse-
lakse, kuni te jälle abielusse astute.

Frisa. Ahina... ma tänan, direktori härra.

Klönne. Väike hääres... Siis on teil üks tütar
Elisabeth.

Emma Sückel. Jah... siin.

Klönne. So, so. Ah. Teie olete meie asunduse
tööliste karbanihisuses müüja?

Frisa. Ja.

Klönne. Teie saate oma iilepidamise ka meie
tööstuse läbi?

Frisa (vaatab talle otsa, pöörab selja.)

Klönne (paudutotult). Ma pean ütleva...

Emma Sückel. Direktori härra...

Klönne. Hää küll, hää küll... Siis elab teil
juures vana töövõimetu mämees Schmiermann.

Schmiermann (alandlikus kohmetuses). Direktori
härra, ma juhin sellepääle tähelepanemist...

et mul on on . . . .

Klönne. Teie saate tööstuse kassast pajunki?

Schniermann. Kõige alandlikuma nõusolemisega teatades . . . see on õige. Kaksikümne aastat olen ma tööd teinud . . .

Klönne. Ma tean, ma tean. Olen kõigest südamest teie pajunki poolt, armas Schniermann. Kuid ma tahtsin sellepääle tähendada, emand Sückerl, et see, mis eest teie ja teie omaesed kaevanduse valitsusele kannu mõlgnete, vabad häädteod on. Meie arstianärid teevad seda hääst tahtmisest, et tööliste nende tööpalka lisaks ärikasudest sündsabal kombel usa anda. (Karmilt). Kõnd soovib aga ka kaevandusevalitsus, et te endid kord ka nende hääteguude väärilised näitaksite.

(Kalnu seisavad rahumult. Sisa seisab uhkelt sirge, taga).

Klönne (Kõmbal ühe paberi taskust, ema Sückerlile). Teile on luba antud, ka pääle mehe summa seda asunduse korterit harilise madala maksu eest edasi karmitada. Teie enese poolt alla kirjutatud üürilepingus seisab aga, et asunduse elanikud kõigiti

korralikku ja auusate elukombete eest hoolt pea-
wad kandma. Ma kahetsen, et teie juures lugu
mitte nõnda ei ole.

Ena Säckel. Direktori härra, mina... Te ei tahi
seda pahaks panna... aga mina olen jumala-
kärteis naisterahvas... meie elame auusasti
ja korralikult...

Klönne. Tii tütar Johanna... ja sellega tulen
ma asja pääpunktis juurde... on, nagu te ise
kaewandusewalitsusele olete teada annud, wane-
mate majast ära jooksnud. Eks ole?

Ena Säckel. Ja, see tähendab... Härra Sanger-
scheidt on meie Hanni ära medanud...

Klönne (narmilt). Kuidas tohite te endale lubada...!
Kust te seda teate... mis?

Ena Säckel. Koh aga... ta oli ju nõnda sedeli
pääle kirjutanud, direktori härra...

Klönne. Koor tüdruk, teie tütar-
kõlbliste kombetega, ei ole usaldusevääriline isin. Meie
teame ainult, et teie tütar ära on jooksnud, sellega,
seda meie ei tea ja teie ka mitte, ja ma loodan, et te
ka awalikult rohkem rääkima ei saa! Saate aru!

Ena Säckel (puhaleb, siis alandlikult) Ma... ma
juba ei hanna.

Klönne. Nagu mulle teatatakse, saab teile homme
teie tütar Johanna... ja arvatavasti politsei
läbi... - jälle tagasi toodud.

(Kõik kohuvad kokku.)

Klönne. See tüdruk olla ühest Düsselndorffi wõ-
rastemajast kinni võetud, ja pääleju...
(ettevaatlikult ümber vaadates, siis tasem) härra

salanõunik Sangenscheidi poja seltsis.

Ena Säckel. Sangenscheidt...!

Klönne. Härra salanõunik oli oma poja aru-
saamata eksisammur pärast otse meelest ära.
Ta on poja käsile võtnud. Neerhärra on tunnis-
tanud: ta olla oma jalutusenäikudel meie
asunduses teie tütre Johanna poolt ligimeelitatud
saanud ja lõpuks olla... tüdruk kavalate wõr-
gutamise abinõudega teda ärajaoksmisele awa-
telenud.

(Kõik seisavad tarretult).

Sisa (rahulikult ja kindlalt). See ei ole küsi.

Klönne. Mis...!

Sisa. See ei ole tõsi.

Emma Säckel. Sisa, kas sa vled wait....!

Klönne. Selle kirjelduse on noor härra Sangerscheidt annud ja salanõmmisest Sangerscheidti paeg ei valeta !! Saita aru?

Sisa (rahulikult). Kui ta seda on ütelnud, siis on ta valetanud.

Kolm. Sisa....! Kas sa pead lüüad....! Kas sa....!
Kas sa vled wait....!

Sisa. Tema jooksis Hannilt järele, ta ei annud teiselt raha ja medas ta siis siit ära, et teda oma võimuli alla saada..

Klönne. See on kuulmata....!

Emma Säckel. Kui sa wait ei jää, siis rihutan ma su määlja!

Klönne. Ja seda julgete teie tõendada?

Kolm. Ei, ei, kus nüüd meie....! Direktori härra, seda me ei taha....

Emma Säckel. Direktori härra, mis teie ütlete, see on tõsi. Mina oma Hannit ei usu, meie ei harkka midagi muud ütleva.

Klönne (riivab pilguga Sisa). Te näete väga

ünnetu ema ulewat.

Emma Säckel (nutma püürkades). Jah, seda ma olen ka, direktori härra.

Klõnne. Kahitsen waga, et ma teile meel' uht märkust tegemata jätta ei wõi. Teie peate uneti aru saama, et see juhtumine teie tütre Johannaga kaewanduse walitsusele õiguse annas nürilepingut häädle elukombete wastu eksimise pärast, silmapilk lõpetada.

Kolm, Direktori härra... direktori härra...!

Klõnne. Kui te asundusest lahkuma peaksite, lähksinad teile ka põhjuskirja järel wõis õigused meie abiraha kassa oli pääle kaotsi.

Kolm. Ah palume teid....! Direktori härra...
Ma palun teid südamest....!

Klõnne. Olge mureta. Mina ei ole metslane, ma olen koguni teie hääks ühe silma kinni pigistanud. Midagi sellisemast ei sünni. Esiteks, et teie ise käieste lahuseta ülespidamisega olite ja teiseks et igasuguse länni eest hoida.

Emma Säckel. Olge tänatud.

Klõnne. Aga ma wotan ka wõige kindlamat wotust, et

mitte vähematigi sellesarnast enam ette ei tule.

Kolm. Mitte midagi, direktori härra. Seda me
töötame.

Klõnne. Et te kõige peält oma tütre Johanna kõige
valjuma jõulvaatuse all hiate ja, kui meie
selle sündmuse muutuse naibega kinni katame,
et see ka teie poolt sünnib.

Kolm. Ja muidugi, direktori härra, ja muidugi.

Klõnne (valmis minemas, kogelema häälega).

Ja siis ... siis on salanõunikku härra mülle
mel ihe rüesande täita annud ... Härra sala-
nõunik tahab omas ülevalavas hulduses ja ...
ja kui asjavalud seda karviliskuses peaks tegema ...
teie tütre Johanna eest tema seisuse kohaselt koost
kanda.

Sisa (karmilt). Selle eest tänamine.

Klõnne. Mis!

Kolm. Sisa ... ! Sisa ... !

Sisa. Mis na juhtuma peaks, mina saan meie
karmile ütleva, et ta igaihele nõukku peab sülgama,
kes talle sija raha toob.

Eme Sickerel. Direktori härra ... meie Sisa ...

Ma ei wasta enam ta päälegi... ma tunne teda enam!

Klõnne. Kas te teate, kellega te räägite? Kauga ühissus on ka üks osa meie äristi...

Sisa (ette kormates, pööraselt). Käed mödanegu mul otsast ära, kui ma neid veel teie kasuses liigutan!

Kolm. Sisa...! Oled sa hull!... Kas sa oled walt!...

Klõnne. So. Kas teate ka, et asunduses ainult need isikud elada tahiwad, kes meie tööstuses ametis on?

Sisa. J-hä! Siis lahew ma oma teed. (Pause)

Klõnne. Ah see on siis tänu selle eest, et teie eest sai kostetud. (Sähel)

Emma Siioni. Direktori härra... ärge seda minule kasuge... mina olen üks wana naesterahwas...

Schniermann. Direktori härra, mina olen ainult siin, mul ei ole sellega midagi tehenist....

Triina. Direktori härra, üks wane lesk palub teid unia laste pärast....!

Klõnne. Seda saab kõiks näha. (Sähel üle asunduse tänawa.)

(Kolm sisawad silmapilgu luimalt, siis kargawad nad

Siisa kallale, kes trotslikult ees lina juures seisab).

Ena Säckel. Sina häbiplakk! Wembla peaks sulle mõtma....!

Schniermann. Sa teid meid küis veel õnnetures!

Trina. Väed sa, ma istun oma lastega küige suuremas hädas. Kui ma kaevanduse valitsuselt lekeraha ei saa, siis tulen ma siia, siis mõtan ma mis mulle kätte juhtub ja wirutan sulle vastu pääd....!

Schniermann (kuna ta Trinat tagasi tõrjub), Pst!

Pst!... Ei, kuidas see Lisa nõnda rääkida võib....!

Siis ei peaks ju enam mõistuse märkigi olema!

Ena Säckel. Siin ema peab ära nälgima, kui ta valitsuselt enam midagi ei saa!

Schniermann. Ja Klõnne ei ole veel kurgeltgi see kõige pahem. Ta on meie eest kostnud.

Trina. Wastu kõneme võikes ma sulle anda....!

Ena Säckel. Pst! Pst! Ko jätku nüüd ja pidage suu, et asunduses mida kuulda ei saada.

Trina (langib hülndis rihu tooli pääle) Oh Jumal, oh Jumal, mis pean ma küll tegema!

Ena Säckel. Tule nüüd, Trina. (Rätti ümber wottes.)

Ma viin su nojav ... mis? Me mõtleme järele,
mis teha....

Schniermann. See on õige, see on õige, mõtelge aga
järele, chei peame teda lepitada katsuma; ja, seda
me peame.

Ena Sichel. Küll ma jubatennaga räägin. Ma
palun teid õige ilusasti ... mis, Trina?

Trina (pöörab ukse all veel kord ümber) Isa
Schniermann....

Schniermann. Ja, mis siis, Trina?

Trina (viirvitades). See Kobanski ... see poolakas.
... Wiitalle minu poolt õige palju terviseid.

Schniermann. See on õige, Trina, see on õige. Hähähä.

(Trina ja ena Sichel lähuvad üle tänava. Kuulda
on, kui ena räägib: „Kobanski, kas mõistad, Kobanski...”)

Schniermann (seisab järelvaaludes). Ta lasib teda
tervitada, hähähä. Ta lasib tervitada. See tähendab, küll
Kobanski nõnnustab ... Ma lähen vastan õige
järele, kas ta veel kortsis on. Ühe napsinese mõel
isa Schniermannile küll selle eest anda. (Sähub mälja.)

Isa (seisab veel vähe lanna juures, siis ehkab ta
sürgavasti ja lähel piknamisi, naurus pääga, akna

alla tööloana äärde, sigarivõerutamisege algades.)

Kärting (astub kiirelt sisse. Ta on huolsamalt ja puhtamalt rüüdis kui ennemalt, juuksed ja habe on ilusasti lõigatud; vaatab otsides ümber).

Sisa...!

Sisa (hõiskava rõõmuhüüdega). Kärting...

(Tahab tema juurde tormata, valitseb ennast.) Härra abiõpetaja... ah Jumal, härra abiõpetaja... ma rõõmustan ju nii väga, et te jälle siin olete!

Kärting Ma tänan teid, Sisa. See on mulle nii armas, et teie nõnda minn küljes ripute. Ma ei saanud viimastel nädalatel siia tulla, ma olin Arnsbergis.

Sisa (õnnelikult), Ah... aga nüüd olete jälle siin.

Kärting. Jah, nüüd olen ma jälle siin ja olen nii rõõmus, nii itlemata õnnelik, Sisa. Sest maadake, täiesti ülvõv on mulle suur õnn tulnud. Ja siis nutasin ma siia. Teie peate esimese inimesehing olema, kes seda minult kuuleb, sest ma tean, kui väga te rõõmustama saate.

Sisa. Ah.

Kärting (rõõmu pärast enesest ära). Sisa... mina

olen õpetajaks saanud, ma olen Arnsbergis õpetaja kohta saanud!

Sisa (kohkudes). Õpetajaks... Arnsbergis...

Siis lähete mind siit ära, mis?

Kärting. Jah, Sisa, ma tulin teie kõikidega jumalaga jätma.

Sisa. Jäädavalt...!

Kärting. Ja, see saab küll jäädavalt olema. Mul oli siin inimeste pääle häa mõju. Ferwe kiriku nõunrogu on minu poolt.

Sisa (reisab lara ees, kogeldes). Siis... siis soovin ma teile siidamest enne...

Kärting. Ma tänan teid, Sisa. (Kõndides). Ah, see on ju otse uskumata õnnelik juhtumine minu jaoks! Mõelge uneti, ma ei ole isa ega ema tunnud, ma olen maestemajas üles kasvanud, mul on siin mõnikord rasvvalt kuiva leiba süüa olnud... Ja nüüd saan ma korraga häkitselt, nagu hõpspege illesse! Ma olen erda meelest peasaagu nagu teine inimene; ma olen unia enesensalduse jälle tagasi võitnud, mul on korraga nii palju julgust, tahtejõudu!...

Ja kõik on nüüd nii lahked minu vastu,
 õpetaja, naevanduse direktor Klönne, koguni
 salanõunik Sangenscheidt, keda ma sugugi
 isiklikult ei tunne, kõik nad on mind Arns-
 bergi soovitanud... Te olete nii naivne, Sisa.
 Ah so... ma olen kuulnud... (ümber vaadates,
tassa) Ütelge, on lugu siis õige, Hanniga...?

Sisa (nimitab kurvalt)

Kärting. Ma nägin seda ammugi tulevad! Teie
 öde oli ikka nii kergemeeliline inimesekonn,
 nii nõrga külblise kindlusega... Waene sala-
 nõunik Sangenscheidt! Tä ulla nii külbliste
 põhjussüütetega mees ja just temale peab nüüd
 misugune häbi majasse tulema.

Sisa (maatab kuulatades imestanult üles). Kuidas...?
 Ja seda ütlete teie...?

Kärting. Wu ja... teie mõistate omati, kuidas ma
 seda arvan, Sisa. Kui te õiglase tahate olla, ka
 oma üe vastu, siis...

Sisa (vaatab suurte silmadega tühjusesse kindlusega).
 Ma ei seisa Hanni eest... ei, ei... aga paar nädalat
 tagasi ei oless te mitte seda ütelnud.

Kärting. Aga Sisa....

Sisa. Ei, ei, seda ei oleks te mitte ütlenud.

Kärting. Mul oleks kahju, kui ma teid haava-
nud olen.

Sisa. Ah.... nad kõik ütlevad ju seda ja siis peab
see niil nõnda olema.

Kärting. Hm.... Kus teie ema on?

Sisa. Ta läks Trinaga wälja.

Kärting. So. Siis ütlege temale minupoolt kas
õige südamlis jumalaga jätmise teavitus.

Sisa. Täna.

Kärting (annab kätt). Jumalaga, Sisa.

Sisa (kõikuvalt). Jumalaga.

Kärting. Ma olin teist lahkumist unale siisgi
teisteti ette kujutanud. Te olite mulle toesti sü-
damesse kaswanud ja nüüd....

Sisa. Ma ei sända sellest riisa veel jagu saada,
et te nüüd ära minema peate.

Kärting. Noh, noh....

Sisa. Ma wõlgnen teile ju nii palju tänu.

Kärting. Ah.

Sisa. Tänuidugi, härra abiõpetaja.... kõis mis ma

olen, olen ma teie läbi.

Kürtling. Jätke seda, Sisa. Wiimati oli see ju ainult minu kohus, oma natursest teadmiste teislega jagada. Ja siis . . . see on mulle alati rõõmu teinud, teid nii aegamiööda noimliselt kaswamas näha. Selle puolest ei ole teil millegi eest tänada.

Sisa. Ja ma ei tänaks ka mitte. Sest niünd, kui te nii hänitselt ära lähate, on minu meelest peaaegu, nagu oleks parem olnud, kui te mind rumaluses oleksite jätnud. Siis istuksin ma rahulikult klammi töölausa taga ja oleksin rahul, sest et ma paremat ei teaks. . . . Ah, ma saan väga ünnituses, kui teid enam ei ole.

Kürtling Koh, te peate sellest katsunna üle saada, Sisa.

Sisa. Ah . . . need on nii odawad kõnereäämud.

Kürtling. Sisa . . . ! Seda ei oleks te ütlemä pidanud . . . seda mitte.

Sisa (ärastööates). Ah . . . !

Kürtling. Teate, Sisa . . . See on ehk wast häa, et meie lahku läheme, häa teile ja minule.

Sisa. Kuidas?

Kõrting. Teie kõnelesite ennist tänust. Ja muidugi, teie mõlgnete mulle tänu, aga teisel kombel, kui teie seda tundma näete.

Sisa. Ja mille eest..?

Kõrting. Sisa, kui seda siis juba võrd ütelda... teie ei tea mitte, mis ma nende kahe aasta jooksul, kus ma teie perekonnas käisin, kannatanud olen. ... Teie olde mind pimedast pääst usaldanud ja ma usun, ma ei ole teie usaldust petnud. Mitte ühte ainust sõnakest ei ole ma teiega rääkinud, mis kulmas mitte kuulda ei oleks tohtinud.

Sisa (üheskooskone liigetus)

Kõrting. O, nõnda ei peaks teie mitte tegema. Võib alla, et see mul mõniskord mitte väga kerge ei olnud... teie olite ilus, Sisa...

Sisa. Ah! (Pöörab pahaselt ära).

Kõrting. Ja muidugi, Sisa. Ja mõni teine, kes ilma südame tunnustusega oles olnud, oles ehk wast teie usaldust kurjasti tarvitanud. Aga kui kinsatus minu pääle tuli, siis põgenesin ma oma kotusekamleri. Oode-kaupa olen ma palves väi-

delnud, kui ma iseenesse üle võidu sain.
Ja kui ma siis jälle teile ette astusin, ei võinud teie minust märkata, mis ma kannatanud olin.... Ja ma arvan, selle eest, Sisa, võiksite mulle pisut tänulik olla.

Sisa (on temale selja pööranud, pinnamisi.)
Selle eest tänagu teid paragu ise.

Kärting (pöörab tagasi). Mis...!

Sisa. Seda kõis märkasid ma väga hästi.
Seda märkab iga naesterahvas. (Tema poole pöördes). Ja teate teie siis, kas mina wast ka sagedasti nõnda sama ei kannatanud kui teie? Olessite ühu ainukesse sõna ütelnud, ma oles ennast teile naela miskanud!

Kärting (taganeb tema eest.)

Sisa. Ja sellepärast ei tea ma, kas ma teid tänama pean.

Kärting. See tähendab.... ma pidin teid häbi ja õnnetuse sisse saatma?

Sisa. Häbi.... õnnetus.... Selle järelle ei oles ma küsinud.

Kärting. Sisa! Nüüd näen ma ehmatusega, et

190.

teie mitte kannawäärt parem ei ole, kui teie
õde Hanni!

Sisa (traumatult). Ah!

Kärting. Kas aastat aega olen ma peaaegu
süüinimelist mõtlust iseenele vastu mõeldnud.
Ma olen uhke oma wahnuse pääle. Ja nüüd
näete teie mulle... (mõru naer). Kuni selle
silmapilguni olen ma oma armastusega teie
vastu mõeldnud...

Sisa (karjates).

Kärting. Ja, Sisa.

Sisa (enesest ära). Ja mina armastan teid ka ju
kui me üksteist armastame... Siin ma
olen, siis võtke mind, tehke minuga, mis te
tahate!

Kärting. Sisa, wainige...! Jumal hoidku mind...!

Sisa. chispärast?

Kärting. See tähendab, enneaegu seda õnne
püües kallata, mis Jumal mulle on kinginud.

Sisa (wahis karjetult talle otsa, istub siis lüüa
äärde). Ma ei tea... mina annaksin teie eest
kõiks ära, wette lahaksin ma teie eest. Aga teie

191.

räägite ikka ainult ise nimest... härra Körtling,
mis teie vahvuseks nimelate, kas see viimases
ainult arjeldus ei ole?

Körtling. Eisa! Üks sõna, enne kui ma lähen.
Pöörake ümber, teie seisate selle teele väga liigdal,
mida mõnda teie öde klanni on läinud.

Eisa (pinnamisi ja kurvalt). Kui te muide
ei lähes, siis ütlesin ma müüd küll, et te
minema peassite.

Körtling. Hää küll... elage hästi. (Läheb.)

Eisa (teeb pääle selle, kuita välja läinud,
liigutuse, nagu tabaks ta järelle tormata, viskab
siis metsikult nuresudes pääl hana pääle.

Sellepääle nämb ta nuttes ja värisedes ringi.
Tärsku kohkub ta, kriivatab pisarad ja teeb
ihe energilise liigutuse, nagu üleks ta mingi
otsuse teinud. Ta võtab kinnutist ihe näti,
paneb pesu ja muid asju sinna sisse ja
teeb ihe kinku.)

Anna Sücräl (astub sil ajal sisse). Ütle õige, Eisa,
abiõpetaja lüäs asundusest välja. Kas ta meil
käis... mis?

192.

Sisa. Jah, ema. Ma pean sulle õige südamelikult
junnalagajätmiseks terwised ütlima.

Ena Sütsel. Junnalagajätmiseks?

Sisa. Ta läheb ära, Arnsbergi. Ta on õpetaja-
koha saanud.

Ena Sütsel. Oi je, kas ikka tõesti! Siis on tal
õnne ... mis?

Sisa. Wist küll, ema.

Ena Sütsel. Nah, seda võis talle ka soovida.

Ta oli üks ilus mees ja nii häa waeste inimeste
wastu; liiga häa, liiga häa ... Palju ta oma
mehe koha pääl peaks saama?

Sisa. Ah, seda ei tea uneti mina mitte, ema.

Ena Sütsel. Nah, seda tahaks uneti teada. Sest
näed sa, meie olime uneti temaga hääd tut-
tawad ja ... ja sa võis ehk talle kard kirju-
tada, wiimati saadab ta meile veel natukesel.

Sisa. Ema! ...

Ena Sütsel. Nah, mis siis, hä? Waesed inimesed
katsugu waadata, kust nad raha kätte saavad.

Tahad sina meid kaita ... mis? Nii siis. (Feeb ahju
kallal tegemist) ... söögi argon rääs ... see tähendab:

Kahtju on sürgi, et abiõpetaja ära on. Ta oli nii hää waeste inimuste wastu.

Schniermann (astub sisse). Hähähä... Šückerli eit! Mõtlege ometi, Šückerli eit, ma ütlesin juba Kobanskile... seda Triina lugis, tead juba.

Enna Šückerl. Koh, mis ta ütleb?

Schniermann (sagedasti naeruhoojudega.) Hähähä... nii ma talle teinised kätte miin... hähähä... saad kargab ta püsti, wapsab oma mütsi ja karjub: „Siin pean ma õige kobe linna ja tema naise pihta koputama!“ (Enna Šückerl ja Schniermann: wali naer.) Need on keevalised, need poolakad, need kauda ei joruta. Hähähä.

Enna Šückerl (tõsiselt). See on ainult sellepärast, et ta kaitja saaks. Tani ei sunda ta mustada.

Schniermann. Ja, ja. Swimud ei tõuse enam ülesse. (Hakab widenirukis minema ja tagaseinas tõuseb mustade kaevanduse hoonete tagast piirkasi tulekuma nähtawale. — Šisa on rõttina päha pannud, kimber kätte wõtmud, astub ette.)

Enna Šückerl. Mis see siis on, Šisa? Mis see peab tähendama?

171
Sisa. Ma tahan ära minna, ema.

Enna Sückerl. Ära minna? Ja, ja kuhur?

Sisa. Seda ei tea ma veel isegi, ema. Aga ma lähev teie juurest ära ja ei tule ilma sgi enam tagasi.

Enna Sückerl (arusaamatult). Mis...? Sa tahad ema wana ema maha jätta, nüüd kus tal ema lapsi nii karwis on?

Sisa. Mis kasu minust sul oleks, ema? Kaewanduses mulle enam tööd ei anta, ja kas direktor ei ütelnud: kes meie juures tööd ei tee, ei tohi ka meie juures elada?

Enna Sückerl. Ja, ja, aga... näed sa, ma peluksin teda riige...

Sisa. Ära seda tee, ema. Mis aitawad need paar krossi, mis mina teenida woin.

Enna Sückerl (kahewatul olles). No ja, säääl on sul küll õigus... Aga et sa nüüd nii järskur karraga ära juurest tahad...

Sisa. Seda tahan ma sulle ütelda. Näed sa ema, ma rääkisin ennist abiõpetajaga...

Enna Sückerl. Abiõpetajaga...

115
Sisa. Ära küsi, ema. Mis ma kõrtinõiga
rääksin, seda ei saa ükski inimene teada.

Aga. ... ema, see on minus küis pures
kiskunud ... Ja näed sa, kui ma siia
jäaksin, siis lõpeksin ma selle kätte.

Ja sellepärast tahan ma ära, vast kuhugi
suurde linna, et ma saäl unustada võiks.

Emma Sücek. Sellepärast lohed sa ära. (Korraga
aralt). Kuule, Sisa, sa peaksid oma ema
juurde jääma.

Sisa. Ei, ema, ma ei jää. Sest nüüd võin ma
ju seda sulle ütelda: sa oled oma lastele
küis see aeg halb emal olnud.

Emma Sücek (väljapressivate pisaratega.) Sisa,
seda ütles sa oma vana emale, kelle juuresed
teie pärast hallid on ja kes teie pärast küi-
rutama ja kumardama on pidanud!

Sisa. Jah, seda ma ütlen, ema. Sa oled
liiga palju küürutanud ja kumardanud. Kõi-
vide es oled sa küürutanud ja kumardanud
ja sellepärast on su lapsed õnnetuse sisse
sattunud.

196.

Ena Siichel. Mis! Siis olen küll mina siidi,
sina ära pead minema... mis? Siis olen mina
siidi, et Pittjepp sandiks on jäänud ja et
Kanni häälisse on langenud... mis? Kuu
kuule oniti, isa Schmiermann, seda ütles üks
laps oma emale!

Schmiermann on väga täsissees jäänud, maha
kõlunud, rüütab algasid.)

Ena Siichel. Ja mis see õige on, mis ma siis
pean tegema? Siis mures ules põlle näe ette
Sisa. Kuule nüüd, isad. Homme tuuvad meid
Kanni siia, sinu väese lapse. Ja saäl pead sa
nüüd mulle ähtri labama. Kui Kanni tuleb,
siis ära võta muksa, siis ära lüü teta, emad.
Siis pane üks kind, istu ühes oma lapsega
kõrgele muksa ja võta temaga, emad...
Ja nüüd tahan ma minna ja naadeta, kas
ma ilmast midagi ei leia, (kõsi laiali lastades)
millest ma sinni tvida võiksin... Jumalaga,
Ena. (Sudlele.) Jumalaga, isa Schmiermann.
(Sähel.)

Ena Siichel ja Schmiermann. Jumalaga, Sisa...
Jumalaga.

197.

(Wana Schmiermann seisab ukse all ja waatab
Sisale järele. Ema Sückel seisab natuke aega
üksi; teeb siis niimilist piiblit, tulemutab
puhtores, istub laua äärde ja liüb selle lahti.
Schmiermann. Ta on ära, ema... asundusest
wäljas. Ja kuidas ta wälja läks! Uksest ja
siirgelt ilma "ümberwaatamata".... Ja, mis
raamat see siis teil sääl on? See.... see on
ju piibel. (Istub kartlikult ahju juurde ja
paneb wagtalt käed kokku.)

Ema Sückel (lob piirkannisi ja pühalikult,
ristis kätega:) "Jehowa on mu karjane, ei
mul pole ühtegi waja. - Noore rukhnaade
pääle asutab ta mind, ta saadab mind hinga-
mise wee juurde. Ta jahutab mu hinge, ta
saadab mind wiguse jälgede pääle, oma nime
pärast. Ka siis, kui ma näin sunna warju-
orus, ei kardata ma kurja, sest et sina moga
oled; sinu kepp ja su sau, madsamad tröö-
stivad mind."

(Sulatuselahju tulelees lõõmab kõrgele ülesse
ja täidab tua punase kannaga.)

(Eesriie.)

The following is a list of the names of the
 persons who have been appointed to the
 various committees of the Board of
 Directors of the Bank of Montreal
 for the year ending 31st December
 1911. The names are given in
 alphabetical order of surnames.
 (Continued)

